

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ADAMÓWKA

NA LATA 2026-2036

AV BIURO PROJEKTOWE

36-007 Krasne 1080, NIP 813 180 73 80
e-mail avbiuroprojektowe@gmail.com
tel.17 855 55 63
kom.692 082 301

Spis treści

1. WSTĘP	4
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY ORAZ PRZEPROWADZONEGO ANKIETOWANIA	10
3. ANALIZA SWOT	35
4. KOMPLEMENTARNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI	39
5. OBSZARY STRATEGICZNYCH INTERWENCJI (OSI) W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA A ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ GMINY	52
6. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	61
7. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	70
8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ	80
9. REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	87
10. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU	94
11. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	99
12. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW W TYM OKREŚLENIA POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ	105
13. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (Dz.U.2024 r. poz. 1130)	112
14. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	113
15. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	115
16. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 Kw	120
17. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO	123
18. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	126
19. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH, OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	129
20. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY ADAMÓWKA	133
21. EWALUACJA EX-ANTE	143
22. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	149
SPIS WYKRESÓW	153
SPIS TABEL	153
SPIS RYSUNKÓW	154

1. WSTĘP

Jednym z najważniejszych zadań samorządu gminnego jest skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych i gospodarczych, z jednoczesnym uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych. Oprócz bieżącego reagowania na potrzeby mieszkańców, kluczowe staje się wyznaczanie długofalowych celów i konsekwentne dążenie do ich realizacji.

Podstawowym narzędziem w tym procesie jest strategia rozwoju, która stanowi zbiór priorytetów i kierunków działań, a także wytyczne do opracowywania innych dokumentów programowych w zakresie polityk publicznych. Dokument ten ma najwyższą rangę w systemie planowania strategicznego gminy i musi być spójny z dokumentami wyższego szczebla – strategią powiatu, województwa oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego.

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 jest kluczowym dokumentem planistycznym i kierunkowym. Określa długofalowe cele społeczno-gospodarcze gminy, sposoby ich realizacji oraz zasady racjonalnego gospodarowania zasobami lokalnymi. Przy jej opracowaniu uwzględniono wyzwania współczesności, takie jak zmiany gospodarcze, demograficzne i środowiskowe.

Nowelizacja ustawy o planowaniu przestrzennym (2023 r.) oraz ustawy o samorządzie gminnym wprowadziła istotne zmiany w procesie strategicznego planowania rozwoju gminy. Do najważniejszych należą:

- opracowanie strategii – fakultatywne, ale szczególnie rekomendowane dla gmin aplikujących o środki zewnętrzne, a obowiązkowe dla gmin wchodzących w skład obszarów funkcjonalnych,
- spójność dokumentów – strategia gminna musi być zgodna z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, strategią województwa oraz planem ogólnym gminy,
- integracja planowania przestrzennego i strategicznego – oba procesy muszą wzajemnie się uzupełniać,
- udział społeczny – obowiązkowe konsultacje z mieszkańcami i interesariuszami, oparte na diagnozie strategicznej,
- orientacja na rezultaty – wprowadzenie systemu wskaźników monitorowania i obowiązek cyklicznej aktualizacji strategii,
- podejście terytorialne i funkcjonalne – uwzględnienie obszarów strategicznej interwencji i obszarów funkcjonalnych,
- większe znaczenie strategii w decyzjach gminy – dokument staje się podstawą decyzji inwestycyjnych, przestrzennych i społecznych.

Projekt strategii został przygotowany w modelu partycypacyjno-eksperymentalnym, przy aktywnym udziale mieszkańców, przedstawicieli władz i ekspertów. W procesie prac przeprowadzono diagnozę strategiczną opartą na danych statystycznych z ostatnich 5 lat, analizie dokumentów gminnych oraz badaniach ankietowych i konsultacjach społecznych.

Dokument wyznacza cele strategiczne rozwoju w trzech wymiarach:

- społecznym,
- gospodarczym,

- przestrzennym (w tym środowiskowym).

Zapisy strategii są spójne ze strategią województwa, w szczególności w odniesieniu do obszarów strategicznej interwencji (OSI).

Ostateczny kształt Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 wynika z obowiązujących przepisów prawa, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2024 poz. 609 wraz z późniejszymi zmianami), zgodnie z którą strategia musi zawierać następujące elementy:

- 1) wnioski z diagnozy;
- 2) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 3) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 4) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 5) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 6) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:
 - zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
 - zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
 - zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130),
 - zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
 - kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
 - zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
 - zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
 - zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- 7) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wraz z zakresem planowanych działań;

8) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;

9) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;

10) ramy finansowe i źródła finansowania.

Podsumowując należy podkreślić, że Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 pełni funkcję **narzędzia zarządzania strategicznego**. Tworzy ona bowiem ramy rozwoju lokalnego, ułatwia planowanie inwestycji i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych, a także pozwala mieszkańcom i inwestorom weryfikować zgodność własnych planów z kierunkami przyjętymi przez gminę. Strategia to dokument, który jest ponad podziałami politycznymi i stanowi wspólne zobowiązanie do działania na rzecz dobra wspólnego.

Zasady funkcjonowania strategii na poziomie operacyjnym obrazuje poniższa piramida strategiczna.

Rysunek 1 Schemat piramidy strategicznej

Piramida strategiczna to uporządkowana hierarchia elementów planowania rozwoju, która pozwala przejść od ogólnej wizji rozwoju gminy do konkretnych działań, budżetów i harmonogramów. Dla gminy Adamówka (ale też każdej gminy) można ją opisać w następujący sposób:

1.1. Wizja (szczyt piramidy)

- Charakter: najbardziej ogólny i aspiracyjny element.
- Opis: określa, jak gmina Adamówka ma wyglądać w perspektywie kilkunastu lat, jakie wartości mają ją wyróżniać, w czym chce być liderem lub atrakcyjnym miejscem.
- Przykład – wypracowana formuła wizji gminy Adamówka w Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 : „**Adamówka w roku 2036 to atrakcyjne miejsce do życia i pracy, oferujące wysoką jakość usług publicznych, nowoczesną**

infrastrukturę techniczną i cyfrową, wspierające rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o naturalne zasoby”

1.2. Misja

- Charakter: bardziej praktyczna niż wizja – wyjaśnia po co gmina działa, jaka jest jej główna rola i sens funkcjonowania samorządu.
- Opis: definiuje zadania samorządu wobec mieszkańców, partnerów gospodarczych i gości.
- Przykład - wypracowana formuła misji gminy Adamówka w Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036: **„Misją gminy Adamówka jest systematyczne podnoszenie standardów życia mieszkańców poprzez rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej, podnoszenie jakości usług społecznych, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych jako podstawy rozwoju turystyki i rekreacji”**

1.3. Cele strategiczne

- Charakter: główne priorytety rozwoju wyznaczające obszary, w których gmina chce osiągnąć trwałe efekty.
- Opis: cele są mierzalne w długim okresie (np. 10–15 lat), spójne z wizją i misją.
- Przykłady:
 - Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
 - Wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej gminy.
 - Wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości usług publicznych.
 - Rozwój przedsiębiorczości lokalnej i rynku pracy.

1.4. Cele operacyjne

- Charakter: wieloletnie programy realizacji kierunków strategicznych.
- Opis: określają szczegółowe obszary interwencji, wskaźniki, odpowiedzialne jednostki

1.5. Kierunki działań - projekty

- Charakter: uszczegółowienie celów – wskazanie, jakimi ścieżkami gmina będzie do nich dążyć.
- Opis: kierunki są bardziej operacyjne niż cele, wskazują typy działań – wygenerowane projekty.

1.6. Harmonogramy i budżety (podstawa piramidy)

- Charakter: najbardziej szczegółowy poziom.
- Opis: konkretne działania, zaplanowane w czasie i ujęte w kosztorysy.

Podsumowanie:

Piramida strategiczna dla gminy Adamówka działa od poziomu ogólnego (wizja, misja) do szczegółowego (projekty i budżety). Każdy poziom wspiera ten wyżej usytuowany – projekty realizują plany, plany przekładają kierunki na działania, kierunki wspierają cele strategiczne, a te razem służą misji i wizji.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w diagnozie i strategii;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2015- 2022;
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fiszek projektowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i oraz ponadlokalne,

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 ma charakter partycypacyjny.

Do realizacji powyższego zadania zostali włączeni mieszkańcy gminy, pracownicy Urzędu Gminy Adamówka, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, szkoły, Radni Rady Gminy Adamówka, rady sołeckie itp.

Tabela 1 Tabelaryczny wykaz działań przy konstrukcji strategii rozwoju gminy

Etap	Działanie
1.	Przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Wyciągnięcie wniosków dla przygotowania strategii.
2.	Ankietowanie mieszkańców, analiza ankiet. Przygotowanie Analizy SWOT.
3.	Uchwała Rady Gminy, określająca szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji.
4.	Opracowanie projektu strategii rozwoju gminy.
5.	Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu strategii/Przygotowanie wniosku o odstąpienie od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu

6.	Konsultacje projektu strategii rozwoju gminy w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.
6.	Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju.
7.	Przedłożenie projektu strategii rozwoju gminy zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie podkarpackim określonych w strategii rozwoju województwa.
8.	Przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 przez Radę Gminy w drodze uchwały.

Opracowanie własne

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY ORAZ PRZEPROWADZONEGO ANKIETOWANIA

Wnioski z diagnozy strategicznej przeprowadzonej dla potrzeb Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036

I. Sfera Społeczna

Wnioski w tym obszarze koncentrują się na zasobach ludzkich, jakości życia oraz systemie wsparcia mieszkańców.

Sytuacja demograficzna:

- Intensywne starzenie się populacji:

Najważniejszym trendem jest wyraźne starzenie się ludności gminy. Grupa najstarszych mieszkańców (65 lat i więcej) jest jedyną, która wykazuje stały i znaczący wzrost liczebności, zwiększając się z 666 do 727 osób w ciągu sześciu lat.

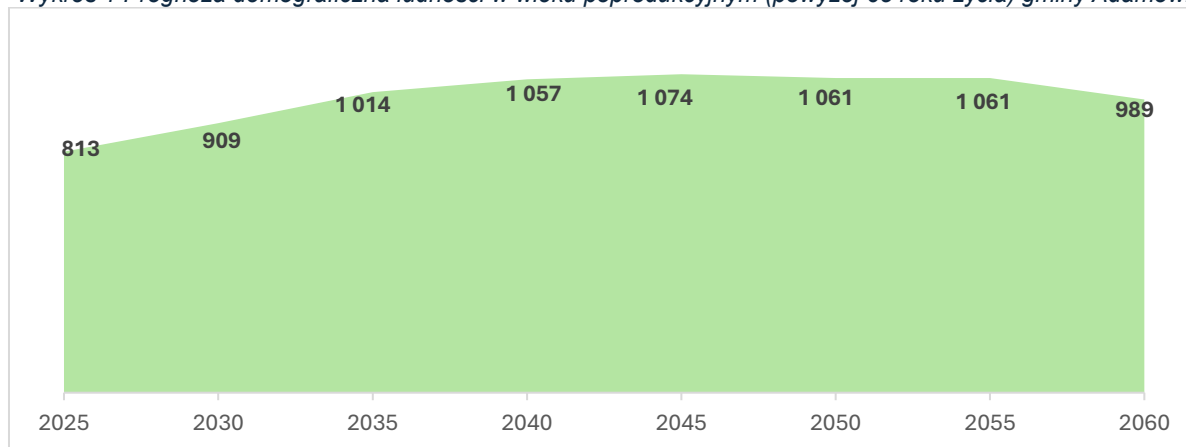
- Ubytek młodych dorosłych:

Następuje silny ubytek w kluczowej grupie wieku produkcyjnego 25–34 lata, której liczebność spadła z 632 do 524 osób. Ten spadek może świadczyć o migracji młodych mieszkańców poza gminę w poszukiwaniu pracy lub edukacji, co ma negatywne konsekwencje dla potencjału demograficznego i ekonomicznego gminy.

- Spadek podstawy demograficznej (0–14 lat):

Spadek liczby dzieci (0–14 lat) na koniec okresu (z 597 do 572), w połączeniu z ubytkiem w grupie 25–34 lata, sugeruje, że w najbliższej przyszłości tendencje spadkowe w najmłodszych rocznikach mogą się pogłębiać.

Wykres 1 Prognoza demograficzna ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 roku życia) gminy Adamówka

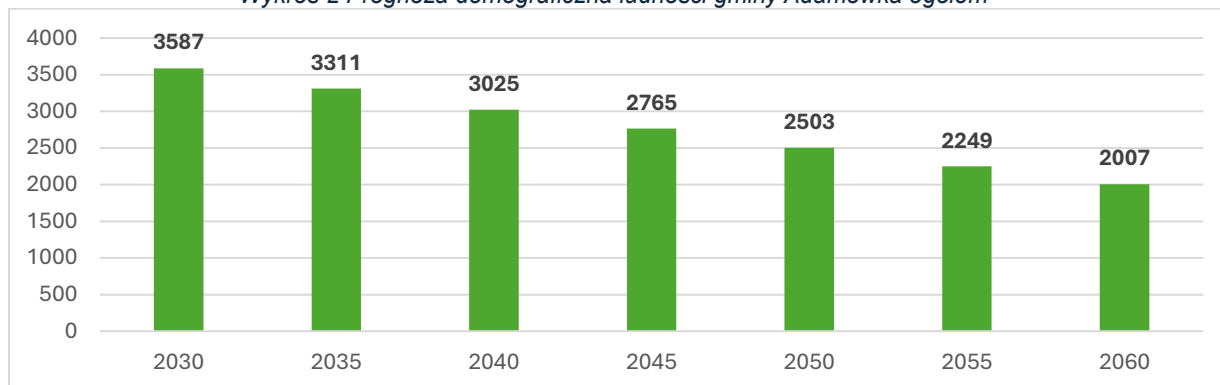
Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowując, gmina Adamówka charakteryzuje się strukturą demograficzną, w której maleją grupy młode i wczesnoprodukcyjne, a jednocześnie dynamicznie rośnie grupa

najstarszych mieszkańców (tendencja trwała i długookresowa), co jest typowe dla regionów borykających się z wysokim wskaźnikiem starości demograficznej.

Prognozy demograficzne:

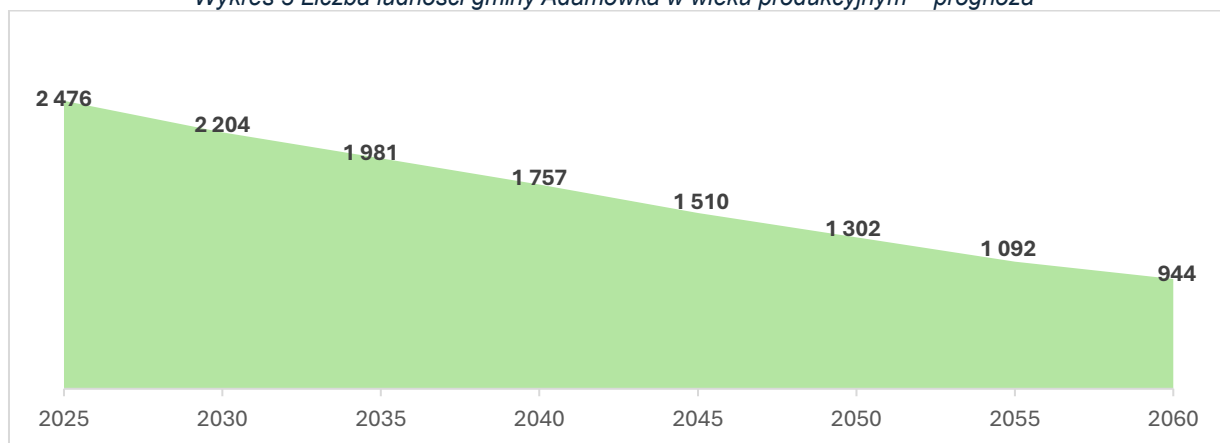
Wykres 2 Prognoza demograficzna ludności gminy Adamówka ogółem

Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

- Prognoza jednoznacznie wskazuje na systematyczny i długookresowy spadek liczby ludności gminy. W analizowanym okresie 30 lat populacja zmniejsza się z 3 587 osób w 2030 r. do 2 007 osób w 2060 r. Oznacza to:
 - spadek liczby mieszkańców o 1 580 osób,
 - redukcję populacji o ok. 44,0% względem roku 2030.
- Trend ten ma charakter ciągły i nieprzerwany, bez okresów stabilizacji czy odbicia demograficznego. Prognozy do 2060 r. wskazują na dalszy drastyczny spadek liczby dzieci i osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Spadek liczby ludności w wieku **przedprodukcyjnym** (czyli dzieci i młodzieży do ok. 17–18 roku życia) ma dla gminy **wielowymiarowe skutki** — społeczne, ekonomiczne, edukacyjne i planistyczne:
- Sygnał starzenia się społeczeństwa - mniejszy udział dzieci i młodzieży oznacza, że w strukturze demograficznej rośnie udział osób starszych.
- W dłuższej perspektywie prowadzi to do zmniejszenia liczby osób w wieku produkcyjnym, co może obniżyć lokalny potencjał gospodarczy i przedsiębiorczość

Wykres 3 Liczba ludności gminy Adamówka w wieku produkcyjnym – prognoza

Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

- Gmina Adamówka znajduje się **na dolnym końcu skali** liczby ludności w powiecie przeworskim zgodnie z prognozą na rok 2035 – jej zaludnienie (w skali procentowej) jest znacznie mniejsze niż w największych gminach powiatu.
- Ze względu na mniejszą liczbę mieszkańców, ma **ograniczony potencjał liczbowy** (mniej ludności = mniejszy lokalny rynek pracy, mniejszy zasób ludności do mobilizacji).
- Mniejsza skala demograficzna może oznaczać także **większe wyzwania** w zakresie finansów gminy, pozyskiwania inwestycji, utrzymania infrastruktury czy usług publicznych – w porównaniu do większych gmin.

Warunki i jakość życia mieszkańców:

- Mieszkańcy są w dużej mierze (80%) zadowoleni z miejsca zamieszkania, doceniając czystość, jakość powietrza i dostępność szkół. **Standard mieszkaniowy jest wysoki** pod względem wyposażenia w instalacje wodno-kanalizacyjne, a przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę (29,1 m²) systematycznie rośnie.

Edukacja i wychowanie:

- Gmina dysponuje dwiema szkołami podstawowymi, w których liczba uczniów maleje.
- Wyniki egzaminów ósmoklasisty wskazują na **wysoki poziom nauczania języka polskiego** (68%), ale alarmująco **słabe wyniki z języka angielskiego** (50% przy średniej wojewódzkiej 69%). Gmina wyróżnia się wysokim (89,7%) wskaźnikiem upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

Ochrona zdrowia:

- Podstawowa opieka zdrowotna opiera się na jednej przychodni, przy czym liczba udzielanych porad lekarskich rośnie.
- Wyzwaniem jest **niedostateczna dostępność aptek** (jedna placówka na blisko 4 tys. mieszkańców) oraz narastający problem alkoholizmu, zidentyfikowany przez ankietowanych mieszkańców jako główna patologia społeczna.

Kultura, sport i rekreacja:

- Infrastruktura sportowa jest dobrze rozwinięta (Orlik, hale, boiska wielofunkcyjne). Unikalnym atutem są **trzy trasy Nordic Walking „Bliżej natury”** o długości ponad 30 km. Wydatki na kulturę systematycznie rosną, szczególnie w związku z nowymi inwestycjami kubaturowymi.

Polityka społeczna:

- Adamówka jest krajowym liderem innowacji społecznych dzięki utworzeniu **Centrum Usług Społecznych (CUS)**, jednego z 30 pilotażów w Polsce. CUS oferuje skoordynowane usługi dla wszystkich mieszkańców bez kryterium dochodowego, kładąc nacisk na wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny:

- Gmina jest obszarem **bezpiecznym z niskim wskaźnikiem przestępczości** (8,17 na 1000 mieszkańców) i wysoką wykrywalnością (78,7%).
- System ratowniczy opiera się na 4 jednostkach OSP, które w 2024 r. interweniowały 40 razy.

II. Sfera Gospodarcza

Gospodarka gminy opiera się na stabilnych fundamentach, ale wykazuje cechy typowe dla peryferyjnych obszarów wiejskich.

Struktura gospodarcza i rynek pracy:

- Dominują **mikroprzedsiębiorstwa** (do 9 osób), których liczba systematycznie rośnie szybciej niż w regionie.
- Przeciętne wynagrodzenie brutto (5818 zł) stanowi jedynie **76,6% średniej krajowej**.
- Znacząca część mieszkańców pracuje w rolnictwie i leśnictwie (24,6%) oraz przemyśle i budownictwie (34,6%).

Środowisko przyrodnicze i gospodarcze gminy:

- Potencjał gospodarczy jest silnie powiązany z **zasobami leśnymi (48% powierzchni)**, co sprzyja rozwojowi tartacznictwa (np. w Pawłowej).
- Rolnictwo jest rozdrobnione, co skłania do poszukiwania nisz w rolnictwie ekologicznym i agroturystyce.

Finanse gminy:

- Budżet jest stabilny, z wysokim wykonaniem planu dochodów (97,7%).
- Gmina pozostaje jednak **silnie uzależniona od transferów zewnętrznych** – blisko 30% dochodów to subwencje ogólne (różne rozliczenia).
- W 2024 r. odnotowano rekordowy wzrost wydatków majątkowych na inwestycje.

III. Sfera Przestrzenna i Infrastrukturalna

Uwarunkowania przestrzenne determinują koszty rozwoju oraz potencjał turystyczny gminy.

Charakterystyka ogólna i położenie:

- Gmina o charakterze nizinno-falistym (Kotlina Sandomierska) z najwyższym punktem na Kamiennej Górze (254 m n.p.m.).
- Kluczową cechą jest **bardzo niska gęstość zaludnienia** (29,5 os./km²), co zapewnia komfort życia, ale podnosi koszty utrzymania infrastruktury.

Transport i komunikacja:

- Osią komunikacyjną jest **droga wojewódzka nr 835**.
- Sieć dróg powiatowych i gminnych jest dobrze rozwinięta, choć wyzwaniem pozostaje ograniczona oferta transportu publicznego poza godzinami szczytu.

Sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna:

- Gmina posiada **bardzo wysoki standard infrastruktury sanitarnej**.
- Wodociąg dociera do 96,9% mieszkańców, a kanalizacja do 76% (dane: GUS BDL-wynik znacznie powyżej średniej powiatowej).
- Oczyszczalnia ścieków w Adamówce jest nowoczesna i zautomatyzowana.

Gospodarka odpadami:

- Odbiór odpadów realizuje PGKiM w Jarosławiu; gmina nie posiada własnego punktu PSZOK (korzysta z placówki w Giedlarowej). Priorytetem pozostaje zapobieganie powstawaniu odpadów zgodnie z hierarchią piramidy.

Infrastruktura elektroenergetyczna i sieć gazowa:

- Podczas gdy stopień elektryfikacji jest pełny i zaspokaja wszystkie potrzeby, **gazyfikacja gminy jest marginalna (0,07%)**, co stanowi barierę dla nowoczesnego ogrzewnictwa.

Środowisko naturalne i dziedzictwo:

- Prawie cały obszar gminy leży w obrębie **obszarów chronionego krajobrazu** (Sieniawski i Kuryłowski OChK) oraz Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”.
- Cenne dziedzictwo stanowią liczne zabytki, w tym cerkiew w Cieplicach oraz historyczna dzwonnica w Adamówce.

Gospodarka przestrzenna w środowisku naturalnym:

- Występują lokalne ograniczenia dla zabudowy w postaci **terenów osuwiskowych** (okolice Pawłowej) oraz obszarów zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych.

Odnawialne źródła energii (OZE):

- System elektroenergetyczny gminy posiada rezerwy umożliwiające rozwój lokalnych rozwiązań OZE, co jest szansą na dywersyfikację źródeł energii.

ANKIETY SONDAŻOWE GMINA ADAMÓWKA – ANALIZA,

Na potrzeby opracowania wniosków z przeprowadzonej diagnozy wykonano również badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy Adamówka. Badanie w formie on line oraz w formie papierowej przeprowadzono w dniach 24 .10.2025 do 12.11.2025 roku.

Cele ankietyzacji dla potrzeb diagnozy oraz strategii rozwoju gminy

- Pozyskanie opinii mieszkańców na temat jakości życia, potrzeb oraz oczekiwań dotyczących kierunków rozwoju gminy.
- Identyfikacja najważniejszych problemów lokalnych, które wymagają interwencji samorządu.
- Weryfikacja priorytetów inwestycyjnych oraz preferencji dotyczących wydatkowania środków publicznych.
- Zebranie pomysłów i propozycji działań, które mogą zostać uwzględnione w strategii.
- Budowanie partycypacji społecznej, czyli włączanie mieszkańców w proces współdecydowania o przyszłości gminy.
- Diagnoza poziomu satysfakcji z usług publicznych (np. infrastruktura, transport, kultura, edukacja).
- Lepsze dopasowanie dokumentu strategicznego do realnych potrzeb i warunków lokalnych.

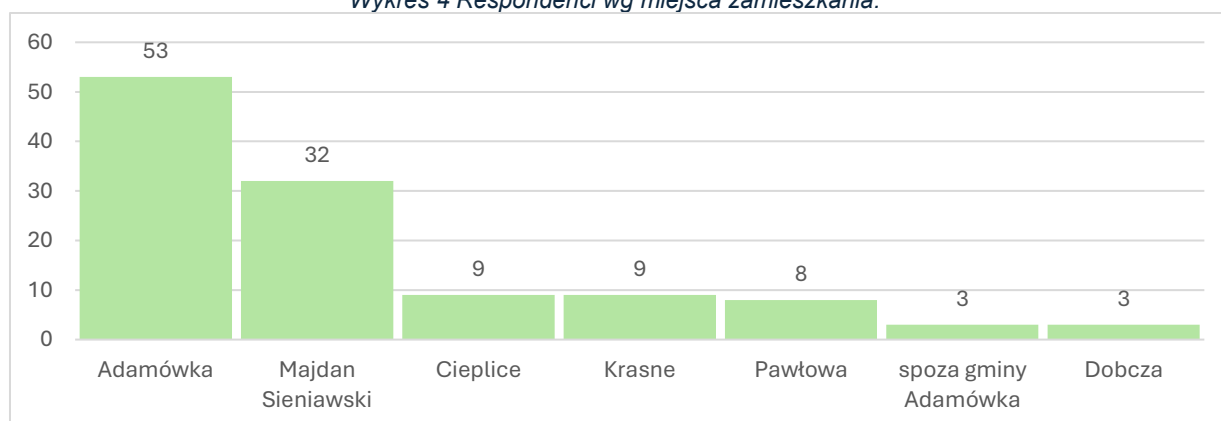
Ankiety zawierały krótkie wprowadzenie dotyczące ich celu oraz informację o ich anonimowości. W ramach ankietyzacji przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Adamówka udało się dotrzeć w sumie do 120 respondentów respondentów. 22 osoby wypełniły ankiety w wersji papierowej i złożyły do urny w Urzędzie Gminy Adamówka, 98 osób wypełniło wersję on line.

Dane metryczkowe przedstawiają się następująco:

- Wśród ankietowanych przeważały kobiety (58%)
- Mężczyźni stanowili 42%

Kobiety wykazały się więc większą aktywnością w zakresie wypełniania ankiet diagnostycznych.

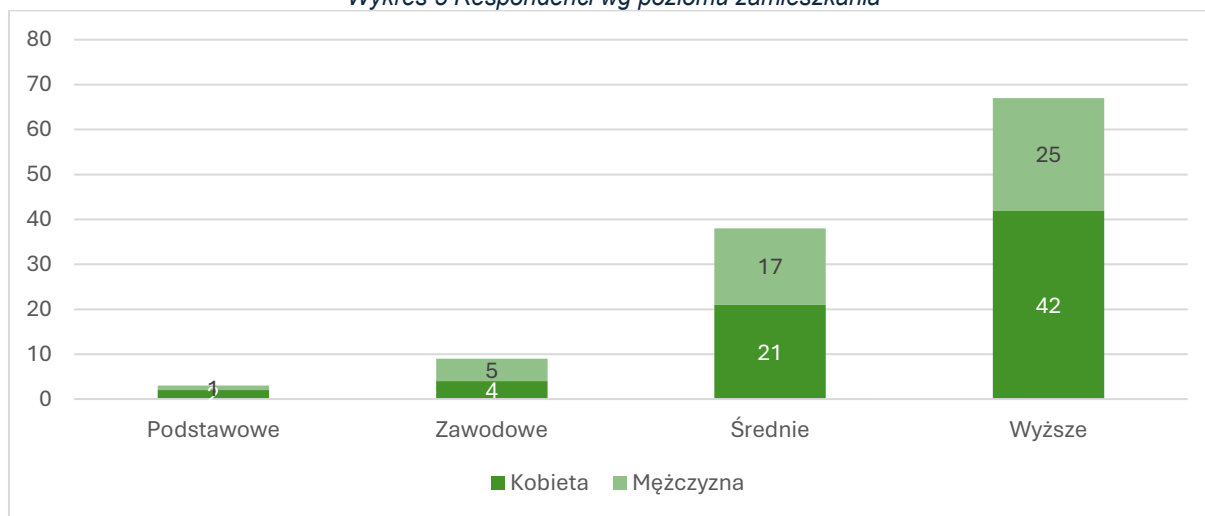
Wykres 4 Respondenci wg miejsca zamieszkania.

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wśród respondentów największą ilość stanowili mieszkańcy miejscowości Adamówka. Trzech respondentów to osoby spoza terenu Gminy Adamówka, natomiast 3 osoby nie wypełniły metryczki ankietowej.

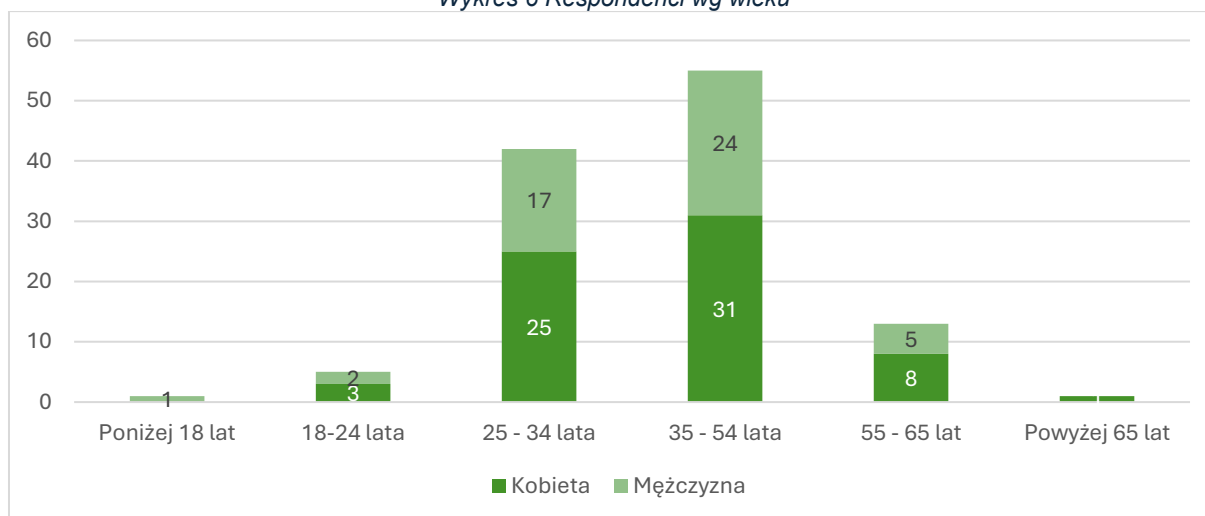
Wykres 5 Respondenci wg poziomu zamieszkania

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wśród respondentów przeważały osoby, które ukończyły studia wyższe oraz osoby z średnim wykształceniem.

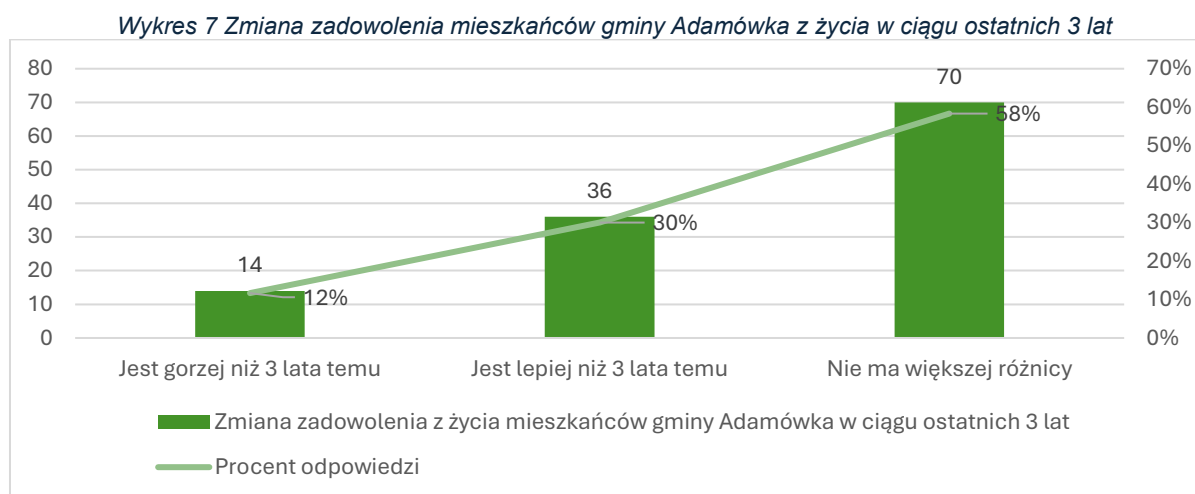
Wykres 6 Respondenci wg wieku

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres powyżej wskazuje na fakt, że największą grupę wśród respondentów stanowiły osoby w wieku 35-54 lata oraz 25-34.

Pierwsze pytanie zadane respondentom brzmiało: **Czy Pani/Pana zadowolenie z życia w swojej miejscowości zmieniło się w ciągu ostatnich 3 lat? Proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź:**

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres powyżej pokazuje, że największa część mieszkańców (58%) nie dostrzega większej zmiany w poziomie zadowolenia z życia w porównaniu z sytuacją sprzed 3 lat. Oznacza to względną stabilność odczuć społecznych – ani znaczącej poprawy, ani pogorszenia ogólnej jakości życia.

Oceny pozytywne:

- 30% mieszkańców deklaruje, że żyje im się lepiej niż 3 lata temu.
- To relatywnie duża grupa, sugerująca, że pewne obszary życia społecznego lub gospodarczego w gminie mogły ulec poprawie (np. infrastruktura, usługi publiczne, sytuacja materialna części mieszkańców).

Oceny negatywne:

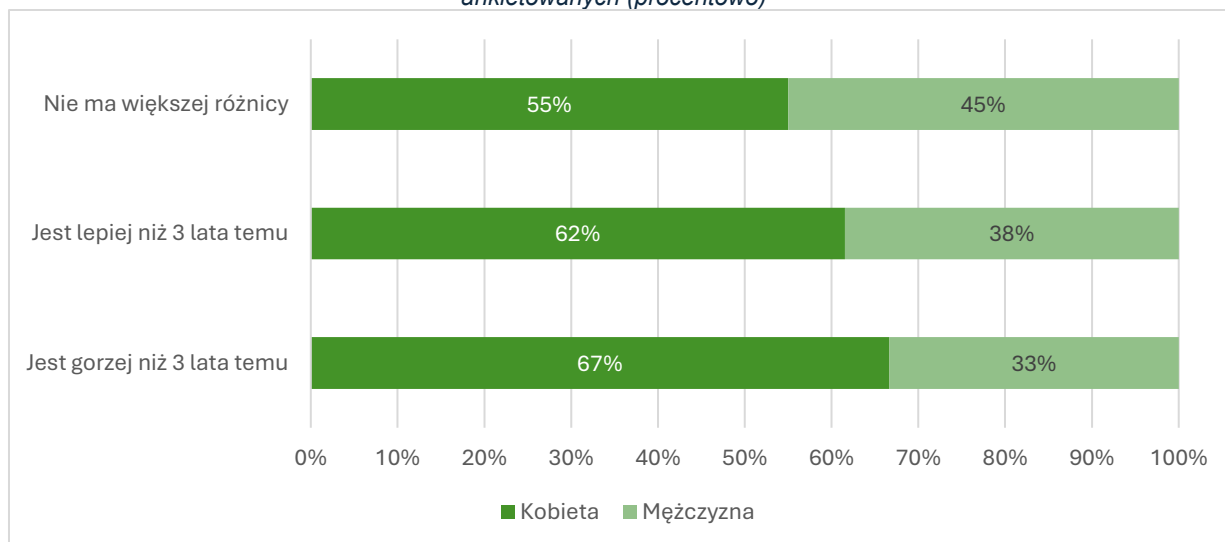
- 12% uważa, że sytuacja się pogorszyła.
- To niewielki, ale istotny sygnał, sugerujący istnienie zagrożeń lub problemów, które dla części społeczności obniżyły jakość życia.

Wnioski diagnostyczne:

- Dominacja odpowiedzi „bez większej różnicy” wskazuje, że mieszkańcy nie doświadczyli w ostatnich latach zmian, które w ich odczuciu istotnie wpłynęły na życie codzienne.
- Bilans zmian jest pozytywny (30% poprawa vs. 12% pogorszenie), co może świadczyć o kierunku rozwojowym bardziej korzystnym niż negatywnym.
- Należy wzmocnić działania dobrze oceniane przez mieszkańców,
- Należy zidentyfikować problemy grupy (12%), która oceniła, że jest gorzej niż 3 lata temu oraz zbadać źródła tych ocen,

- Należy zbudować taką strategię komunikacyjną z mieszkańcami, która będzie podkreślała realne zmiany, skoro większość (jak pokazało ankietowanie) ich nie zauważa.

Wykres 8 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg płci ankietowanych (procentowo)

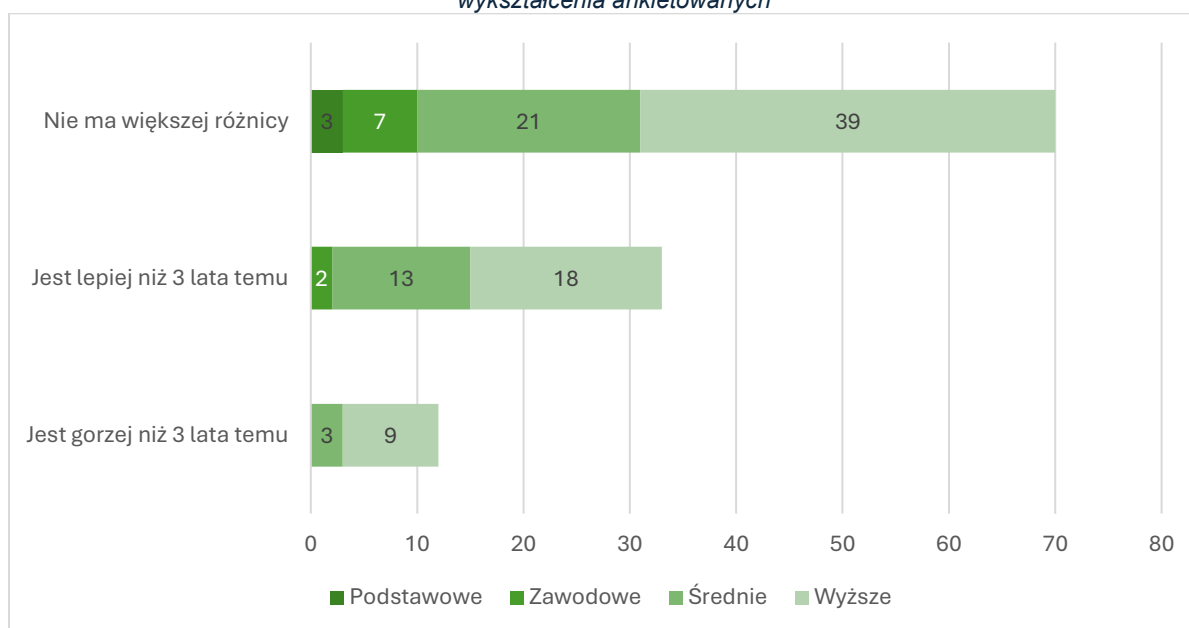

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres powyżej wskazuje na fakt, że w swoich ocenach dotyczących zmiany zadowolenia z życia na terenie gminy Adamówka kobiety mogą być bardziej skrajne niż mężczyźni

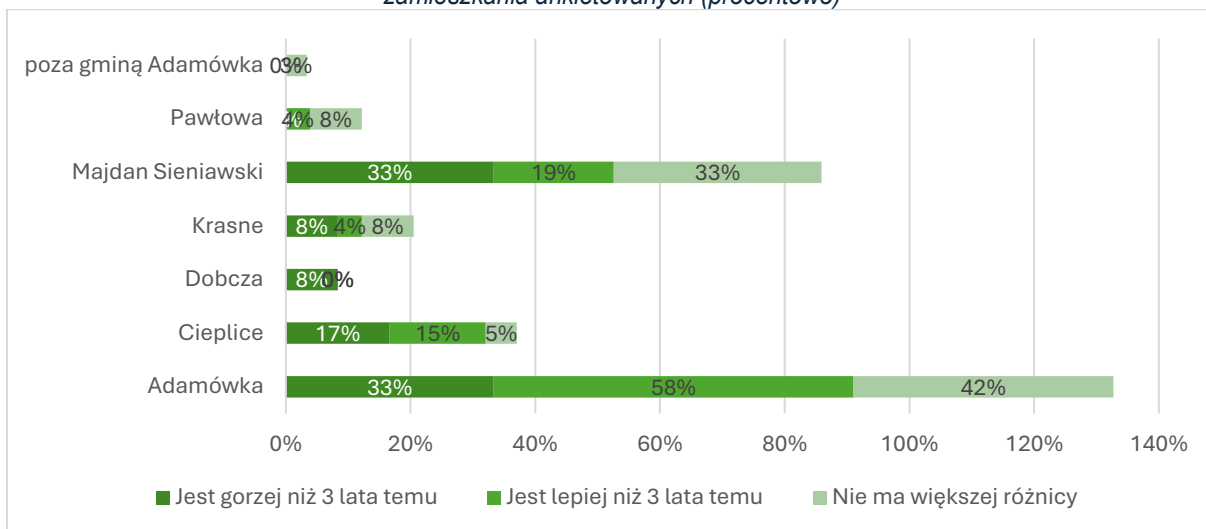
Wykres poniżej przedstawia pogląd mieszkańców na temat zadowolenia życia na terenie gminy ze względu na poziom wykształcenia:

Wykres 9 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg poziomu wykształcenia ankietowanych

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres 10 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg miejsca zamieszkania ankietyowanych (procentowo)

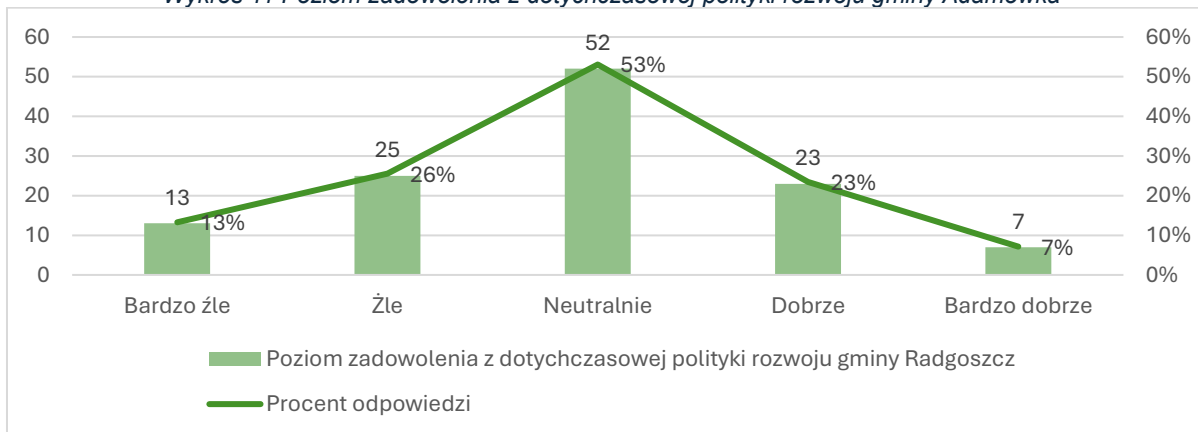

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Analiza powyższego wykresu pozwala stwierdzić, że mieszkańcy miejscowości Adamówka postrzegają w zdecydowanej większości pozytywne aspekty związane ze swoim zadowoleniem z życia na terenie swojej miejscowości

Drugie pytanie ankietowe brzmiało: **Czy jest Pani/Pan zadowolona/y z dotychczasowej polityki rozwoju gminy w skali 1 - 5 (gdzie 1 oznacza „bardzo źle”, a 5 „bardzo dobrze”)?**

Wykres 11 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Największa grupa mieszkańców, jak wskazuje powyższy wykres – 53% (52 osoby) – ocenia dotychczasową politykę rozwoju gminy neutralnie. To może oznaczać, że mieszkańcy nie postrzegają działań gminy ani jako wyraźnie korzystnych, ani jako szczególnie negatywnych. Prawdopodobne przyczyny powyższego stanu rzeczy to:

- brak wyrazistych lub zauważalnych efektów działań,
- niewystarczająca komunikacja o realizowanych projektach,
- różnorodności potrzeb mieszkańców, które nie są w pełni zaspokojone.

Pozytywne oceny: łącznie 30%

- Dobrze – 23%
- Bardzo dobrze – 7%

Łącznie około 1/3 mieszkańców (30%) ocenia politykę rozwoju pozytywnie. To sygnał, że część działań gminy jest odbierana korzystnie – np. inwestycje infrastrukturalne, poprawa usług publicznych, działania społeczne czy rozwój lokalny.

Negatywne oceny: łącznie 29%

- Źle – 26%
- Bardzo źle – 3%

Okolo 29% mieszkańców jest niezadowolonych z polityki rozwoju gminy. To niemal tyle samo co grupa zadowolonych, co wskazuje na wyraźną polaryzację opinii.

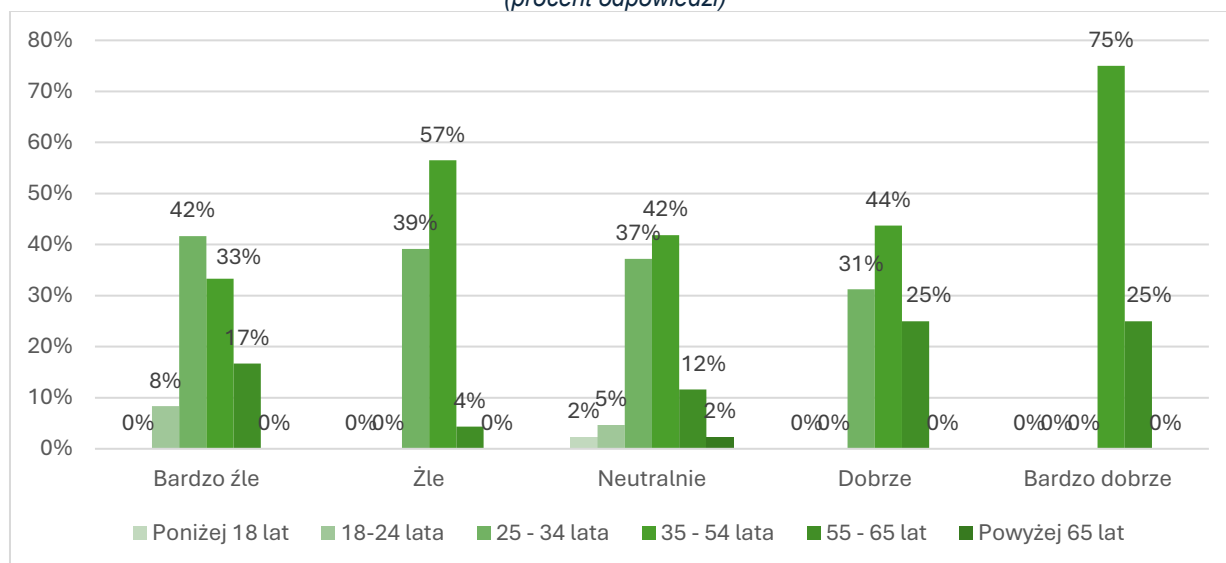
Negatywne oceny mogą wynikać z:

- niewystarczającej jakości infrastruktury,
- braku inwestycji w określonych miejscowościach,
- niezaspokojonych potrzeb społecznych,
- poczucia stagnacji lub braku transparentności działań.

Najważniejsze wnioski ogólne, wynikające z analizy wykresu:

- Rozkład opinii jest zrównoważony, ale z dużą przewagą neutralności.
- Proporcje ocen pozytywnych i negatywnych są niemal identyczne (30% vs 29%).

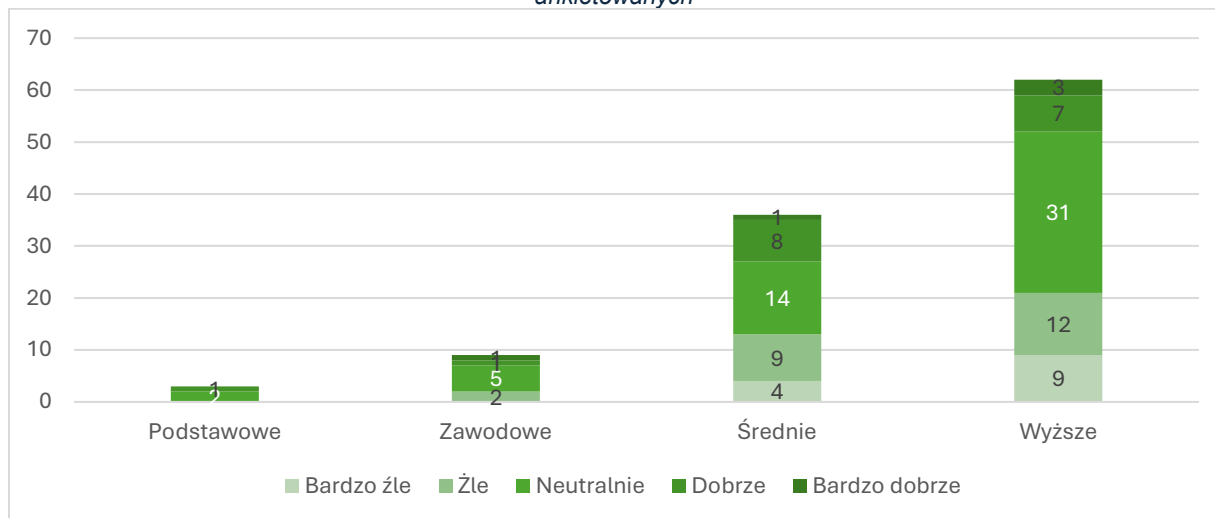
Wykres 12 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka wg wieku ankietowanych (procent odpowiedzi)

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Analiza wieku respondentów, którzy udzielili swojej odpowiedzi na pytanie drugie sugeruje, że tutaj również nastąpiła dość wyraźna polaryzacja: jedni oceniają politykę gminy jako dobrą lub bardzo dobrą (wykształcenie wyższe i średnie) inni zaś oceniają ją źle lub bardzo źle (wykształcenie wyższe i średnie).

Wykres 13 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka wg poziomu wykształcenia ankietowanych

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres powyżej wskazuje, że mieszkańcy z wyższym wykształceniem neutralnie lub pozytywnie oceniają swoje zadowolenie z polityki rozwoju prowadzonej przez gminę.

Trzecie pytanie ankietowe brzmiało: **Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie gminy, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność. Proszę odnieść się do każdej z kategorii poprzez zaznaczenie właściwej odpowiedzi:**

Tak postawione pytanie pozwalało zidentyfikować, jak mieszkańcy oceniają funkcjonowanie kluczowych elementów infrastruktury gminnej, takich jak:

- drogi,
- oświetlenie,
- komunikacja,
- oferta rekreacyjna,
- opieka zdrowotna,
- edukacja,
- kultura,
- przestrzeń publiczna itd.

Celem było ustalenie poziomu satysfakcji w poszczególnych obszarach oraz wskazanie obszarów wymagających interwencji

Dzięki ocenie każdej kategorii z osobna można było określić, które obszary są:

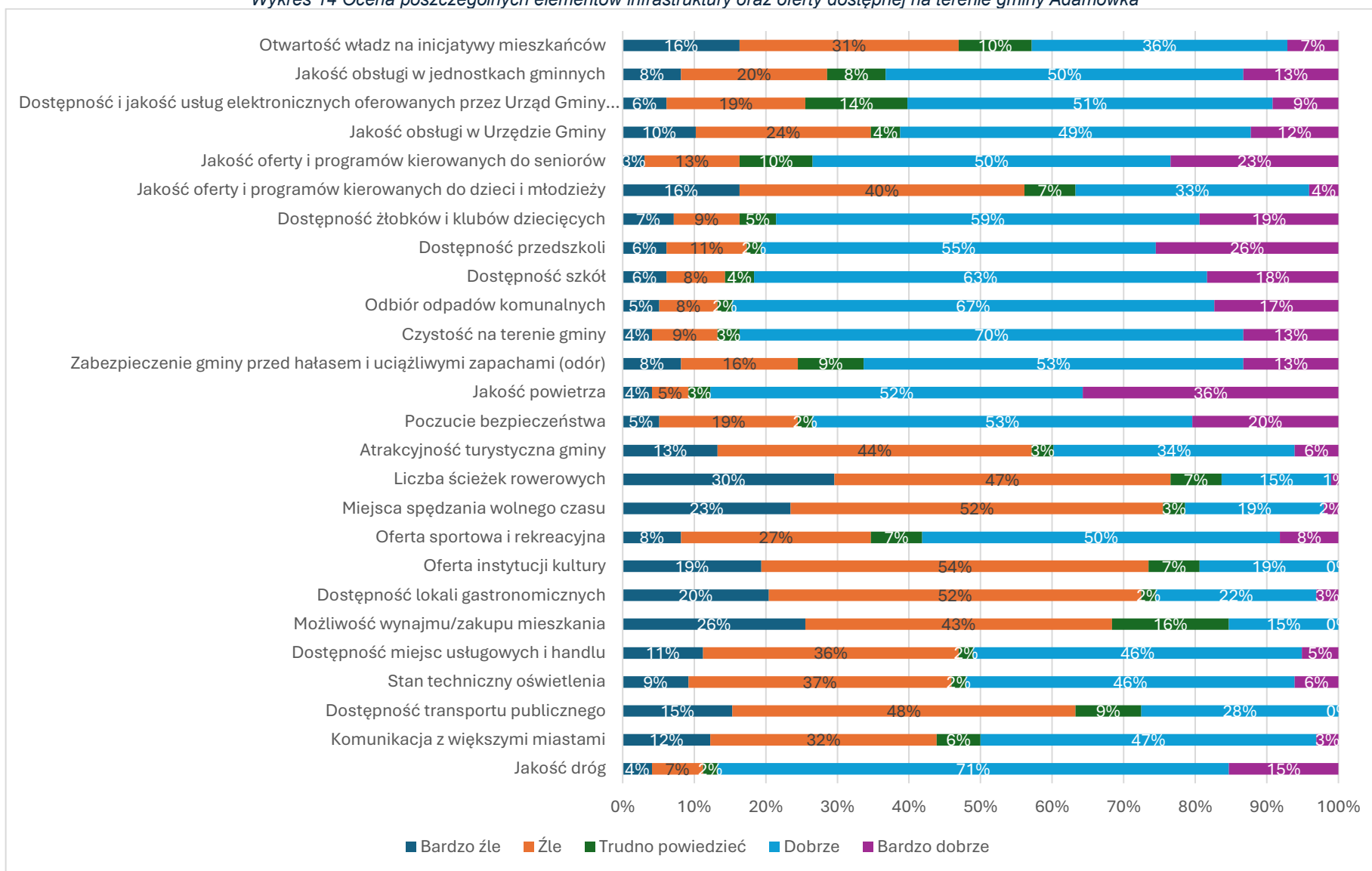
- najsilniejsze (atuty gminy),
- na poziomie średnim (wymagają ulepszeń),
- najsłabsze (priorytety naprawcze).

Oceniając konkretne elementy infrastruktury, mieszkańcy pośrednio wskazali na te elementy które są dla nich ważne, gdzie dostrzegają braki oraz które obszary powinny być rozwijane jako pierwsze.

Analiza odpowiedzi może pomóc gminie dostosować plan działań do faktycznych oczekiwań społeczności a także zrozumieć rozbieżności między wizją władz a percepcją mieszkańców

Zaprezentowany poniżej wykres przedstawia oceny mieszkańców 26 najważniejszych aspektów funkcjonowania gminy : elementów infrastruktury oraz dostępnej oferty:

Wykres 14 Ocena poszczególnych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie gminy Adamówka

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy wykresu powyżej:

- Przewaga ocen pozytywnych — większość pozycji ma największy udział w kategorii „Dobrze” (jasnoniebieski), co oznacza, że mieszkańcy generalnie oceniają ofertę i infrastrukturę gminy pozytywnie.
- Nieliczne oceny „Bardzo dobrze” (fiolet) — rzadko występują na wysokich poziomach; świadczy to, że niewiele elementów jest postrzeganych jako wyraźnie ponadprzeciętne.
- Problematyczne obszary — kilka kategorii ma zauważalny udział odpowiedzi „Źle” i „Bardzo źle” (pomarańczowy i ciemny), co wskazuje na realne luki wymagające interwencji.
- Duże rozbieżności między kategoriami — od elementów ocenianych przeważnie pozytywnie do takich, gdzie opinie są mocno podzielone (dużo ocen negatywnych obok pozytywnych).

Co wygląda dobrze (mocne strony)

- Jakość dróg / czystość / odbiór odpadów — widać wyraźne przewagi ocen pozytywnych; infrastruktura podstawowa i usługi komunalne są oceniane jako dobre.
- Dostępność placówek edukacyjnych (przedszkola, szkoły) oraz usług gminnych — generalnie pozytywna ocena obsługi i dostępności.
- Oferta sportowa / rekreacyjna i oferta instytucji kultury — w większości ocenione pozytywnie, choć mogą występować lokalne braki.

Co wymaga uwagi (słabe punkty)

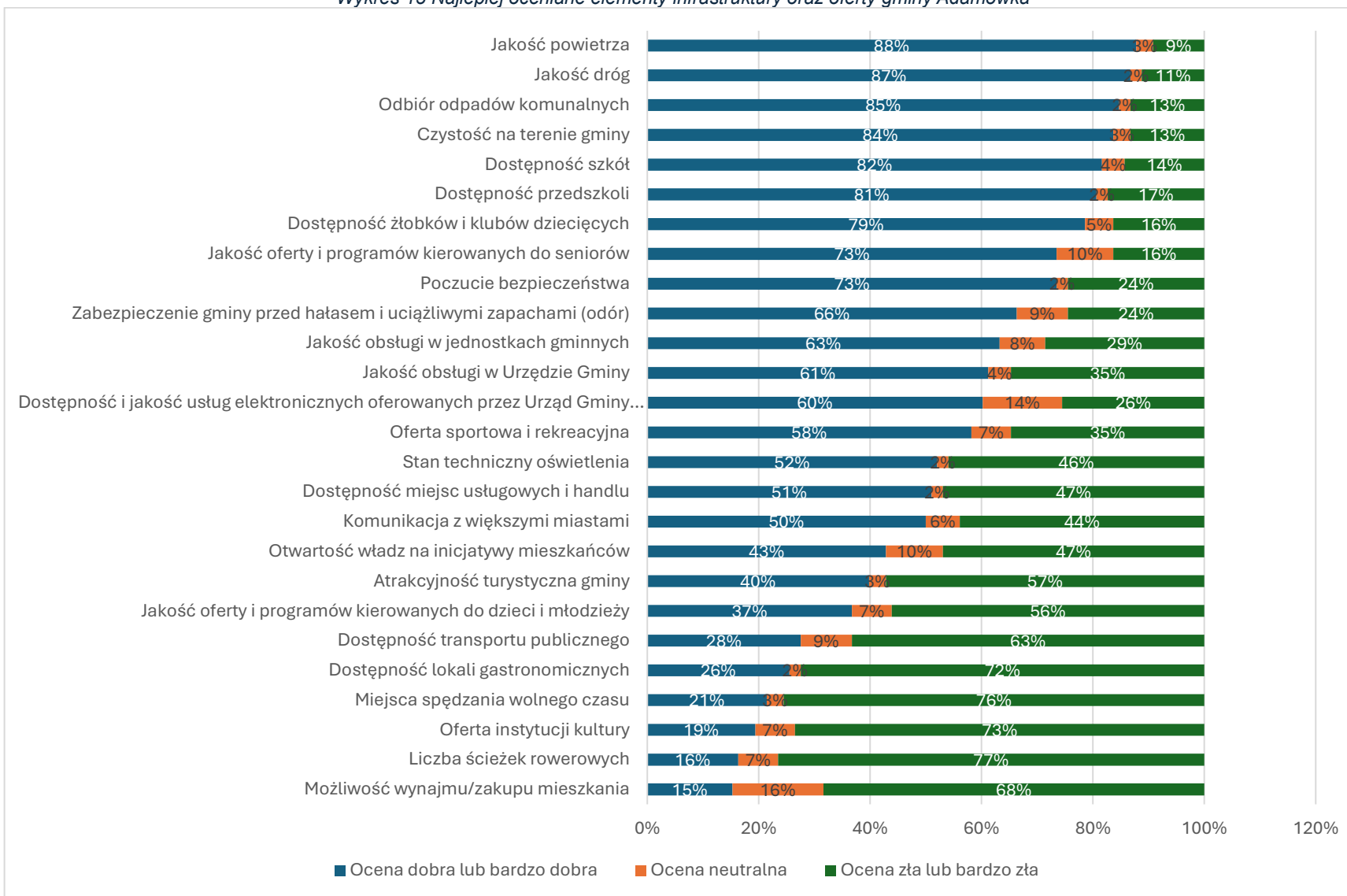
- Komunikacja z większymi miastami / transport publiczny — znaczący udział ocen negatywnych; to jedna z jaśniejszych bolączek mieszkańców.
- Atrakcyjność turystyczna, liczba ścieżek rowerowych, miejsca spędzania wolnego czasu — relatywnie duży odsetek ocen „źle”/„trudno powiedzieć”, sygnalizuje potrzebę rozwoju oferty rekreacyjnej i turystycznej.
- Dostępność lokali gastronomicznych, handlu i usług oraz możliwości wynajmu/zakupu mieszkania — opinie mieszane/negatywne → bariera dla jakości życia i przyciągania nowych mieszkańców.
- Oferty skierowane do dzieci i młodzieży / seniorów — częściowo oceniane jako niewystarczające; wskazanie na potrzebę programów dedykowanych tym grupom.

Wnioski jakościowe

- Gmina ma stabilne podstawy (drogi, odbiór odpadów, szkoły), ale brakuje rozwoju usług rozwojowych i komunikacyjnych (mobilność, oferta kulturalno-rekreacyjna, mieszkalnictwo, gastronomia).
- Niewielki odsetek ocen „Bardzo dobrze” sugeruje, że nawet obszary oceniane „dobrze” mają potencjał do dopracowania — mieszkańcy nie widzą wielu elementów jako wzorowych.

Wykres poniżej przedstawia najlepiej oceniane aspekty funkcjonowania gminy:

Wykres 15 Najlepiej oceniane elementy infrastruktury oraz oferty gminy Adamówka

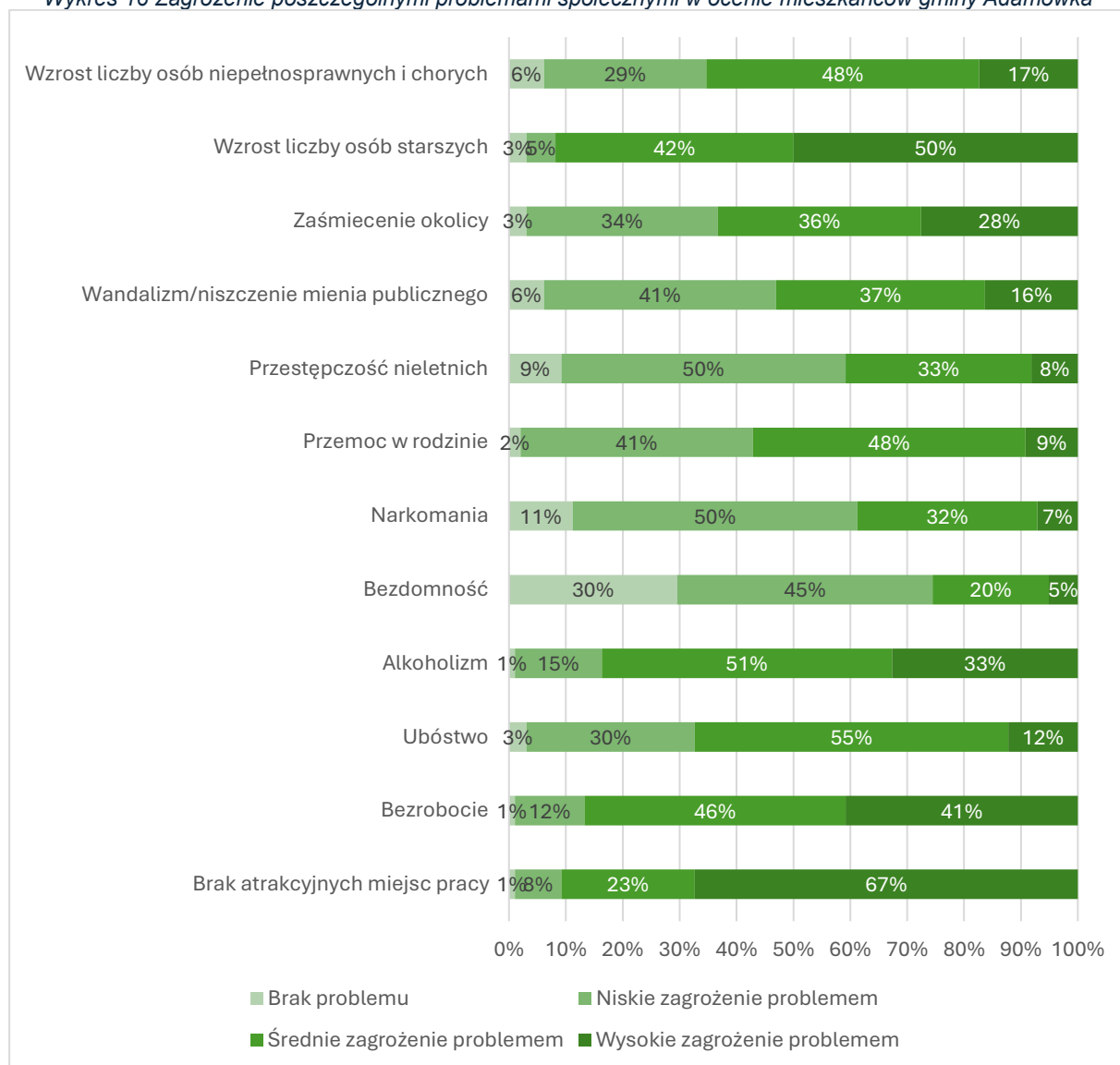
Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres powyżej wyraźnie wskazuje na fakt, że takie elementy funkcjonowania gminy Adamówka jak: jakość powietrza, jakość dróg, odbiór odpadów komunalnych, czystość na terenie gminy, dostępność szkół, oraz dostępność przedszkoli są przez mieszkańców oceniane najwyżej zaś oceny najniższe przypadły dla takich kategorii jak: możliwość wynajmu/zakupu mieszkania, liczba ścieżek rowerowych, oferta instytucji kultury, miejsca spędzania wolnego czasu

Pytanie czwarte, które pojawiło się w przeprowadzonym ankietowaniu brzmiało: **Proszę ocenić główne problemy społeczne występujące na terenie gminy poprzez zaznaczenie odpowiedniej rubryki:**

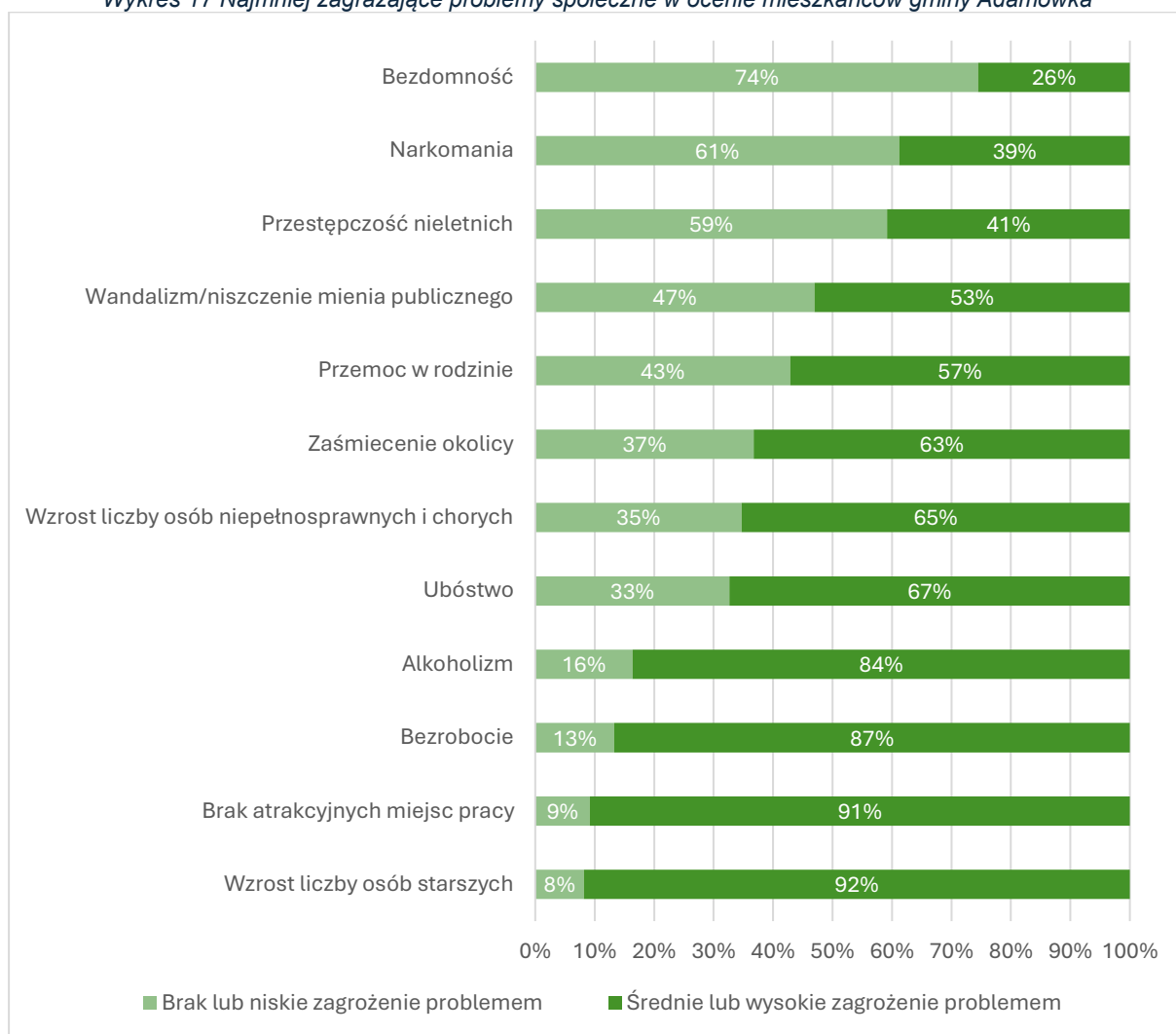
Wykres poniżej pokazuje jak respondenci ocenili (w wartościach procentowych) funkcjonowanie wymienionych w ankiecie zagrożeń na terenie gminy Adamówka:

Wykres 16 Zagrożenie poszczególnymi problemami społecznymi w ocenie mieszkańców gminy Adamówka

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wykres 17 Najmniej zagrażające problemy społeczne w ocenie mieszkańców gminy Adamówka

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Najmniej, a także najbardziej zagrażające problemy społeczne w ocenie mieszkańców gminy obrazuje powyższy wykres.

Poniżej prezentujemy (zapisane w wersji dosłownej) indywidualne uwagi mieszkańców dotyczące najbardziej zagrażających problemów społecznych:

- *Brak aktywności samorządu w tworzeniu nowych miejsc pracy, ściąganie przedsiębiorców z możliwością tworzenia zakładów prac*
- *Słaba reakcja gminy na powstające problemy. Zgłoszone problemy są rozwiązywane nierzadko przez kilka lat.*
- *Problemy z dostępem do autobusów szkolnych dla dzieci z odleglejszych części naszej gminy (wykluczenie społeczne), czasami zauważalna niebezpieczna jazda autobusu szkolnego, który wiezie dzieci do szkoły. Duże zaniedbania nauczycieli w szkole (wchodząc tam, już na wejściu słyszymy przeklinające dzieci, występuję problem faworyzowania dzieci i niesprawiedliwego traktowania.*
- *Brak chodników*
- *Brak poprawy infrastruktury drogowej i chodników na terenie Majdanu Sieniawskiego*

- *Ten nowo powstający staw powinien być sporo większy wraz z rozbudową o plażę i możliwością udostępnienia budki gastronomicznej jak to ma miejsce na Ożannie czy Biszczu.*
- *bezpieczeństwo - brak chodników*
- *brak perspektyw dla młodych, nie pracujące przedszkola przez półtora miesiąca wakacji problemy z świetlicą dla dzieci z klas 0*
- *Nadmierny hałas porą nocną spowodowany pracą zakładów, bezustanne dewastowanie ścieżek leśnych przez kłady, ścigacze i terenowe samochody, boruczenie i palenie gumy - śwąd, smród, niszczenie mienia publicznego - szczególnie boisk szkolnych podczas weekendowych spotkań "libacyjno - sportowych", które odbywają się bez nadzoru i często przeciągają do bardzo późnych godzin nocnych (szczególnie latem...)*

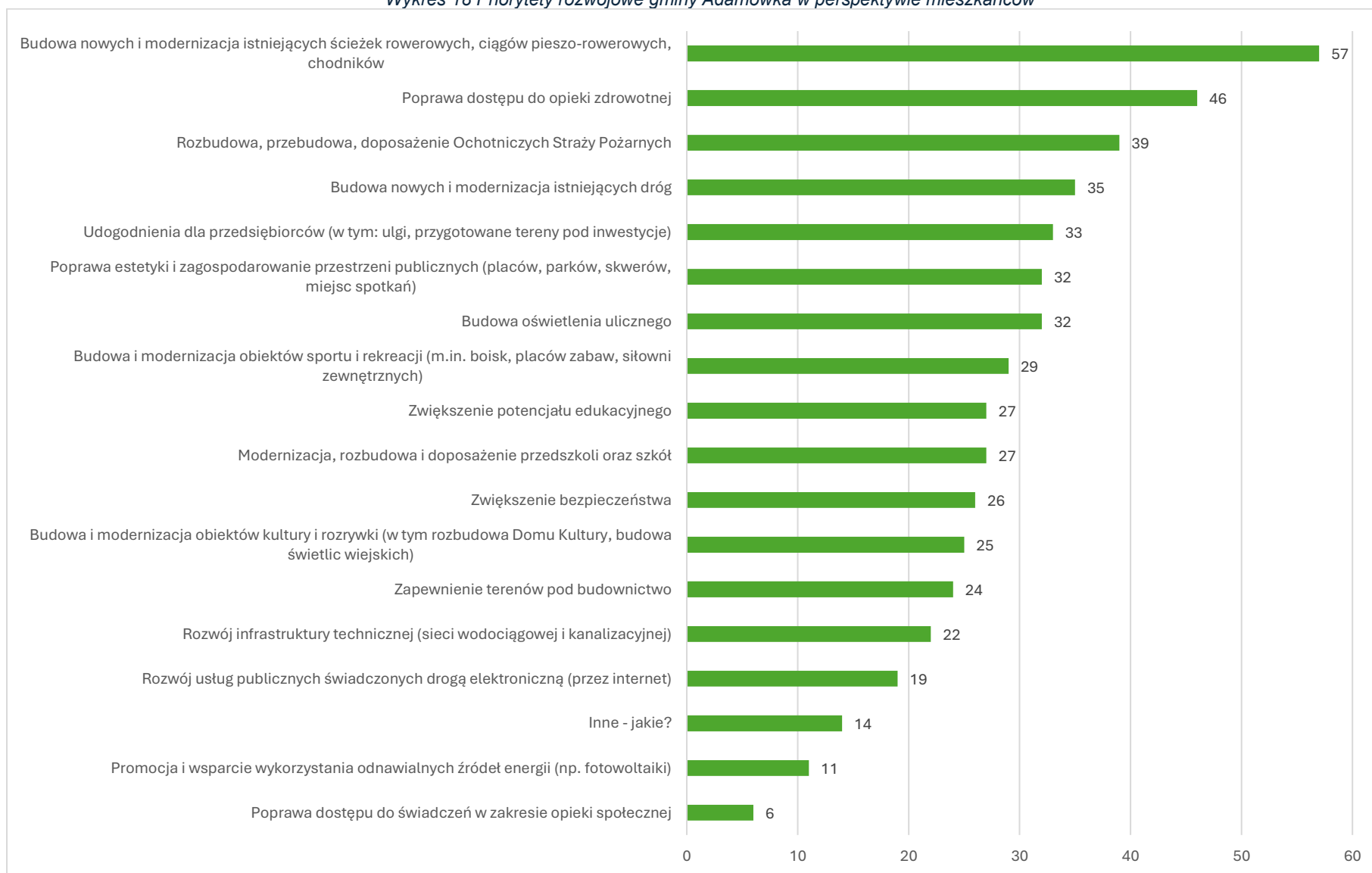
Pytanie piąte, zawarte w ankiecie brzmiało: **Proszę wskazać maksymalnie 5 priorytetowych działań, które mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju:**

Ilość uzyskanych odpowiedzi prezentuje wykres zaprezentowany na następnej stronie.

W ocenie mieszkańców najważniejsze priorytety to:

1. Budowa nowych i modernizacja istniejących ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych, chodników.
2. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej.
3. Rozbudowa, przebudowa, wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych.
4. Budowa nowych i modernizacja istniejących dróg.
5. Udogodnienia dla przedsiębiorców (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje).

Wykres 18 Priorytety rozwojowe gminy Adamówka w perspektywie mieszkańców

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Poniżej prezentujemy (w wersji dosłownej) indywidualne uwagi mieszkańców dotyczące najbardziej istotnych priorytetów rozwojowych gminy Adamówka: Zostały one zapisane w pytaniu otwartym:

- *Rozbudowa sieci gazowniczej , mieszkań*
- *ujmowanie w planie zagospodarowania przestrzennego wszystkich możliwych działek rolnych, aby przyciągnąć młodych ludzi.*
- *Stworzenie katering dla naszych dzieci szkolnych/przedszkolnych tak aby dzieci miały możliwość zjedzenia w szkole pełnowartościowego posiłku. Moje dziecko obecnie bardzo często przychodzi z przedszkola głodne a jest tylko do 13.00. Rozmawiamy między rodzicami, że posiłki dla dzieciaków w naszej gminie są bardzo drogie. Są też niestety bardzo ubogie. Nie ma już od tego roku szkolnego zupy w przedszkolu. A szkoda.*
- *Pilnie - modernizacja, remont całkowity ostatniej remizy OSP Adamówka.*
- *Remont siec wodociągowej, obecne rury są już bardzo stare, aby uniknąć awarii w niedalekiej przyszłości.*
- *Zwrócenie uwagi na nierówne traktowanie uczniów w szkole podstawowej. Zapewnienie im bezpieczeństwa, a nie wizyt u psychologa po zakończeniu nauki.*
- *Organizacja kursów dla osób bezrobotnych, które chciałyby pozyskać nowe umiejętności i iść do pracy w celu likwidacji bezrobocia w naszej gminie.*
- *Zadbanie o drogi gminne również oddalone od siedziby gminy (włączaste, majdan sieniawski dobropol, szegdy)*
- *Budowa Skatepark i pumptrack koło kościoła dodatkowo jakieś altanę lub miejsce spotkań I rozbudowa oczyszczalni ścieków bo obecnie już nie daje rady najlepiej zbudowanie jakiś zbiorników ostożowych żeby żadne osady nie dostawały się do rzeki*
- *Gmina powinna zwrócić uwagę na to, że niestety nie wszyscy mieszkańcy gminy posiadają dojazd drogą asfaltową do swoich domów mieszkalnych. Ma się wrażenie, że niektórzy mieszkańcy są pominięci a skupia się już uwagę na dojeździe do pól.*
- *Komunikacja gminy za pomocą alertów SMS, miała byc, były zapisy ale nie ma żadnych komunikatów, powinny byc o imprezach gminnych, wydarzeniach dziejących sie w społeczności oraz krwiodawstwie ktore systematycznie jest organizowane.*
- *Polityka gminy powinna skupiać się na tym, aby tworzyć dogodne warunki dla przedsiębiorców (tereny inwestycyjne), bo zakłady pracy mogą poprawić sytuację tych mieszkańców (szczególnie młodych), którzy muszą szukać zatrudnienia poza terenem gminy czy powiatu lub wprost: za granicą kraju. Nasza gmina ma też niemały potencjał turystyczny i aż trudno uwierzyć, że do tej pory nikt nie wpadł na pomysł, żeby w strategii rozwoju tej gminy mocniejszy nacisk położyć właśnie na tworzenie warunków do rozwoju turystyki. Ta gmina nieużytkiem rolnym stoi. Już chyba nikt nie ma złudzeń, że na 5 i 6 klasie gruntów, żaden miejscowy rolnik świata nie zawojuje. A gdyby np. powstał jakiś większy zbiornik wodny + infrastruktura i do tego znalazła się osoba, która zadbałaby o atrakcyjną ofertę kulturalno-rozrywkową, przyjechałoby tu ludzcie, a z nimi pieniądze, bo i zjeść coś trzeba, a jak jest wydarzenie typu koncert to i bilet wstępu się zapłaci... A może ten malutki zbiornik retencyjny na Bukowcu dałoby się powiększyć i umożliwić ludziom*

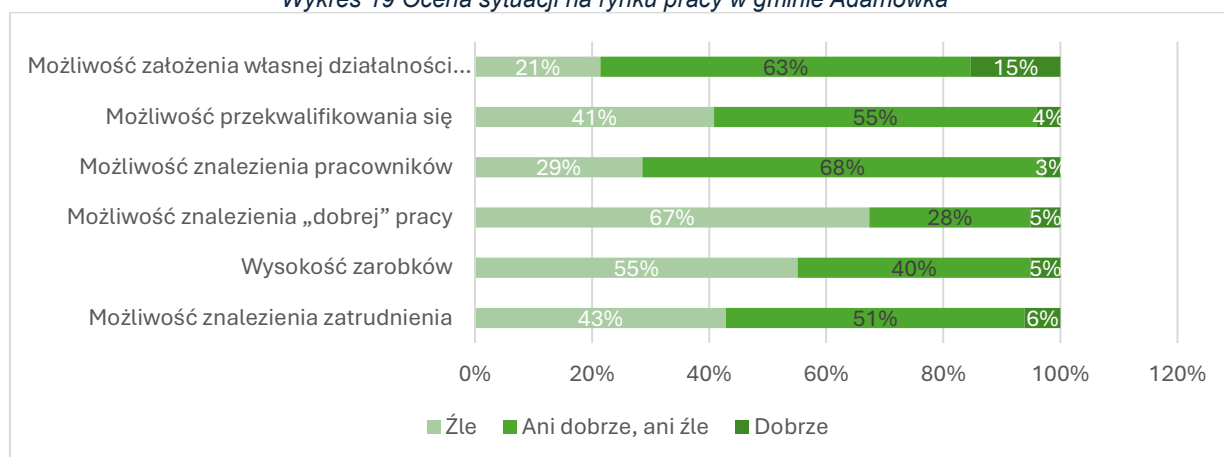
wypoczynek nad wodą w sezonie? W pobliżu jest już stadion i plac zabaw...
 Miejsce do grillowania... Jest porządny grzybek na potańcówki... Tylko ludzi mało.
 A przeważnie nikogo. Mamy piękny teren dookoła tylko mało kto to widzi i docenia.
 Idealny do aktywnej turystyki (rowery, nordic-walking, bieganie...)

- Czyste powietrze, lasy... Roztocze potrafi to wykorzystać, u nas jakoś to na razie słabo idzie. Może jest to jakaś szansa rozwoju? PR i promocja w mediach społecznościowych już działa fajnie. Może następnym krokiem mogłaby być jakaś aplikacja z wyznaczonymi trasami rowerowymi po ciekawych miejscach naszej gminy opatrzona komentarzami, przecież jest tyle chociażby miejsc pamięci, pomników. Taka dla turystów, żeby mogli sobie pojeździć rowerkiem od punktu A do B i przy okazji poczytać o bogatej przecież historii tych terenów. Mogłaby powstać wypożyczalnia rowerów dla tych którzy by tego potrzebowali, bo nie wożą ich na wypoczynek... Małe punkty gastronomiczne czy handlowe mają rację bytu tylko wtedy, gdy są ludzie. A ludzi przyciągają warunki do wypoczynku i oferta wydarzeń kulturalnych. To jest szansa dla naszej gminy.
- Dostęp dla wszystkich mieszkańców w gminie do pediatry, logopedy, psychologa, integracji sensorycznej lub innych specjalistów.
- Powinno być dwa ośrodki zdrowia oraz stomatolog.
- Wydzielenie miejsca na tereny przemysłowe, a nie budowa i rozbudowa dużych, hałaśliwych firm w środku wsi,pośród domów mieszkalnych.
- Chodnik w Majdanie.
- Większy nadzór służb bezpieczeństwa, niespodziewane interwencje policji, w celu zapewnienia ciszy i spokoju.

Powyższe uwagi mogą świadczyć o tym, że mieszkańcy potrafią dostrzec najbardziej pilne potrzeby do załatwienia na terenie gminy.

Pytanie szóste zawarte w ankiecie brzmiało: **W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie gminy ? Proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi:**

Wykres 19 Ocena sytuacji na rynku pracy w gminie Adamówka

Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

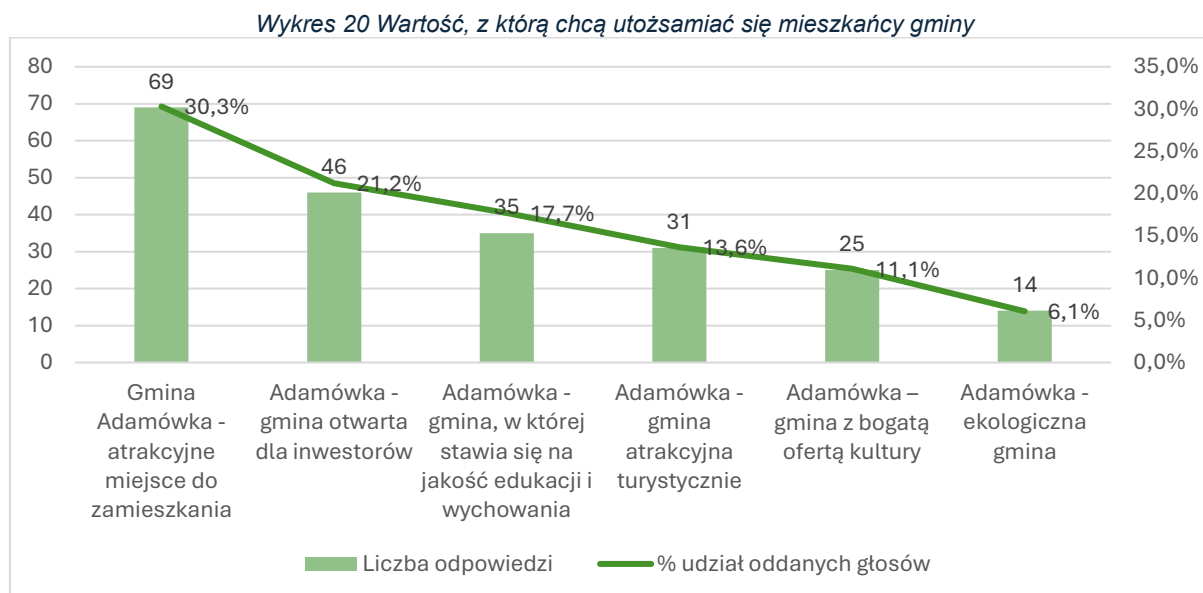
Z powyższego wykresu wynika, że podstawowym problemem związanym z rynkiem pracy na terenie gminy jest możliwość znalezienia „dobrej” pracy oraz wysokość zarobków

To poważny problem do rozwiązania dla władz gminy.

Poniżej proponujemy szereg działań, które można wdrożyć:

- Należy wyznaczyć tereny inwestycyjne (nawet niewielkie) i przygotować ich opis: media, dojazd, klasyfikacja działki.
- Należy tworzyć gminną ofertę inwestycyjną (PDF + strona WWW) i wysłać ją do firm z branż możliwych do osadzenia w gminie (np. magazyny, przetwórstwo rolno-spożywcze, logistyka, mikroprodukcja).
- Należy podjąć współpracę z Podkarpacką SSE / RARR – nawet jeśli teren nie wchodzi do strefy, instytucje te pomagają szukać inwestorów.
- Należy rozważyć wprowadzenie ulgi podatkowej dla firm, które zatrudnią mieszkańców (np. zwolnienie z podatku od nieruchomości na 2–3 lata).
- Należy uruchomić Gminny Program Wsparcia Przedsiębiorczości – małe granty na start (np. 5–10 tys. zł), finansowane z LGD lub funduszy zewnętrznych.
- Można rozważyć kwestię utworzenia gminnego inkubatora przetwórstwa rolno-spożywczego (często finansowanego z PROW).
- Należy rozważyć zasadność przygotowania programu „Gmina wspiera pracowników oraz pracodawców”

Pytanie siódme ankiety brzmiało: **Proszę zaznaczyć stwierdzenie, z jakim chciał(a)by Pani/Pan, żeby utożsamiano gminę w 2035 roku:**

Udzielone odpowiedzi wyraźnie wskazują na fakt, że mieszkańcy widzą szanse rozwojowe gminy, a przede wszystkim chcą, aby Adamówka była gminą atrakcyjną do zamieszkania oraz otwartą dla inwestorów.

Wnioski:

Mieszkańcy oczekują wysokiej jakości życia i dobrych warunków do osiedlania się.

Wyzwanie dla władz gminy polega na zapewnieniu:

- nowoczesnej, dobrze utrzymanej infrastruktury technicznej (drogi, oświetlenie, kanalizacja, wodociągi),
- atrakcyjnej oferty mieszkaniowej (tereny pod budownictwo, dostępność mediów, mieszkania dla młodych),
- rozbudowanej oferty spędzania wolnego czasu – infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i społecznej,
- dostępu do usług publicznych na wysokim poziomie (żłobki, przedszkola, kultura, opieka senioralna).

Budowanie konkurencyjności gospodarczej i pozyskiwanie inwestorów

Mieszkańcy chcą, aby gmina była otwarta na inwestorów i tworzyła dobre miejsca pracy.

Wyzwanie dla władz gminy obejmuje:

- przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych,
- stworzenie profesjonalnej oferty dla inwestorów i aktywne jej promowanie,
- uproszczenie procedur administracyjnych („gmina przyjazna inwestorowi”),
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości – wsparcie mikrofirm, usług, przetwórstwa rolno-spożywczego,
- wzmacnianie współpracy z instytucjami otoczenia biznesu (RARR, PUP, LGD).

Wzrost dostępności „dobrych” miejsc pracy i zatrzymanie ludzi w gminie

Podstawowy problem wskazany w badaniu to: brak dobrej pracy i niskie zarobki. To przekłada się na depopulację i migrację młodych.

Wyzwanie dla władz gminy polega na:

- tworzeniu warunków do powstawania lokalnych, stabilnych miejsc pracy,
- poprawie jakości transportu publicznego i dostępności do większych ośrodków,
- wsparciu kształcenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców,
- budowaniu partnerstw z pracodawcami z regionu.

Rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej

Niska mobilność mieszkańców ogranicza aktywność gospodarczą i osiedleńczą.

Wyzwanie dla władz gminy dotyczy:

- poprawy połączeń komunikacyjnych z Przeworskiem, Jarosławiem i Leżajskiem,
- modernizacji dróg gminnych i powiatowych,
- wprowadzenia elastycznych form transportu (transport na żądanie, kursy pracownicze),

- rozwoju infrastruktury rowerowej i pieszej.

Wzmocnienie spójności społecznej i jakości usług publicznych

Atrakcyjność gminy to nie tylko infrastruktura, ale też zadowolenie i dobrostan mieszkańców.

Wyzwania dla władz gminy obejmują:

- rozwój oferty dla dzieci, młodzieży i seniorów,
- poprawę poczucia bezpieczeństwa,
- wzmacnianie lokalnej tożsamości i integracji społecznej,
- rozwój usług cyfrowych i efektywnej obsługi w urzędzie.

Aktywne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych i profesjonalizacja zarządzania

Rosnące oczekiwania mieszkańców wymagają inwestycji, których gmina nie sfinansuje wyłącznie z budżetu. Dlatego należy wzmocnić:

- skuteczne pozyskiwanie środków UE, krajowych i regionalnych,
- przygotowywanie gotowych dokumentacji projektowych,
- planowanie wieloletnich inwestycji,
- współpraca międzygminna oraz współpraca z powiatem.

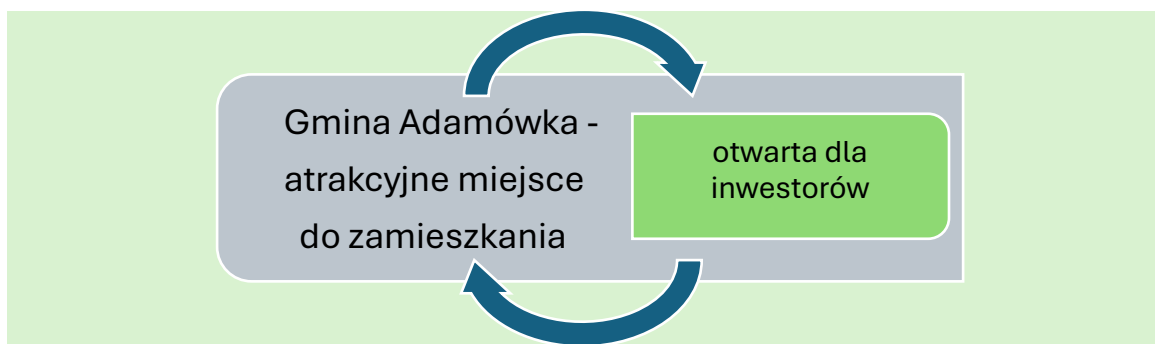
Kształtowanie nowoczesnego wizerunku gminy – widoczność i komunikacja

Skoro mieszkańcy widzą potencjał gminy, władze muszą go wzmocnić poprzez odpowiednią komunikację.

Kluczowe wyzwania dla władz gminy:

- budowa silnej marki gminy („Adamówka – dobra do życia, otwarta dla inwestorów”),
- zbudowanie strategii komunikacji sukcesów, inwestycji i planów,
- aktywność informacyjna w internecie, mediach społecznościowych i lokalnych mediach,
- partnerski dialog z mieszkańcami.

Rysunek 2 Diagnoza – wizja – strategia

Opracowanie własne

3. ANALIZA SWOT

W ramach prac nad **Strategią Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036** zasadne jest przeprowadzenie analizy SWOT, która w przejrzysty sposób pozwoli zdiagnozować aktualną sytuację gminy oraz będzie cennym narzędziem wspierającym proces planowania dalszego rozwoju.

Podstawą analizy SWOT są wnioski z poszerzonej diagnozy stanu istniejącego, analizy wykonane dla potrzeb strategii rozwoju, wywiady, wypracowane wnioski podczas prac warsztatowych oraz przeprowadzone ankiety wśród mieszkańców gminy. Analiza SWOT jest więc narzędziem służącym do oceny sytuacji strategicznej gminy oraz punktem wyjścia do wygenerowania propozycji, celów i kierunków rozwojowych istotnych dla gminy.

Co zawierają poszczególne kategorie analizy SWOT?

S – Strengths, czyli mocne strony; to wszelkie umiejętności i zasoby, które pozwalają na pozytywne, silne funkcjonowanie, to te, które budują, są napędem rozwojowym gminy.

W – Weaknesses, czyli słabe strony; to wszelkiego rodzaju negatywne, hamujące czynniki, to te, które powodują zwolnienie lub mogą powodować nieprawidłowe funkcjonowanie gminy.

O – Opportunities, czyli potencjalne szanse i możliwości, wszystko to, co można wykorzystać do pozytywnych zmian w funkcjonowaniu gminy.

T – Threats, czyli potencjalne zagrożenia, które stwarzają niebezpieczeństwo wystąpienia negatywnych zmian w funkcjonowaniu gminy.

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Adamówka

Mocne strony (Strengths)	
1.	Dogodne położenie w północnej części województwa podkarpackiego – w sąsiedztwie lasów, terenów rolnych i przyrodniczo cennych obszarów.
2.	Wysokie walory środowiskowe i krajobrazowe (liczne stawy, źródła, kompleksy leśne, czyste powietrze).
3.	Wysokie poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców
4.	Zachowany charakter rolniczo-leśny i duży udział terenów zielonych.
5.	Dobrze rozwinięta sieć osadnicza o zwartej strukturze – niewielkie odległości między miejscowościami.
6.	Aktywność społeczna i sportowa mieszkańców (np. kluby sportowe oraz organizacje pozarządowe, aktywni sołtysi).
7.	Potencjał rozwoju agroturystyki i turystyki przyrodniczej.
8.	Spójna wspólnota lokalna i wysoki poziom tożsamości terytorialnej.
9.	Duży zasób własności gruntów gminnych
10.	Duży potencjał nowego Domu Kultury w Adamówce
Słabe strony (Weaknesses)	
1.	Niewielka liczba mieszkańców i postępujące procesy depopulacyjne w mniejszych wsiach.
2.	Ograniczona dostępność komunikacyjna do głównych ośrodków miejskich.

3. Słabo rozwinięta infrastruktura usług publicznych i gospodarczych poza siedzibą gminy (mała ilość chodników i tzw. bezpiecznej infrastruktury poza miejscowością Adamówka)
4. Ograniczona baza przedsiębiorstw i miejsc pracy w sektorze pozarolniczym.
5. Niedostateczna promocja potencjału turystycznego i kulturowego regionu.
6. Brak rozbudowanej oferty kulturalnej i rekreacyjnej dla młodzieży.
7. Duża odległość od większych ośrodków miejskich
8. Słabe klasy gruntów
9. Mała ilość szkoleń specjalistycznych dla rolników
10. Brak konkurencyjnych miejsc handlu
11. Niewystarczająca oferta opieki medycznej- brak lekarzy specjalistów (stomatologów)
12. Brak alternatywnego ujęcia wody
Szanse (Opportunities)
1. Możliwość rozwoju turystyki ekologicznej i agroturystyki w oparciu o walory środowiskowe.
2. Budowa zalewu wraz z otaczającą infrastrukturą
3. Dostęp do funduszy unijnych i krajowych wspierających rozwój obszarów wiejskich (np. PROW, FEEnKS, Fundusze Norweskie).
4. Wzrost zainteresowania życiem na terenach wiejskich i rozwojem alternatywnych form gospodarki (rolnictwo ekologiczne, lokalne produkty).
5. Budowa mieszkań dla młodych
6. Rozwój współpracy międzygminnej i partnerstw lokalnych.
7. Rozwój cyfryzacji i e-usług jako szansa dla mieszkańców i lokalnych firm.
8. Rozwój odnawialnych źródeł energii
9. Powrót młodych ludzi z zagranicy
10. Możliwość wykorzystania potencjału stawów rybnych
11. Rekonstrukcja wieży widokowej w miejscowości Pawłowa z możliwością wykorzystania dla celów turystyczno- krajoznawczych
Zagrożenia (Threats)
1. Utrzymujący się odpływ ludności młodej i aktywnej zawodowo do większych miast lub za granicę.
2. Starzenie się społeczeństwa i malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym.
3. Niekorzystne warunki klimatyczne i ryzyko lokalnych podtopień w obszarach podmokłych.
4. Ograniczone możliwości pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.
5. Utrzymujące się różnice rozwojowe między gminami regionu.
6. Niska atrakcyjność komunikacyjna w kontekście inwestycji i mobilności mieszkańców.
7. Małe możliwości budżetu – duża zależność od środków dotacyjnych
8. Kończący się okres finansowania z EFS
9. Miejsca pracy (szczególnie w leśnictwie i przetwórstwie drewna) zajmowane przez pracowników innej narodowości

Opracowanie własne

Podsumowanie:

Na podstawie przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, że gmina Adamówka znajduje się w kluczowym momencie rozwojowym. Z jednej strony dysponuje istotnymi atutami endogenicznymi, w tym korzystnym położeniem w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, wysokimi walorami środowiska przyrodniczego oraz zachowanym krajobrazem wiejskim o dużym stopniu naturalności. Z drugiej strony gmina stoi w obliczu wyzwań demograficznych i społeczno-gospodarczych, charakterystycznych dla gmin wiejskich regionu, takich jak odpływ ludności w wieku produkcyjnym, starzenie się społeczeństwa oraz ograniczona dywersyfikacja lokalnej gospodarki.

Brak skoordynowanych i długofalowych działań strategicznych może w perspektywie średnio- i długoterminowej prowadzić do osłabienia potencjału rozwojowego gminy. Jednocześnie skuteczne wykorzystanie posiadanych zasobów oraz minimalizowanie zidentyfikowanych zagrożeń może stworzyć podstawy dla zrównoważonego rozwoju oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Przeprowadzone analizy, wywiady oraz badania ankietowe wskazują, że turystyka oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości mogą stać się istotnymi i komplementarnymi kierunkami rozwoju gminy Adamówka.

Turystyka

- Gmina Adamówka posiada cenne dziedzictwo przyrodnicze i krajobrazowe, które może stanowić solidną podstawę dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Obszar gminy charakteryzuje się wysokim udziałem terenów leśnych, typowych dla północnej części Podkarpacia, spokojnym krajobrazem rolniczo-leśnym oraz korzystnymi warunkami środowiskowymi sprzyjającymi wypoczynkowi.
- Zidentyfikowano potencjał turystyczno-krajoznawczy oparty na walorach przyrodniczych, takich jak kompleksy leśne, doliny cieków wodnych, obszary o niskim stopniu antropopresji, a także cisza i czyste środowisko. Uzupełnieniem są walory kulturowe, w tym lokalne tradycje, dziedzictwo wsi lasowiackiej oraz zachowane elementy materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
- Potencjał ten stwarza warunki do rozwoju turystyki przyrodniczej, weekendowej i aktywnej, w szczególności w oparciu o trasy piesze i rowerowe, miejsca rekreacji indywidualnej oraz niewielką infrastrukturę turystyczną. Może on również stanowić podstawę do budowania wizerunku gminy Adamówka jako obszaru sprzyjającego spokojnemu stylowi życia i wypoczynkowi blisko natury.
- Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej gminy, zwłaszcza w kontekście obserwowanych trendów migracyjnych polegających na poszukiwaniu przez mieszkańców miast terenów wiejskich o wysokiej jakości środowiska życia. W dłuższej perspektywie proces ten może generować zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowe, co wymagać będzie prowadzenia spójnej i racjonalnej polityki przestrzennej, z poszanowaniem walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Przedsiębiorczość

- Aktywność gospodarcza gminy Adamówka ma charakter umiarkowany i rozproszony, a lokalna gospodarka opiera się głównie na mikroprzedsiębiorstwach, w tym podmiotach związanych z rolnictwem, leśnictwem, usługami podstawowymi oraz drobną działalnością handlową i rzemieślniczą.
- Na tle gmin powiatu przeworskiego poziom przedsiębiorczości, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, wskazuje na istniejący potencjał rozwojowy, który jednak wymaga aktywnego wsparcia ze strony samorządu terytorialnego. Szczególnie istotna jest potrzeba dywersyfikacji lokalnej gospodarki oraz tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy.
- Tworzenie sprzyjającego klimatu dla przedsiębiorczości – poprzez poprawę dostępności infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, wsparcie lokalnych inicjatyw gospodarczych, rozwój kompetencji mieszkańców oraz wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania – może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gminy Adamówka jako miejsca do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.
- W dłuższej perspektywie działania te mogą wpłynąć na stabilizację sytuacji demograficznej, ograniczenie odpływu młodych i aktywnych zawodowo mieszkańców oraz wzmocnienie lokalnej bazy ekonomicznej.

Perspektywy rozwojowe

- Rozwój gminy Adamówka w powiecie przeworskim, w najbliższych latach, może w znacznym stopniu opierać się na zrównoważonym wykorzystaniu walorów przyrodniczych oraz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, co wynika z jej położenia, struktury przestrzennej oraz zasobów środowiskowych i kulturowych.
- W związku z powyższym strategia rozwoju gminy Adamówka powinna integrować działania na rzecz rozwoju turystyki i rekreacji, ochrony i promocji lokalnego dziedzictwa oraz tworzenia przyjaznych warunków dla inwestycji i przedsiębiorczości, przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i zasad zrównoważonego rozwoju. Działania te w długiej perspektywie przyczynią się do zwiększenia konkurencyjności gminy w skali powiatu i regionu.

4. KOMPLEMENTARNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI

Rozdział odnosi się do przepisu „Art.10f.2. Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa” zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 poz. 609 wraz z późniejszymi zmianami)

Komplementarność strategii rozwoju gminy z dokumentami wyższego rzędu

Komplementarność z dokumentami wyższego rzędu oznacza, że strategia przygotowywana na poziomie lokalnym (gminnym) powinna być zgodna i wspierać cele oraz kierunki działań określone w dokumentach strategicznych na wyższych szczeblach planowania – europejskim, krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

W związku z powyższym cele strategii gminnej muszą odnosić się do priorytetów zawartych m.in. w takich dokumentach jak:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR)

Kluczowy dokument rządowy określający cele, kierunki i zasady polityki regionalnej państwa, mającej na celu zrównoważony rozwój wszystkich regionów w Polsce.

To dokument opracowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, który:

- Określa ramy dla rozwoju województw, powiatów i gmin,
- Umożliwia koordynację działań samorządów, rządu i instytucji europejskich,
- Ułatwia alokację funduszy UE i środków krajowych zgodnie z potrzebami danego regionu.

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego :

- Spójność terytorialna – zmniejszanie dysproporcji rozwojowych między regionami.
- Wzrost konkurencyjności regionalnej – wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości i inwestycji.
- Poprawa jakości życia mieszkańców – poprzez rozwój usług publicznych, transportu, środowiska.
- Lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów – w oparciu o tzw. inteligentne specjalizacje.
- Wzmocnienie miast i obszarów wiejskich – także w kontekście suburbanizacji i depopulacji.

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Najważniejszy dokument planistyczny na poziomie regionalnym, określający kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego województwa podkarpackiego do 2030 roku.

To dokument przygotowany przez Samorząd Województwa Podkarpackiego, który:

- Wyznacza priorytety rozwoju regionu,
- Pomaga koordynować działania samorządów, instytucji publicznych, uczelni, przedsiębiorców,
- Jest podstawą do ubiegania się o środki z funduszy unijnych i krajowych,
- Odzwierciedla cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Główne cele Strategii Podkarpackie 2030:

- 1. Gospodarka i nauka.** Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa:
 - 1.1. Nauka, badania i szkolnictwo wyższe wspierające gospodarkę
 - 1.2. Inteligentne specjalizacje województwa
 - 1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie
 - 1.4. Gospodarka cyrkularna (Gospodarka obiegu zamkniętego)
- 2. Kapitał ludzki i społeczny.** Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców:
 - 2.1. Edukacja
 - 2.2. Regionalna polityka zdrowotna
 - 2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe
 - 2.4. Rynek pracy
 - 2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny
 - 2.6. Włączenie społeczne
 - 2.7. Aktywny styl życia i sport
- 3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska.** Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego:
 - 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE
 - 3.2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu
 - 3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego
 - 3.4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie
 - 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
 - 3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi
 - 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych

- 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu
- 4. Dostępność usług.** Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych:
 - 4.1. Poprawa dostępności do usług publicznych poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych
 - 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych
 - 4.3. Wsparcie instytucjonalne i poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
 - 4.4. Budowanie i rozwój partnerstwa dla rozwoju województwa
 - 4.5. Współpraca ponadregionalna i międzynarodowa

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego „**Podkarpackie 2030**” wyznacza więc kierunki działań na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu, bazując na jego potencjałach, wyzwaniach i uwarunkowaniach. Dokument ten wpisuje się w krajowe i europejskie polityki rozwojowe.

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 jest spójna z zapisami strategii wojewódzkiej, określa również obszary strategicznej interwencji (OSI).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego (PZPWP) – Perspektywa 2030.

Jest to strategiczny dokument planistyczny opracowywany przez samorząd województwa, określający zasady zagospodarowania przestrzennego całego województwa podkarpackiego. Stanowi on podstawowy dokument planistyczny na poziomie regionalnym:

- jest aktem prawa miejscowego uchwalanym przez Sejmik Województwa,
- wyznacza kierunki polityki przestrzennej i ramy rozwoju przestrzennego regionu,
- łączy aspekty społeczne, gospodarcze, środowiskowe i infrastrukturalne,
- wskazuje obszary funkcjonalne (miejskie, wiejskie, górskie, przygraniczne itd.), korytarze transportowe, strefy ochrony przyrody i krajobrazu.

Znaczenie:

- stanowi punkt odniesienia dla lokalnych dokumentów planistycznych (studiów i planów gmin),
- koordynuje działania rozwojowe w skali całego województwa,
- wspiera absorpcję środków unijnych i krajowych dzięki spójności przestrzennej,
- pomaga chronić zasoby naturalne oraz równoważyć rozwój miast i wsi,
- wyznacza długofalowe priorytety do roku 2030, integrując politykę przestrzenną z rozwojem społeczno-gospodarczym.

Na podstawie opisu zawartego w dokumencie „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego – Perspektywa 2030, **Gmina Adamówka należy do Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wymagający Wsparcia Procesów Rozwojowych.**

Wiodące kierunki zagospodarowania wyżej wskazanego obszaru to:

- 1) rozwój rolnictwa ekologicznego opartego na gospodarstwach rodzinnych;
- 2) rozwój działalności gospodarczej związanej z gospodarką rolną i turystyką;
- 3) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 4) wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi;
- 5) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 6) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 7) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 8) rozwój turystyki, w tym agroturystyki, funkcji sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych,
- 9) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

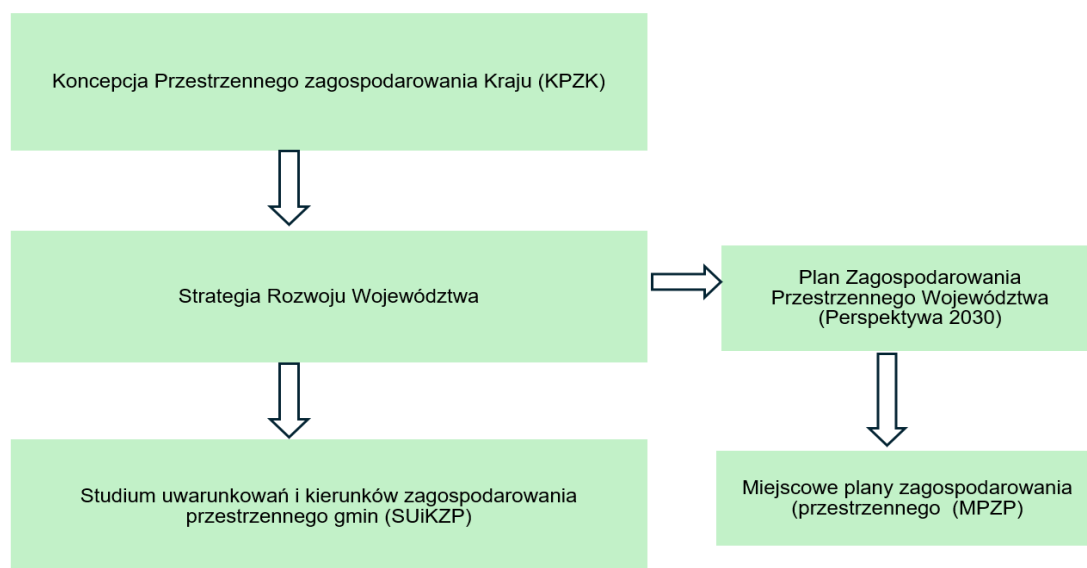
Zasady i warunki zagospodarowania wyżej wskazanego obszaru to:

- 1) rozwój bazy usług publicznych;
- 2) zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy powodującym degradację terenów otwartych i przydatnych dla rolnictwa;
- 3) ochrona zasobów leśnych oraz rozwój zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- 4) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową;
- 5) rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnej i turystycznej, w tym agroturystyki oraz lecznictwa uzdrowiskowego z zastosowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Poniższy schemat graficzny pokazuje miejsce Planu zagospodarowania przestrzennego województwa – Perspektywa 2030 w systemie planowania przestrzennego:

- dokument nadrzędny: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK),
- dokumenty na poziomie województwa: Strategia Rozwoju Województwa i Plan zagospodarowania przestrzennego województwa,
- dokumenty gminne: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) i Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP).

Rysunek 3 Powiązania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa – Perspektywa 2030 w systemie planowania przestrzennego

1. Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Powiatu Przeworskiego na lata 2021 -2030.

Cele strategiczne Powiatu Przeworskiego pozostają w **bezpośredniej i komplementarnej relacji z kierunkami rozwoju gminy Adamówka**, stanowiąc istotne ramy odniesienia dla planowania i realizacji lokalnych działań rozwojowych

Tabela 3 Tabela zgodności celów Gminy z celami strategicznymi Powiatu Przeworskiego

Cele strategiczne Powiatu Przeworskiego	Cele strategiczne Gminy Adamówka	Cele operacyjne Gminy Adamówka	Zakres spójności
I. Powiat Przeworski – przestrzeń rekreacji i turystyki	Cel strategiczny 3: Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka	3.2 Zrównoważony rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych opartych na walorach lokalnych 3.3 Integracja działań środowiskowych z rozwojem infrastruktury i osadnictwa oraz ponoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	Bezpośrednia – rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o walory lokalne
II. Powiat Przeworski – przestrzeń bezpieczna	Cel strategiczny 1: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych. Cel strategiczny 3: Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka	1.1 Podniesienie poziomu aktywności, kompetencji i kwalifikacji mieszkańców na wszystkich etapach życia 2.2 Poprawa dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych 3.1 Zapewnienie ładu przestrzennego i racjonalnego gospodarowania przestrzeni gminy	Pośrednia – bezpieczeństwo społeczne, przestrzenne i infrastrukturalne
III. Powiat Przeworski – przestrzeń z nowoczesną infrastrukturą	Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych.	2.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej warunkującej poprawę jakości życia i rozwój gospodarczy 3.3 Integracja działań środowiskowych z rozwojem infrastruktury i osadnictwa oraz ponoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	Bezpośrednia – modernizacja i rozwój infrastruktury

IV. Powiat Przeworski – przestrzeń aktywności gospodarczej	Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych.	2.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej warunkującej poprawę jakości życia i rozwój gospodarczy 2.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla aktywności społeczno-gospodarczej i turystycznej	Bezpośrednia – rozwój przedsiębiorczości i bazy gospodarczej
V. Powiat Przeworski – przestrzeń kapitału społecznego	Cel strategiczny 1: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka	1.1 Podniesienie poziomu aktywności, kompetencji i kwalifikacji mieszkańców na wszystkich etapach życia 1.2 Rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej sprzyjającej poprawie jakości życia oraz aktywności i integracji mieszkańców	Bezpośrednia – rozwój społeczny, edukacyjny i kulturowy, budowa aktywnego kapitału społecznego

Opracowanie własne

Adamówka jako gmina wiejska o wysokich walorach przyrodniczych, rozproszonej strukturze osadniczej oraz umiarkowanym poziomie aktywności gospodarczej, może w sposób naturalny wpisywać się w realizację polityk powiatowych, jednocześnie wzmocniając ich oddziaływanie w skali lokalnej.

Cele strategiczne Powiatu Przeworskiego są **spójne z uwarunkowaniami i kierunkami rozwoju gminy Adamówka** i stanowią dla niej istotne zaplecze programowe oraz instytucjonalne. Ich realizacja na poziomie powiatowym i gminnym umożliwia osiągnięcie efektu synergii, prowadzącego do:

- poprawy jakości życia mieszkańców,
- wzmocnienia funkcji rekreacyjnych i osiedleńczych gminy,
- zwiększenia bezpieczeństwa społecznego i energetycznego,
- trwałego i zrównoważonego rozwoju obszaru powiat

Poza ustawą o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 uwzględnia regulacje ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.).

W art. 315 i art. 326 wspomnianej ustawy wskazano bowiem dokumenty planistyczne ważne w procesie gospodarowania wodami, które powinny zostać uwzględnione w strategiach rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 jest spójna z ustaleniami dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej, w szczególności: planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym i mapami zagrożenia powodziowego, a także planem przeciwdziałania skutkom suszy.

Jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej jest Plan Gospodarowania Wodami. Jego zapisy określają cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych w tym:

1. Cele do realizacji w ramach planu:

- Ochrona zasobów wodnych (powierzchniowych i podziemnych)
- Racjonalne i zrównoważone użytkowanie wody
- Ochrona przed powodzią i podtopieniami
- Zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej
- Adaptacja do zmian klimatycznych

2. Zasoby wodne w gminie Adamówka:

- Rzeki oraz ich dopływy
- Małe zbiorniki retencyjne i stawy
- Wody gruntowe wykorzystywane w ujęciach wody pitnej

3. Edukacja i budowanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców

- Kampanie edukacyjne o znaczeniu wody dla środowiska
- Organizacja warsztatów i szkoleń lokalnych

4. Współpraca z:

- Wodami Polskimi
- Starostwem Powiatowym w Przeworsku
- Lokalnymi przedsiębiorstwami wodociągowymi i kanalizacyjnymi
- Organizacjami ekologicznymi oraz mieszkańcami

5. Monitoring i ewaluacja:

- Raporty roczne o stanie wód i działaniach
- Konsultacje społeczne i aktualizacja planu co kilka lat

- Wskaźniki: jakość wody, długość kanalizacji, liczba gospodarstw z dostępem do sieci wodociągowej

Warunki Wodne

Obszar gminy Adamówka położony jest w dorzeczu rzek Lubaczówki i Sanu, wraz z ich prawobrzeżnymi dopływami. Złota Rzeka oraz Lubienia wraz z Przykopą uchodzą bezpośrednio do Sanu. Natomiast Wirowa i Radawka zasilają prawostronnie Lubaczówkę, której koryto przebiega w odległości około 2–4 km na wschód od granic gminy.

Zgodnie z obowiązującym podziałem wód powierzchniowych na Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP), na terenie gminy zidentyfikowano następujące jednostki:

Tabela 4 Podział na JCWP w gminie Adamówka

Nazwa JCWP	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu wód	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
Złota I	umiarkowany	dobry	zły	zagrożona
Dopływ spod Cieplic	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
Lubinka	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
Lubienia	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
Radawka	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
Wirowa do Kaflewy	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona

Opracowanie własne na podstawie Prognozy oddziaływania na środowisko 2017

Cele środowiskowe dla jednolitych części wód ustalone zostały w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*”.

Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych:

- Ścieki bytowe zawierające związki organiczne i biogenne, wprowadzane do cieków bez oczyszczenia;
- Zanieczyszczenia rolnicze (nawozy, pestycydy);
- Zanieczyszczenia spływające z wyższych położonych obszarów;
- Odcieki z nielegalnych składowisk odpadów;
- Spływy obszarowe;
- Zanieczyszczenia liniowe, głównie komunikacyjne (drogi, transport).

Największym obciążeniem dla wód powierzchniowych są niekontrolowane zrzuty ścieków bytowych z terenów wiejskich oraz ścieki pochodzenia rolniczego, które wnoszą zarówno

zanieczyszczenia organiczne, jak i bakteriologiczne. Zanieczyszczenia ze źródeł obszarowych i liniowych, choć w mniejszym stopniu, także docierają do wód powierzchniowych. Źródła obszarowe obejmują tereny zurbanizowane, przemysłowe, rolne i leśne, a źródła liniowe — przede wszystkim zanieczyszczenia drogowe.

Do poważnych zagrożeń należą ogniska punktowe i mało powierzchniowe, takie jak: nielegalne składowiska odpadów, oczyszczalnie ścieków, magazyny, stacje paliw oraz miejsca zrzutu ścieków komunalnych i przemysłowych. W odciekach z wysypisk odpadów występują m.in. związki azotu i fosforu, kwasy organiczne, podwyższone stężenia chloru, wapnia, magnezu, sodu, potasu, metali ciężkich i siarczanów, a także gazy: CO₂, CH₄ i H₂S. Podobne skutki powodują nieszczelne szamba i doły kloaczne na terenach nieskanalizowanych, przyczyniając się do podwyższonego stężenia związków azotowych, chlorków, wodorowęglanów oraz sodu i potasu w wodach powierzchniowych.

Wody podziemne

Obszar gminy położony jest w regionie przedkarpaccim. Osady wypełniające omawianą część zapadliska tektonicznego należą do środkowego i górnego miocenu, głównie ility i piaski, które są pokryte utworami młodszymi (czwartorzędowymi) - piaskami, żwirami, glinami oraz lessami. Wody gruntowe gminy, to głównie wody w utworach piaszczystych, ich poziom stabilizuje się na głębokości ok. 5,0 - 7,0 m ppt.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych na obszarze gminy występuje JCWPd nr 136. - Powierzchnia: 3140,3 km², Region: Górnej Wisły.

Na terenie JCWPd 136 system krążenia wód podziemnych jest w dużej mierze kształtowany przez rzekę San — największy ciek występujący w tym obszarze — oraz przez jego dopływy.

Na przeważającej części jednostki krążenie wód zachodzi wyłącznie w utworach czwartorzędowych, które występują głównie w doliny rzeczne — zarówno obecne, jak i kopalne. Utwory te związane są przede wszystkim z obszarami występowania piaszczystych osadów fluwioglacjalnych i sandrowych, powstałych w trakcie zlodowaceń środkowopolskiego i południowopolskiego.

Zasilanie wód czwartorzędowych odbywa się przede wszystkim dzięki opadom atmosferycznym. Woda opadowa trafia bezpośrednio do piętra czwartorzędowego (Q), a jeśli nie zostanie odprowadzona do Sanu lub jego dopływów, może zasilać niższe piętra wodonośne — paleogeńsko - neogeńsko-kredowe — w miejscach, gdzie utwory czwartorzędowe leżą bezpośrednio powyżej nich.

Kierunek przepływu wód w piętrze czwartorzędowym, zwłaszcza w obrębie dolin rzecznych, jest w dużej mierze determinowany przez cieki, które pełnią na tym terenie funkcję systemu drenującego.

Wody podziemne są narażone na zanieczyszczenia w wyniku kontaktu z powierzchnią ziemi, wodami glebowymi, wodami powierzchniowymi oraz opadami atmosferycznymi. W miejscach, gdzie brak jest pełnej izolacji poziomu wodonośnego lub jest ona niekompletna, woda wymienia się szybko, co sprzyja przemieszczaniu się zanieczyszczeń. Szczególnie wrażliwe

są doliny rzeczne, gdzie występuje odkryty poziom czwartorzędowy i jednocześnie skoncentrowane są osady.

Poziomy wodonośne zalegające głębiej lub przykryte warstwą izolacyjną są mniej narażone na zanieczyszczenia, a woda przemieszcza się w nich wolniej, co skutkuje trudniejszą wymianą i dłuższym czasem odnawiania zasobów. Podczas migracji wody zachodzą procesy samooczyszczania, zmniejszające stężenie niektórych zanieczyszczeń.

Monitoring jakości wód wskazuje, że cechy organoleptyczne i fizykochemiczne wód gruntowych nie zawsze spełniają normy wody pitnej. Najczęściej dyskwalifikującym wskaźnikiem jest stężenie żelaza ogólnego.

Do czynników decydujących o klasyfikacji wód do średniej klasy jakości należą:

- żelazo (Fe),
- mangan (Mn),
- wodorowęglany (HCO_3),
- fosforany (PO_4),
- azot amonowy (N-NH_4).

Podwyższone stężenia żelaza, manganu i wodorowęglanów mają pochodzenie geogeniczne, związane z budową geologiczną gruntu. Natomiast zwiększone ilości fosforanów i azotu amonowego wskazują na przenikanie zanieczyszczeń antropogenicznych, m.in. z nieszczelnych zbiorników ścieków bytowo-fekalnych lub spływów powierzchniowych.

Na terenie gminy Adamówka wody gruntowe występują w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych, zalegających na słabo przepuszczalnym stropie utworów mioceńskich. Zwierciadło wód gruntowych stabilizuje się na głębokości 1,5–15 m p.p.t. Jest to poziom wodonośny o znacznym wahaniach poziomu wód, którego wydajność zależy od warunków meteorologicznych, przede wszystkim od opadów. Studnie czerpiące wodę z tego poziomu mają niewielką wydajność i obecnie są rzadko użytkowane.

Zbiorniki sztuczne

W gminie Adamówka znajdowało się w przeszłości kilka kompleksów stawów rybnych, związanych z zabudową dworsko folwarczną. Fragmentarycznie zachowały się stawy w rejonie Dobczy i Pawłowej.

Zagrożenie powodziowe

Zlewnie i główne ciek:

- Gmina położona w zlewniach rzek San i Lubaczówka wraz z dopływami: Lubenia, Złota, Przykopa, Wirowa, Radawka.
- Teren przecięty licznymi ciekami, kierunek spływu wody: przeważnie ze wschodu na zachód.
- Ciek mają charakter nizinny, szerokie, podmokłe doliny, często przypominające rowy melioracyjne.

Dynamika wód w ciekach:

- Najwyższe stany wód: marzec–kwiecień (wiosenne roztopy).
- Mniejsze wezbrania: okres letni (intensywne opady).
- Najniższe stany: okres jesienny.
- Cieki szybko reagują na zmiany zasilania wodami opadowymi i roztopowymi.
- Nagłe, krótkotrwałe wezbrania mogą wystąpić podczas letnich burz.

Wody gruntowe

- Poziom czwartorzędowy, o swobodnym zwierciadle.
- Stabilizacja w dolinach bocznych: poniżej 1 m p.p.t., w pozostałych miejscach: 5–7 m p.p.t.
- Wahania: 1–1,5 m w górę, do 2 m w dół; maksimum w marcu–kwietniu i w lecie, minimum w okresach suchych.
- Wody śródglinowe z płytką pokrywą piasku – sączenia do ok. 2 m p.p.t., okresowo zanikające w suszy.

Opady i ryzyko powodzi

- Średnia roczna suma opadów: ok. 800 mm.
- Współczynnik opadu > 4 → ryzyko lokalnej powodzi (szczególnie przy niedrożnej kanalizacji burzowej).
- Zagrożenie powodziowe występuje okresowo, przy wysokich stanach wód rzek i małych potoków.
- Dna dolin są zalewane przy wysokich wodach, natomiast w porach suchych występują długotrwałe niskie stany wód.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)

Plan przeciwdziałania skutkom suszy to dokument strategiczny opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, który określa działania mające na celu ograniczenie negatywnych skutków suszy w Polsce. Został przygotowany zgodnie z wymogami Dyrektywy 2000/60/WE (Ramowa Dyrektywa Wodna) oraz ustawy Prawo wodne.

Zakres i zawartość PPSS:

- Charakterystyka zjawiska suszy
- Identyfikacja zagrożonych obszarów
- Ocena skutków suszy

Cele PPSS :

- Zapobieganie skutkom suszy.
- Zwiększenie retencji wody.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.
- Podnoszenie świadomości społeczeństwa i samorządów.

Najważniejsze działania przeciwdziałające skutkom suszy wymienione w planie:

- Inwestycje w retencję wodną (zbiorniki, oczka, melioracja).
- Zmiana praktyk rolniczych (np. uprawa odpornych gatunków roślin).
- Edukacja i kampanie społeczne.
- Monitoring i prognozowanie suszy.
- Ochrona i renaturyzacja ekosystemów wodnych.

Ważnym komponentem Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) jest katalog działań technicznych i nietechnicznych, które stanowią konkretne, mierzalne rozwiązania mające na celu minimalizację skutków niedoborów wody.

W kontekście planowania przestrzennego szczególnego znaczenia nabiera zintegrowane podejście uwzględniające rozwój tzw. „błękitnej infrastruktury”, obejmującej systemy retencjonowania i spowalniania odpływu wód opadowych, oraz „zielonej infrastruktury”, której celem jest ochrona i zwiększanie udziału terenów zieleni w krajobrazie zurbanizowanym.

Wnioski

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026–2036 jest spójna z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, co zapewnia jej efektywność i zgodność z krajowymi oraz regionalnymi priorytetami rozwoju. Integracja celów i działań na różnych szczeblach administracji sprzyja zrównoważonemu i skoordynowanemu rozwojowi gminy, regionu i kraju.

5. OBSZARY STRATEGICZNYCH INTERWENCJI (OSI) W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA A ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ GMINY

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że strategia rozwoju gminy określa w szczególności „ obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art.11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (DZ.U. z 2024 r. poz.566 z późniejszymi zmianami), wraz z zakresem planowanych działań.

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego – „Podkarpackie 2030” jest ściśle powiązana i kompatybilna z dokumentem wyższego rzędu, którym jest Program Polska Wschodnia (PPW). Oba dokumenty mają na celu wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, który nadal zmagają się z wyzwaniami związanymi z niższym poziomem rozwoju względem zachodniej Polski i Unii Europejskiej.

Rysunek 4 Położenie gminy Adamówka w ramach obszaru Polski Wschodniej

Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Powiązania i komplementarność Strategii rozwoju województwa podkarpackiego – „Podkarpackie 2030” oraz Programu Polska Wschodnia (PPW):

1. Wspólny cel ogólny: zrównoważony rozwój regionu

Zarówno strategia „Podkarpackie 2030”, jak i Program Polska Wschodnia dążą do:

- wyrównywania różnic rozwojowych,

- zwiększenia konkurencyjności gospodarki,
- poprawy jakości życia mieszkańców.

2. Wsparcie strategicznych kierunków rozwoju

Program Polska Wschodnia wspiera realizację wielu priorytetów Strategii „Podkarpackie 2030”, w szczególności:

- rozwój infrastruktury transportowej i cyfrowej,
- rozwój przedsiębiorczości i innowacji,
- wzrost potencjału turystycznego i kulturowego regionu.

3. Źródło finansowania dla celów strategii wojewódzkiej

Strategia województwa opiera część swoich działań i projektów na możliwościach finansowych oferowanych przez PPW, zwłaszcza w obszarach:

- transportu i mobilności (np. drogi, transport publiczny),
- wsparcia MŚP i tworzenia klastrów,
- rewitalizacji miast i obszarów wiejskich,
- ekoinnowacji i efektywności energetycznej.

4. Koordynacja terytorialna i synergiczne działania

Strategia województwa wskazuje lokalne i regionalne potrzeby oraz projekty, które mogą zostać wpisane w ramy PPW. Dzięki temu łatwiej o koordynację działań samorządów gminnych i powiatowych z działaniami województwa oraz efektywniejsze wykorzystanie środków unijnych. Ponieważ województwo podkarpackie wpisuje się w obszar Polski Wschodniej, to również gmina Adamówka wpisuje się w OSI wyróżnione na poziomie krajowym, a również w trzy kategorie OSI na poziomie regionalnym, zapisane w strategii wojewódzkiej. Zostały one zawarte w zapisach dotyczących Terytorialnego wymiaru Strategii obszar horyzontalny:

Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego

- 7.1 Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych oraz powiązań obszarów wiejskich z miastami, umożliwiające rozprzestrzenianie procesów rozwojowych w całym regionie
- 7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju
- 7.4 Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i wsparcie ich wielofunkcyjności

Tabela 5 Obszary i kierunki interwencji strategicznej

Obszar strategicznej interwencji	Kierunek interwencji
7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego	7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie
	7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu
7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju	7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie
7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku	7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej
	7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
	7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym
	7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Opracowanie własne na podstawie Strategii województwa podkarpackiego Podkarpackie 2030

Każdemu z Obszarów Strategicznej Interwencji przypisano zestaw - katalog zakładanych działań zaprezentowanych w poniższych tabelach z uwzględnieniem specyfiki gminy Adamówka:

Tabela 6 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.1)

	Obszar strategicznej interwencji	Zakres działań
7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego	<p>7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzmocnienie sieci ciężarów grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych; ➤ rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej; ➤ wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie; ➤ kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw; ➤ dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym; ➤ zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji; ➤ wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.
	<p>7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej; ➤ modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast; ➤ rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi; ➤ wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R; ➤ rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

Opracowanie własne na podstawie Strategii województwa podkarpackiego Podkarpackie 2030

Rysunek 5 Położenie gminy Adamówka na tle obszarów zagrożonych marginalizacją

Opracowanie własne na podstawie: RPO Podkarpackie

Na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030 gmina Adamówka została zaliczona do obszarów wymagających szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że w jej przypadku kluczowe znaczenie mają działania zmniejszające dysproporcje rozwojowe względem silniejszych ośrodków regionu oraz poprawa warunków życia mieszkańców. Strategia wskazuje na potrzebę inwestycji w infrastrukturę techniczną i społeczną, rozwój transportu publicznego i dostępności komunikacyjnej, a także wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i aktywizację zasobów endogenicznych, w tym walorów przyrodniczych i kulturowych. Wsparcie dla gminy Adamówka w tym obszarze ma służyć wyrównywaniu szans rozwojowych oraz budowaniu trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Tabela 7 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.3)

<p>7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju</p>	<p>7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; ➤ aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; ➤ poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; ➤ pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; ➤ włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; ➤ dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; ➤ wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; ➤ ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; ➤ intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.
---	---	---

Opracowanie własne na podstawie Strategii województwa podkarpackiego Podkarpackie 2030

Rysunek 6 Położenie gminy Adamówka na tle obszarów wiejskich

Opracowanie własne na podstawie: RPO Podkarpackie

Na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030 gmina Adamówka została zaliczona także do obszarów wiejskich, które jak zauważono dotyka zjawisko postępującej marginalizacji i niskiego poziomu jakości życia. Kluczową kwestią przeciwdziałającą tym trendom jest rozwój infrastruktury w szczególności: wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, teleinformatycznej oraz transportowej. Działania należy tak ukierunkować, aby umożliwiały rozwój gospodarki i przedsiębiorczości w tym powstawanie miejsc pracy w sektorach pozarolniczych, dostępność do usług publicznych, przekwalifikowanie zawodowe oraz mobilność przestrzenną, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja wyzwań regionalnych pozwoli na wielokierunkowy i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Tabela 8 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.4)

<p>7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p>	<p>7.4.1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; ➤ zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; ➤ modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; ➤ rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; ➤ poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; ➤ tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.
	<p>7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; ➤ aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; ➤ kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; ➤ wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; ➤ ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; ➤ rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

<p>7.4. Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku</p>	<p>7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; ➤ podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; ➤ poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; ➤ promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; ➤ promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); ➤ upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; ➤ wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.
	<p>7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; ➤ efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; ➤ wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; ➤ poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; ➤ budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; ➤ racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

Opracowanie własne na podstawie Strategii województwa podkarpackiego Podkarpackie 2030

6. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. ust.3. 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024.0.1465).

W ramach przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 wypracowano strukturę składającą się z 3 wymiarów:

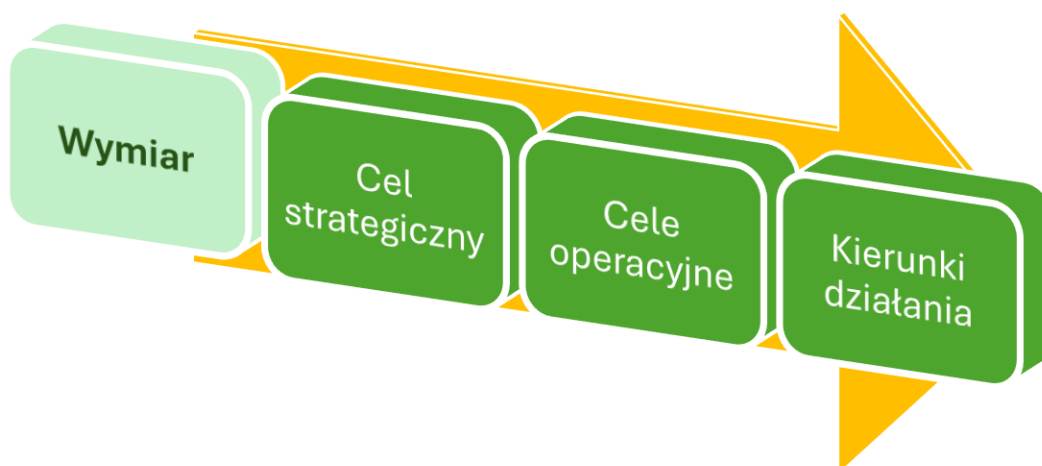
Rysunek 7 Wymiary strategiczne

Opracowanie własne

Dla poszczególnych wymiarów zostały wyodrębniane cele strategiczne oraz kierunki działań, które stanowią podstawę do wyodrębnienia konkretnych celów operacyjnych do realizacji. Powyższe przedstawia schemat:

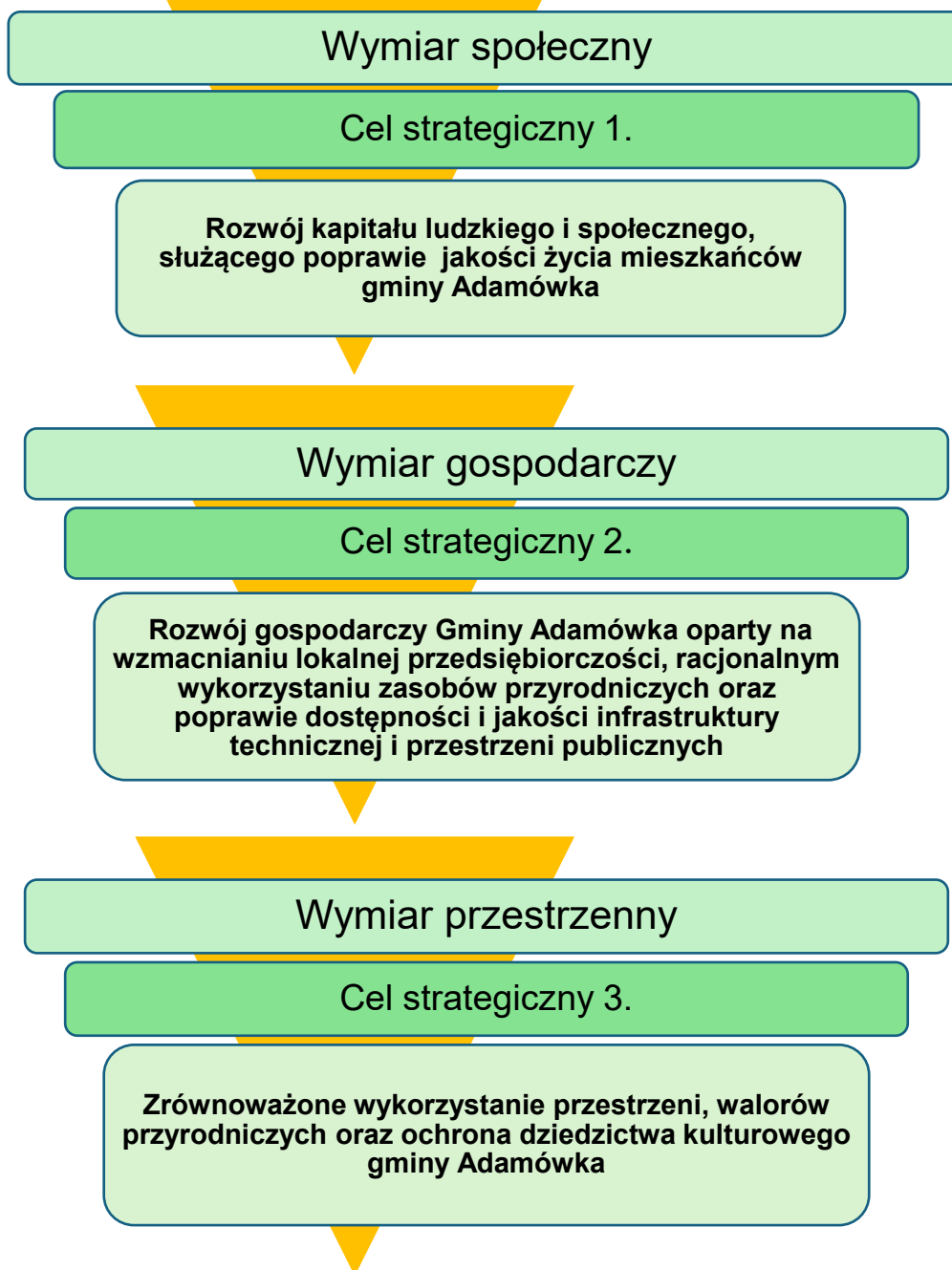
Rysunek 8 Schemat powiązań wymiarów w celami strategicznymi i operacyjnymi oraz kierunkami działania

Opracowanie własne

W Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 wyodrębniono i określono następujące cele strategiczne:

Rysunek 9 Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Adamówka

Opracowanie własne

Wyznaczone cele strategiczne stanowią ramy zaplanowanej interwencji oraz są pierwszym krokiem w ramach realizacji przyjętej przez gminę **wizji i misji** rozwoju. Zostały one wygenerowane podczas warsztatów strategicznych, w których wzięli udział przedstawiciele społeczności lokalnej.

MISJA

Misją gminy Adamówka jest systematyczne podnoszenie standardów życia mieszkańców poprzez rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej, podnoszenie jakości usług społecznych, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych jako podstawy rozwoju turystyki i rekreacji

Cele strategiczne w wizji rozwoju gminy to kluczowe, długofalowe kierunki działań, które mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój lokalnej gospodarki, ochronę środowiska, racjonalną politykę przestrzenną oraz zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy. Stanowią one odpowiedź na pytanie, co gmina i jej mieszkańcy chcą osiągnąć w perspektywie 2036 roku:

WIZJA

Adamówka w roku 2036 to atrakcyjne miejsce do życia i pracy, oferujące wysoką jakość usług publicznych, nowoczesną infrastrukturę techniczną i cyfrową, wspierające rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o naturalne zasoby

Wyznaczone cele strategiczne w trójdzielnej strukturze w wymiarze:

- **społecznym,**
- **gospodarczym,**
- **przestrzennym,**

tworzą przestrzeń do wyznaczenia szczegółowych kierunków działań w ramach przygotowanej Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036.

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel strategiczny 1 : Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka

Pierwszy cel strategiczny silnie wynika z diagnozy sytuacji lokalnej, przeprowadzonych wywiadów a także analiz ankiet. Został on sformułowany jako odpowiedź na problemy społeczne zidentyfikowane w Gminie Adamówka.

Jednym z najpoważniejszych wyzwań rozwojowych gminy jest systematyczny odpływ ludności, wynikający z ujemnego salda migracji. Przyczyny tego zjawiska mają charakter zarówno globalny (spadek liczby urodzeń, mobilność młodych osób), jak i lokalny – związane są ze spadającą atrakcyjnością osiedleńczą, ograniczoną dostępnością usług publicznych, niedoborami w infrastrukturze mieszkaniowej oraz niewystarczającą ofertą rynku pracy.

W odpowiedzi na te problemy gmina powinna podejmować skoncentrowane działania operacyjne w kilku kluczowych obszarach:

- gospodarka i rynek pracy – zwiększenie liczby miejsc pracy, wsparcie przedsiębiorczości, przyciąganie inwestorów
- usługi publiczne – poprawa jakości edukacji, opieki zdrowotnej, oferty dla dzieci i seniorów,
- mieszkalnictwo i przestrzeń – rozwój mieszkań komunalnych i TBS, uzbrojenie terenów budowlanych, rewitalizacja centrów
- jakość życia – atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna,
- wizerunek i promocja – budowanie pozytywnej marki gminy jako miejsca do życia,
- zrównoważony rozwój – inwestycje w odnawialne źródła energii i zieloną infrastrukturę
- budowanie poczucia tożsamości gminnej oraz podejmowanie działań służących budowaniu integracji społecznej

Wdrożenie zaplanowanych działań pozwoli na zatrzymanie mieszkańców w gminie, przyciągnięcie nowych osiedleńców oraz wzmocnienie lokalnej wspólnoty.

W poniższej tabeli przedstawiono zestaw proponowanych działań operacyjnych wraz z przypisaniem odpowiedzialności i wskazaniem potencjalnych źródeł finansowania.

Tabela 9 Przykładowe działania operacyjne służące przeciwdziałaniu odpływowi ludności

Cel strategiczny	Działanie operacyjne	Odpowiedzialny	Źródła finansowania
Wzmacnianie rynku pracy	Utworzenie strefy aktywności gospodarczej przy głównych szlakach komunikacyjnych	Gmina, Starostwo, PUP, inwestorzy prywatni	RPO, FEP, KPO, PPP
	Program wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców (granty, doradztwo, inkubator przedsiębiorczości)	Gmina, LGD, organizacje biznesowe	RPO, Fundusze Norweskie, PROW
	Rozwój coworkingu i przestrzeni do pracy zdalnej	Gmina, NGO, partner prywatny	RPO, środki własne
Poprawa usług publicznych	Rozwój żłobków i przedszkoli (w tym modułowych)	Gmina, OPS	RPO, program MALUCH+, BGK
	Wzmocnienie oferty skierowanej w stronę seniorów	Gmina, OPS, NGO	RPO, ASOS, środki własne
	Stały rozwój i unowocześnianie transportu publicznego (połączenia z miastem powiatowym oraz wojewódzkim)	Gmina, Związki Komunalne	FEP, KPO, fundusz autobusowy
	Rozwój e-usług administracyjnych	Urząd Gminy	KPO, RPO
Rozwój mieszkalnictwa	Budowa mieszkań komunalnych/TBS dla młodych rodzin	Gmina, TBS, deweloperzy	BGK, RPO, PPP

	Uzbrojenie terenów pod budownictwo (kanalizacja, wodociągi, drogi, oświetlenie)	Gmina, Wodociągi, ZGK	RPO, FEP, środki własne
	Rewitalizacja centrów miejscowości	Gmina, NGO, mieszkańcy	RPO, PROW, środki własne
Poprawa jakości życia i atrakcyjności gminy	Organizacja wydarzeń integracyjnych i kulturalnych (festiwale, pikniki)	GOK, NGO, szkoły	PROW, MKiDN, Fundusze Norweskie
	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej (ścieżki rowerowe, boiska, place zabaw)	Gmina, sołectwa	RPO, PROW, środki własne
	Promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia (kampanie w mediach, portal osiedleńczy)	Urząd Gminy, GOK	środki własne, fundusze UE
Polityka prorodzinna i ekologiczna	Programy wspierające rodziny (dopłaty do żłobków, becikowe gminne, transport szkolny)	Gmina, OPS	środki własne, programy rządowe
	Rozwój OZE i zielonej infrastruktury (panele PV, pompy ciepła, termomodernizacja)	Gmina, mieszkańcy, przedsiębiorcy	RPO, FEP, KPO
	Współpraca z miastem regionalnym (wspólny transport, promocja inwestycyjna)	Gmina, Związki międzygminne	RPO, środki własne
Budowanie poczucia tożsamości gminnej	Podejmowanie działań służących budowaniu integracji społecznej, organizacja imprez, budowa dialogu społecznego, nawiązanie współpracy międzynarodowej	Gmina, organizacje społeczne, ośrodki kultury działające na terenie gminy	środki własne, PROW, Interreg, programy unijne, Erasmus

Opracowanie własne

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel strategiczny 2 : Rozwój gospodarczy Gminy Adamówka oparty na wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, racjonalnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych oraz poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych

Atutem Gminy Adamówka jest jej położenie w powiecie przeworskim, w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, na obszarze o wyraźnie rolniczo-leśnym charakterze, cechującym się wysoką jakością środowiska przyrodniczego. Dogodne połączenia z

ośrodkami powiatowymi i regionalnymi sprzyjają rozwojowi funkcji gospodarczych, przy jednoczesnym zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Gmina dysponuje znacznymi zasobami przestrzennymi oraz rozproszoną strukturą osadniczą, które stwarzają korzystne warunki do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności w sektorze mikro- i małych przedsiębiorstw. Potencjał ten dotyczy zwłaszcza działalności rolniczej i okołorolniczej, przetwórstwa rolno-spożywczego, usług lokalnych, rzemiosła oraz działalności gospodarczej opartej na dużych zasobach leśnych, prowadzonej z poszanowaniem zasad zrównoważonej gospodarki leśnej.

Istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Gminy Adamówka są jej walory przyrodnicze, w tym rozległe kompleksy leśne oraz obszary objęte formami ochrony krajobrazu. Stanowią one podstawę do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, w szczególności turystyki przyrodniczej, aktywnej i wypoczynkowej, a także agroturystyki i turystyki weekendowej. Rozwój tych form aktywności może przyczynić się do dywersyfikacji lokalnej gospodarki oraz tworzenia dodatkowych źródeł dochodu dla mieszkańców.

Uzupełnieniem oferty gospodarczej gminy są elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz lokalne tradycje, które – w powiązaniu z inicjatywami mieszkańców i podmiotów gospodarczych – mogą wzmacniać atrakcyjność turystyczną i wizerunkową gminy. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, usług okołoturystycznych oraz lokalnych produktów i marek sprzyjać będzie aktywizacji gospodarczej oraz budowaniu rozpoznawalności Gminy Adamówka.

Tabela 10 Przykładowe działania operacyjne służące rozwojowi turystyki i infrastruktury

Cel strategiczny	Działanie operacyjne	Odpowiedzialny	Źródła finansowania
Wzmocnienie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami	Powołanie gminnego forum gospodarczego,	UG Adamówka,	środki własne, PUP środki własne
	Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców, organizacja szkoleń	UG Adamówka	środki własne, PUP środki własne
	Utworzenie na stronie gminy zakładki promującej lokalną przedsiębiorczość	UG Adamówka	środki własne
Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Budowa i oznakowanie nowych ścieżek pieszo-rowerowych	UG Adamówka, powiat przeworski, Nadleśnictwo, inwestorzy prywatni	RPO WP, Fundusze Norweskie, program Rozwoju Obszarów Wiejskich
	Utworzenie stref rekreacyjnych nad Wisłokiem	Gmina, Ośrodek Kultury	PROW, fundusz sołecki, środki WFOŚiGW
	Budowa punktów widokowych i małej infrastruktury	Gmina, NGO, partner prywatny	PROW, LGD

Wzmocnienie oferty kulturalno-turystycznej	Rozwój wydarzeń cyklicznych promujących gminę	Ośrodek Kultury, , KGW	MKiDN, programy grantowe, sponsorzy lokalni
	Promocja dziedzictwa i turystyki kulturowej	UG Adamówka, Ośrodek Kultury, stowarzyszenia	RPO, środki z programu Polska Cyfrowa, dotacje z MKiDN
	Stworzenie lokalnego muzeum lub ekspozycji historycznej związanej w ważnymi postaciami z terenu gminy	Ośrodek Kultury, TPZC	Program Kultura Interwencje, wsparcie MK
Rozwój oferty noclegowej i usług turystycznych	Wsparcie dla agroturystyki i kwater prywatnych	UG Adamówka , LGD, PUP	PROW, program „Premie dla młodych rolników”, środki unijne
	Utworzenie lokalnego „Szlaku Produktów i Rzemiosła”	UG Adamówka, KGW, lokalni producenci	LGD, fundusz promocji produktów lokalnych
Promocja Gminy Adamówka jako miejsca turystycznego	Organizacja wydarzeń integracyjnych i kulturalnych (festiwale, pikniki)	GOK, NGO, szkoły	PROW, MKiDN, Fundusze Norweskie
	Promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia (kampanie w mediach, portal osiedleńczy)	Urząd Gminy, GOK	środki własne, fundusze UE
	Stworzenie wspólnej oferty turystycznej z gminami ościennymi	samorządy, LGD, powiat przeworski	RPO WP, środki międzygminne, dotacje celowe

Opracowanie własne

WYMIAR PRZESTRZENNY

Cel strategiczny 3 : Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka

Zagadnienia przestrzenne, infrastrukturalne i środowiskowe stanowią istotny element realizacji celu przestrzennego Gminy Adamówka, ukierunkowanego na zrównoważony rozwój przestrzenny oraz rozwój infrastruktury lokalnej, prowadzone w ścisłym powiązaniu z ochroną cennych walorów przyrodniczych. Gmina Adamówka, obejmująca obszary o dominujących funkcjach rolniczo-leśnych, charakteryzuje się rozproszoną strukturą osadniczą oraz znacznym udziałem terenów przyrodniczo cennych, w tym obszarów objętych formami ochrony przyrody, co w istotny sposób determinuje kierunki polityki przestrzennej i inwestycyjnej.

Uwarunkowania przestrzenne gminy wynikają zarówno z istniejącego układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej, jak i z konieczności zachowania równowagi

między potrzebami rozwojowymi a ochroną środowiska naturalnego. Szczęólnego znaczenia nabiera racjonalne gospodarowanie przestrzenią, ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy oraz porządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miejscowości, z uwzględnieniem zasad ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu oraz wymogów wynikających z położenia gminy na obszarach chronionego krajobrazu Kuryłowskiego i Sieniawskiego oraz w granicach obszaru Lasy Sieniawskie.

Wyżej wymienione obszary leśne występujące na terenie gminy stanowią istotny potencjał rozwojowy w zakresie turystyki i rekreacji, pod warunkiem ich zagospodarowania w sposób zrównoważony i zgodny z obowiązującymi formami ochrony przyrody. Ich wysoka wartość krajobrazowa, przyrodnicza i kulturowa stwarza dogodne warunki do rozwoju funkcji rekreacyjnych o niskiej presji środowiskowej, ukierunkowanych na wypoczynek, edukację przyrodniczą oraz aktywność na świeżym powietrzu.

Podstawowym kierunkiem działań może być rozwój turystyki przyrodniczej i aktywnej, w szczególności poprzez wyznaczanie i oznakowanie szlaków pieszych, rowerowych, biegowych oraz tras nordic walking, przebiegających w sposób nienaruszający cennych ekosystemów i krajobrazu. Uzupełnieniem tej oferty mogą być ścieżki edukacyjne i przyrodnicze, wyposażone w tablice informacyjne oraz elementy małej infrastruktury, umożliwiające poznawanie walorów przyrodniczych i leśnych gminy.

Istotnym obszarem rozwoju może być również turystyka weekendowa i wypoczynkowa, oparta na wykorzystaniu istniejących terenów otwartych i leśnych jako przestrzeni rekreacji codziennej dla mieszkańców oraz odwiedzających. Tworzenie miejsc odpoczynku, punktów widokowych, polan rekreacyjnych czy stref rekreacji rodzinnej powinno odbywać się z poszanowaniem krajobrazu oraz przy zachowaniu ograniczonej ingerencji w środowisko naturalne.

Ważnym elementem wykorzystania obszarów chronionych dla rozwoju turystyki jest edukacja ekologiczna oraz budowanie świadomości przyrodniczej mieszkańców i turystów. Organizacja wydarzeń edukacyjnych, warsztatów terenowych, rajdów przyrodniczych czy programów skierowanych do dzieci i młodzieży może wzmocnić funkcję poznawczą i proekologiczną tych terenów.

Rozwój turystyki i rekreacji na obszarach chronionego krajobrazu powinien być ściśle powiązany z działaniami na rzecz ochrony środowiska, w tym kontrolą presji turystycznej, utrzymaniem czystości oraz współpracą z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę przyrody. Tak prowadzona polityka umożliwi wykorzystanie walorów przyrodniczych Gminy Adamówka jako trwałego zasobu rozwojowego, przy jednoczesnym zachowaniu ich wartości dla przyszłych pokoleń.

Realizacja celu przestrzennego zakłada podejmowanie działań zmierzających do systematycznej poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej oraz racjonalnego kształtowania funkcji mieszkaniowych i usługowych, przy jednoczesnym poszanowaniu wysokich walorów środowiskowych gminy.

Tabela 11 Przykładowe cele strategiczne i działania operacyjne dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy Adamówka

Cel strategiczny	Działanie operacyjne	Odpowiedzialny	Źródła finansowania
Racjonalne planowanie przestrzenne	Opracowanie i uchwalenie planu ogólnego gminy zgodnego z polityką krajową i wojewódzką	UG Adamówka, Biuro Planistyczne	środki własne, RPO, KPO (wsparcie reformy planowania)
	Stopniowe sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów osadniczych i inwestycyjnych	UG Adamówka, Biura projektowe	środki własne, dotacje rządowe, RPO
	Wprowadzenie stref funkcjonalnych: osadnictwo, rolnictwo, rekreacja, obszary chronione	UG Adamówka, RDOŚ, WZMiUW	środki własne
Ochrona walorów przyrodniczych	Wyznaczenie w planach obszarów zieleni chronionej i korytarzy ekologicznych	Gmina, RDOŚ, Lasy Państwowe	LIFE, RPO, FENiKS
	Wsparcie dla rolnictwa ekologicznego i działań prośrodowiskowych (np. strefy buforowe przy rzekach, zadrzewienia śródpolne)	Gmina, ARiMR, LGD	PROW, WPR 2023–202
Zrównoważona infrastruktura i mobilność	Rozwój transportu publicznego łączącego Adamówka z większymi, sąsiednimi miastami	Gmina, Związki Komunalne, Powiat	Fundusz autobusowy, RPO, FEP
	Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych oraz tras pieszo-rowerowych łączących sołectwa i obszary atrakcyjne turystycznie	Gmina, Powiat, NGO	RPO, PROW, FENiKS
	Promowanie kompaktowej zabudowy (dogęszczanie wsi, ograniczanie rozpraszania)	Gmina	środki własne
Estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej	Rewitalizacja centrów miejscowości (place, tereny rekreacyjne, mała architektura)	Gmina, sołectwa, NGO	RPO, PROW, środki własne
	Ograniczenie chaotycznej zabudowy poprzez wytyczne urbanistyczne w planach	Gmina, Biura projektowe	środki własne
Edukacja i świadomość ekologiczna mieszkańców	Kampanie informacyjne nt. ochrony krajobrazu, zielonego budownictwa, energooszczędności	Gmina, szkoły, NGO	WFOŚiGW, Fundusze Norweskie
	Konsultacje społeczne przy tworzeniu planu ogólnego i planów miejscowych	Gmina, mieszkańcy, NGO	środki własne, RPO

Opracowanie własne

7. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. 3. 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych; zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2024. poz.566 z późniejszymi zmianami).

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 oraz plan ogólny gminy stanowią komplementarne dokumenty polityki rozwoju lokalnego, które powinny pozostawać ze sobą w ścisłej spójności merytorycznej i funkcjonalnej. Powiązanie to ma szczególne znaczenie w kontekście określonych w strategii celów strategicznych oraz przypisanych im kierunków operacyjnych.

Hierarchia dokumentów planistyczno-strategiczných

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka jest nadrzędnym dokumentem strategicznym, określającym wizję rozwoju, cele strategiczne oraz priorytety rozwojowe gminy w perspektywie długoterminowej do 2036 roku. Dokument ten wyznacza ramy dla działań samorządu terytorialnego oraz stanowi podstawę dla programowania polityk sektorowych i inwestycyjnych.

Plan ogólny gminy jest natomiast dokumentem planistycznym, którego rolą jest przestrzenne odwzorowanie i zabezpieczenie celów rozwojowych wynikających ze strategii, w tym lokalizacja funkcji publicznych, mieszkaniowych, gospodarczych, infrastrukturalnych i rekreacyjnych.

Znaczenie Strategii Rozwoju Gminy

Opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego i skutecznego prowadzenia polityki przestrzennej gminy. Plan ogólny, zgodnie z obowiązującymi przepisami, musi pozostawać w zgodności z dokumentami strategicznymi, w szczególności ze strategią rozwoju gminy. Brak aktualnej strategii mógłby skutkować opieraniem ustaleń planistycznych na nieaktualnych priorytetach rozwojowych, co w dłuższej perspektywie utrudniałoby ich realizację.

Strategia rozwoju wyznacza **kluczowe kierunki i priorytety inwestycyjne**, takie jak rozwój infrastruktury technicznej, infrastruktury społecznej, komunikacji, usług publicznych czy terenów aktywności gospodarczej, które plan ogólny powinien odpowiednio zabezpieczyć w układzie przestrzennym.

Zapisy strategii umożliwiają również uwzględnienie **nowych uwarunkowań rozwojowych**, w tym zmian demograficznych, gospodarczych i środowiskowych, a także dostosowanie polityki lokalnej do aktualnych dokumentów krajowych i regionalnych, takich jak Krajowa Polityka Miejska, instrumenty Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych czy priorytety finansowania w ramach funduszy Unii Europejskiej.

Praktyczne konsekwencje spójności dokumentów

Brak aktualnej strategii rozwoju, dostosowanej do wymagań wynikających z nowych zapisów prawnych mógłby skutkować nieuwzględnieniem w planie ogólnym kluczowych potrzeb inwestycyjnych gminy, takich jak rezerwy terenów pod infrastrukturę edukacyjną, społeczną, sportową, gospodarczą czy komunikacyjną. Ponadto niespójność pomiędzy strategią a dokumentami planistycznymi może stanowić istotną barierę w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych, w szczególności funduszy Unii Europejskiej, które wymagają jednoznacznego uzasadnienia inwestycji w dokumentach strategicznych.

Strategia rozwoju wzmacnia również proces konsultacji społecznych, zapewniając mieszkańcom jasną informację, że proponowane rozwiązania przestrzenne i inwestycyjne wynikają z wcześniej określonych i uzgodnionych kierunków rozwoju gminy.

Poziom operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Adamówka

W niniejszym rozdziale zaprezentowano **poziom operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036**, obejmujący zestaw konkretnych kierunków działań przypisanych do poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Prace nad strategią koncentrowały się na uporządkowaniu i ocenie dotychczasowych działań gminy, a także na identyfikacji i wprowadzeniu nowych kierunków interwencji odpowiadających obecnym i przyszłym wyzwaniom rozwojowym.

W końcowej części rozdziału wskazano przykładowe działania i przedsięwzięcia, których realizacja przyczyni się do:

- wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej Gminy Adamówka,
- rozwoju i promocji potencjału turystycznego oraz kulturowego,
- zwiększenia aktywności gospodarczej i liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych,
- podniesienia jakości życia i standardu usług publicznych dostępnych dla mieszkańców.

Dla gminy Adamówka wskazane wyżej kierunki są kluczowe, ponieważ odpowiadają na jej wyzwania demograficzne, gospodarcze i rozwojowe:

Wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej sprzyja zatrzymaniu odpływu mieszkańców oraz przyciąganiu nowych rodzin, co stabilizuje dochody gminy i lokalny rynek pracy.

Poniżej wygenerowane tabele wskazują cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań – projekty w Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036.

Tabela 12 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 1

Cel strategiczny 1: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka

	Kierunki działań - projekty
<p>Cel operacyjny 1.1</p> <p>Podniesienie poziomu aktywności, kompetencji i kwalifikacji mieszkańców na wszystkich etapach życia</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Podejmowanie działań służących podnoszeniu kompetencji, kwalifikacji i umiejętności u osób starszych (kursy, szkolenia, warsztaty).2. Podniesienie jakości i efektywności kształcenia ogólnego poprzez systemowy rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych uczniów – w szczególności kompetencji proinnowacyjnych – z jednoczesnym dostosowaniem wsparcia do ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych (deficytów i uzdolnień).3. Podejmowanie przez gminę systemowych działań na rzecz podnoszenia i doskonalenia kompetencji kadry pedagogicznej oraz wychowawczej, w szczególności w zakresie nowoczesnych metod dydaktycznych, pracy z uczniem o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych oraz rozwijania kompetencji kluczowych.4. Kształcenie osób dorosłych w zakresie kompetencji przekrojowych oraz kwalifikacji zawodowych.5. Zwiększenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży w zakresie nauczania języków obcych, rozwijania talentów oraz pasji muzycznych, plastycznych itp.6. Wsparcie dla podejmowanych dla działań służących integracji środowisk rolniczych oraz szkoleń specjalistycznych organizowanych dla rolników.

Cel operacyjny 1.2

**Rozwój oferty kulturalnej,
sportowej i rekreacyjnej
sprzyjającej poprawie
jakości życia oraz
aktywności i integracji
mieszkańców**

1. Działania na rzecz poszerzenia oferty spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież.
2. Udzielanie wsparcia finansowego oraz promocja działań sportowych na terenie gminy.
3. Podejmowanie działań promujących rozwój turystyki, agroturystyki i ekologii na terenie gminy.
4. Wzmacnianie potencjału grup społecznych poprzez działania szkoleniowe oraz rozwój sieci współpracy i wymiany doświadczeń.
5. Wzmacnianie wiedzy o historii, tradycjach i dziedzictwie kulturowym gminy jako elementu budowania tożsamości lokalnej.
6. Organizacja spotkań plenerowych, pikników, zabaw oraz jarmarków tematycznych służących integracji społecznej.
7. Udzielanie wsparcia finansowego i promocyjnego dla organizowanych rajdów rowerowych oraz pieszych.
8. Podejmowanie wielokierunkowych działań służących promocji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych mających miejsce na terenie gminy.
9. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Opracowanie własne m.in. na podstawie przeprowadzonych warsztatów

Tabela 13 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 2

Cel strategiczny 2 : Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych

Kierunki działań - projekty	
<p>Cel operacyjny 2.1</p> <p>Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej warunkującej poprawę jakości życia i rozwój gospodarczy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz podnoszenie standardu i funkcjonalności istniejących przystanków autobusowych na terenie gminy oraz rozwoju oferty komunikacji zbiorowej w relacjach z miastami ościennymi. 2. Modernizacje i remonty istniejących oraz budowa nowych ciągów komunikacyjnych na terenie wszystkich sołectw. 3. Modernizacja istniejących oraz budowa nowych ciągów kanalizacyjno – wodociągowych na terenie wszystkich sołectw w gminie Adamówka. 4. Zakup nowego, dostosowanego do współczesnych standardów wyposażenia dla jednostek OSP.
<p>Cel operacyjny 2.2</p> <p>Poprawa dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa oświetlenia oraz infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym we wszystkich sołectwach gminy Adamówka. 2. Podejmowanie działań służących poprawie estetyki miejsc publicznych. 3. Budowa skwerów, parków linowych oraz ścieżek sensorycznych i edukacyjnych. 4. Modernizacja istniejących boisk, „orlików” oraz placów zabaw. 5. Likwidacja barier architektonicznych oraz budowa tzw. przyjaznej infrastruktury służącej osobom starszym i niepełnosprawnym. 6. Podjęcie działań służących modernizacji i rozbudowie sieci światłowodowej na terenie wszystkich sołectw.

Cel operacyjny 2.3

Tworzenie sprzyjających warunków dla aktywności społeczno-gospodarczej i turystycznej

1. Utworzenie punktu informacyjno - doradczego dla przedsiębiorców.
2. Uzbrajanie terenów gminnych w niezbędną infrastrukturę dla podjęcia działalności gospodarczej i inwestycyjnej.
3. Zastosowanie korzystnej polityki podatkowej (ulgi podatkowe) skierowanej w stronę przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą na terenie gminy.
4. Podjęcie inicjatywy służącej wydaniu publikacji związanych z gminą.
5. Budowa nowoczesnych ścieżek rowerowych oraz pieszych wraz z towarzyszącą infrastrukturą (wiaty, punkty widokowe, oznakowanie).
6. Podjęcie działań na rzecz utworzenia muzeum ludowego/izby pamięci.
7. Modernizacja domu ludowego w Majdanie Sieniawskim.
8. Rozbudowa remizy - domu strażaka w Adamówce.

Opracowanie własne m.in. na podstawie przeprowadzonych warsztatów

Tabela 14 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 3

Cel strategiczny 3 : Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka	
	Kierunki działań - projekty
<p>Cel operacyjny 3.1</p> <p>Zapewnienie ładu przestrzennego i racjonalnego gospodarowania przestrzenią gminy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych gminy (plan ogólny gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) z uwzględnieniem zasad ochrony krajobrazu i ograniczania rozpraszania zabudowy. 2. Program porządkowania i estetyzacji przestrzeni publicznych oraz terenów zabudowy mieszkaniowej (mała architektura, zieleń, standardy estetyczne). 3. Wdrożenie standardów kształtowania nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w szczególności na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych. 4. Rozwój systemu monitorowania zmian przestrzennych oraz ich wpływu na środowisko.
<p>Cel operacyjny 3.2</p> <p>Zrównoważony rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych opartych na walorach lokalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej o niskiej presji środowiskowej (miejsca odpoczynku, punkty widokowe, polany rekreacyjne). 2. Wsparcie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej poprzez doradztwo, szkolenia oraz promocję lokalnej oferty turystycznej. 3. Opracowanie i promocja lokalnych produktów turystycznych oraz pakietów tematycznych (turystyka przyrodnicza, aktywna, rodzinna). 4. Rozwój systemu informacji turystycznej oraz działań promujących walory przyrodnicze i kulturowe Gminy Adamówka.

Cel operacyjny 3.3

Integracja działań środowiskowych z rozwojem infrastruktury i osadnictwa oraz ponoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy

1. Wdrażanie i upowszechnianie rozwiązań proekologicznych w realizacji inwestycji infrastrukturalnych, w tym rozwoju zielonej infrastruktury, systemów retencji wód opadowych oraz energooszczędnego oświetlenia.
2. Wykorzystywanie projektów i programów wsparcia na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zwiększania efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy, w tym poprzez termomodernizację i zastosowanie odnawialnych źródeł energii.
3. Ochrona i odtwarzanie zasobów przyrodniczych, w tym zieleni, zadrzewień śródpolnych oraz ekosystemów leśnych i wodnych.
4. Realizacja programów edukacji ekologicznej skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych.
5. Wspieranie lokalnych inicjatyw ekologicznych i społecznych, promujących postawy prośrodowiskowe oraz odpowiedzialne korzystanie z zasobów naturalnych.

Opracowanie własne m.in. na podstawie przeprowadzonych warsztatów

Zwiększeniu atrakcyjności osiedleńczej gminy Adamówka może służyć:

- współpraca z przedsiębiorcami,
- rozwój turystyki w oparciu o walory krajobrazowe i kulturowe oraz
- promocja gminy, prowadzona w sposób programowy i konsekwentny

Współpraca z przedsiębiorcami dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej:

1. Rozwój lokalnych usług dla mieszkańców

- Zachęty dla gastronomii, sklepów, usług codziennych (fryzjerzy, żłobki, kluby fitness).
Efekt: mieszkańcy mają wszystko na miejscu, bez konieczności wyjazdu do większych miast – rośnie komfort życia.

2. Wsparcie dla agroturystyki i rekreacji

- Partnerstwo z właścicielami gospodarstw agroturystycznych, stadnin czy wypożyczalni sprzętu rekreacyjno - sportowego.
Efekt: mieszkańcy zyskują codzienną ofertę aktywnego wypoczynku, a gmina buduje markę miejsca „do życia i do relaksu”.

3. Program „Mieszkaj i pracuj lokalnie”

- Promowanie firm oferujących zatrudnienie w gminie; wsparcie w rekrutacji i szkoleniach.
Efekt: mniej codziennych dojazdów do otaczających miast (Jarosław, Przeworsk, Leżajsk), większa stabilność mieszkańców.

4. Partnerstwa przy wydarzeniach kulturalnych i sportowych

- Firmy jako sponsorzy lub współorganizatorzy wydarzeń lokalnych
Efekt: mieszkańcy mają dostęp do bogatszej oferty wydarzeń. Promocja lokalnych marek

5. Partnerstwa inwestycyjne

- Wspólne projekty gmina–biznes: np. budowa infrastruktury rekreacyjnej (place zabaw, ścieżki rowerowe) współfinansowana przez lokalne firmy.
Efekt: szybszy rozwój infrastruktury podnoszącej jakość życia mieszkańców.

6. Wspólna promocja gminy i firm

- Materiały reklamowe, filmy, eventy pokazujące, że Adamówka to dobre miejsce do życia i prowadzenia biznesu oraz działalności gospodarczej.
Efekt: przekaz – gmina = dobre miejsce do zamieszkania, a jednocześnie do rozwoju zawodowego.

Podsumowanie:

Współpraca z przedsiębiorcami pozwala gminie zwiększyć dostępność usług, rozwijać ofertę spędzania wolnego czasu, tworzyć miejsca pracy i wspólnie promować region. To wszystko bezpośrednio podnosi atrakcyjność osiedleńczą.

Wykorzystanie położenia i walorów przyrodniczych w ramach rozwoju turystyki na terenie gminy Adamówka – przykłady działań

1. Kampania „Zamieszkać w gminie o wysokich walorach przyrodniczych”

- Promocja gminy jako miejsca spokojnego życia w naturze, a zarazem blisko większych ośrodków miejskich
- Strona www z ofertą terenów mieszkaniowych, komunikacją i atrakcjami.

2. Budowa marki gminy ekologicznej

- Oznakowane trasy rowerowe i piesze wokół utworzonego zbiornika wodnego oraz wzdłuż terenów leśnych. Próba powiązania z regionalną siecią tras.

3. Utworzenie zbiornika wodnego ze strefą rekreacji

- Stworzenie punktów wypoczynkowych z placami zabaw, małą gastronomią i infrastrukturą wodną.
- Promocja w pakiecie: „Weekend nad zalewem w gminie Adamówka”.

4. Pakiet powitalny dla nowych mieszkańców

- Folder informacyjny, mapa atrakcji, vouchery do lokalnych punktów usługowych.
- Budowanie pozytywnego wizerunku gminy jako otwartej i gościnnej.

5. Partnerstwo z otaczającymi gminami i powiatem.

- Wspólne pakiety turystyczne – wypracowanie strategii promocji północno - wschodniej części województwa podkarpackiego.
- Promocja Adamówki jako „zielonego i ekologicznie czystego zakątka województwa”.

6. Program „Mieszkać i pracuj lokalnie”

- Wsparcie dla przedsiębiorców tworzących miejsca pracy w usługach i turystyce.
- Promocja możliwości prowadzenia małego biznesu w gminie (agroturystyka, gastronomia, rekreacja).

Podsumowanie:

Powyższe działania mogą stworzyć spójną narrację: Adamówka = „życie i praca w otoczeniu natury”.

Adamówka może skutecznie zwiększać swoją atrakcyjność osiedleńczą poprzez spójne łączenie oferty rekreacyjnej i turystycznej, lokalnej kultury oraz współpracy z przedsiębiorcami, przy jednoczesnym wykorzystaniu bliskości większych ośrodków miejskich.

8. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ

Gmina Adamówka dąży do zrównoważonego i trwałego rozwoju, odpowiadającego jej funkcjom wiejskim, potencjałom rolniczym oraz potrzebom społeczności lokalnej, przy jednoczesnym wzmacnianiu atrakcyjności osadniczej i jakości życia mieszkańców. Położenie gminy w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w strukturze powiatu przeworskiego, determinuje konieczność prowadzenia polityki przestrzennej ukierunkowanej na racjonalne wykorzystanie zasobów lokalnych, ochronę przestrzeni rolniczej oraz poprawę dostępności do usług publicznych.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Adamówka wynika z uwarunkowań historycznych, przyrodniczych, planistycznych i społeczno-gospodarczych, charakterystycznych dla gmin o dominującej funkcji rolniczej. Uwzględnia on istniejącą sieć osadniczą, strukturę własności gruntów, warunki środowiskowe oraz aktualne i prognozowane potrzeby demograficzne. Model ten stanowi wizję długofalowego rozwoju przestrzennego gminy, ukierunkowaną na zachowanie ładu przestrzennego, ograniczanie presji urbanizacyjnej oraz wzmacnianie spójności wewnętrznej poszczególnych miejscowości.

Model obejmuje cele w wymiarze przestrzennym oraz zestaw ustaleń i rekomendacji odnoszących się do kształtowania zagospodarowania przestrzennego, rozwoju osadnictwa, lokalizacji funkcji usługowych oraz ochrony terenów rolnych i przyrodniczych. Stanowi on podstawę do prowadzenia spójnej i zintegrowanej polityki przestrzennej gminy.

Centralnym elementem wizji rozwoju pozostaje komponent społeczny. Zakłada on poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępności podstawowych usług publicznych, wzmacnianie bezpieczeństwa, rozwój infrastruktury społecznej oraz tworzenie przestrzeni sprzyjających integracji lokalnej. Szczególny nacisk kładzie się na dostosowanie oferty usługowej i przestrzeni publicznych do potrzeb osób starszych, rodzin z dziećmi oraz osób o ograniczonej mobilności. Realizacja tych działań w perspektywie najbliższej dekady ma przyczynić się do zahamowania niekorzystnych trendów demograficznych oraz wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Rozwój osadnictwa w gminie Adamówka będzie następował w oparciu o istniejącą zabudowę, obowiązujące dokumenty planistyczne oraz wydane decyzje o warunkach zabudowy, przy zapewnieniu dostępu do dróg publicznych i podstawowej infrastruktury technicznej. Priorytetem pozostaje rozwój zabudowy w granicach istniejących miejscowości, z wykorzystaniem terenów już zainwestowanych lub bezpośrednio do nich przylegających.

Planowany rozwój urbanistyczny zakłada prowadzenie działań inwestycyjnych w sposób uporządkowany i zrównoważony, oparty na racjonalnym wykorzystaniu przestrzeni oraz ograniczaniu rozpraszania zabudowy. Nowa zabudowa powinna być lokalizowana przede wszystkim w obszarach o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, co pozwoli na efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej oraz ograniczy koszty jej rozbudowy.

Stopniowe poszerzanie terenów przeznaczonych pod zabudowę dopuszcza się wyłącznie w przypadkach uzasadnionych rzeczywistymi potrzebami demograficznymi i inwestycyjnymi, po wykazaniu braku możliwości ich realizacji w ramach już wyznaczonych obszarów

zainwestowanych. Gmina Adamówka przyjmuje zasadę odpowiedzialnego gospodarowania przestrzenią, w szczególności ochrony terenów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej.

Preferencje lokalizacyjne dla nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej koncentrują się na gruntach o niskiej przydatności rolniczej. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość przeznaczenia pod zabudowę gruntów klas I–III, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym § 6 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 maja 2024 r., po przeprowadzeniu szczegółowej analizy wpływu inwestycji na strukturę rolną gminy.

Rozwój osadnictwa będzie opierał się na kontynuacji istniejącej struktury zabudowy, obejmującej modernizację i poprawę standardu technicznego obiektów, uzupełnianie luk w zabudowie oraz zagospodarowanie terenów przyległych do obecnych obszarów zainwestowanych. Działania te przyczynią się do poprawy estetyki przestrzeni, wzmocnienia funkcji mieszkaniowej wsi oraz ograniczenia presji na tereny otwarte.

W procesie planistycznym szczególną wagę przykładana się do kształtowania wysokiej jakości przestrzeni publicznych. Nowe tereny zabudowy powinny uwzględniać potrzeby rekreacyjne mieszkańców, tereny zieleni urządzonej oraz rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo i dostępność komunikacyjną, w tym ruch pieszki i rowerowy.

Tworzenie i wzmacnianie lokalnych centrów miejscowości

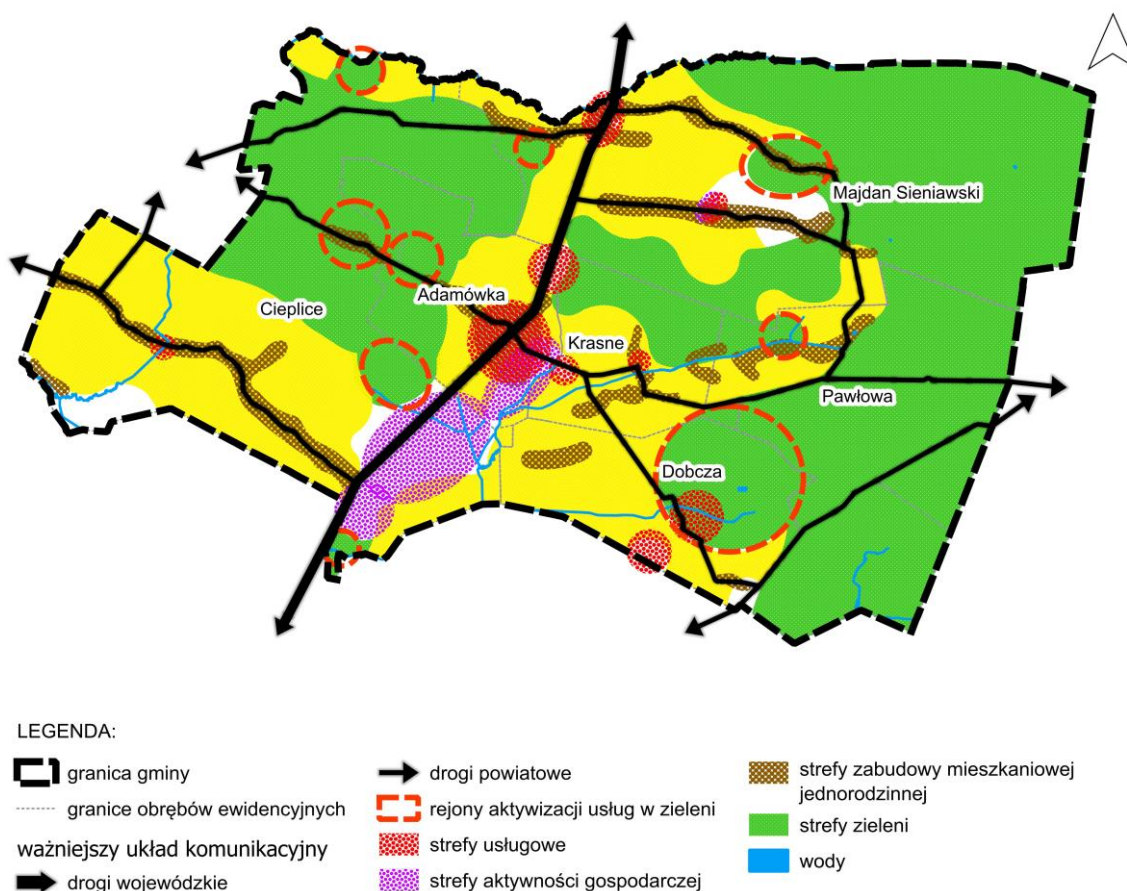
Integralnym elementem modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Adamówka jest wzmacnianie roli lokalnych centrów miejscowości jako przestrzeni koncentracji usług publicznych, aktywności społecznej i życia codziennego mieszkańców. Centra te pełnią istotną funkcję integracyjną, sprzyjając budowaniu więzi społecznych oraz lokalnej tożsamości.

W ramach polityki przestrzennej przewiduje się:

- koncentrację podstawowych usług publicznych (administracyjnych, społecznych, edukacyjnych i kulturalnych) w centralnych częściach miejscowości,
- rozwój drobnej przedsiębiorczości, handlu i rzemiosła w sposób komplementarny do funkcji mieszkaniowej,
- porządkowanie i poprawę jakości przestrzeni publicznych, w tym placów, skwerów i terenów rekreacyjnych,
- poprawę dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- tworzenie miejsc sprzyjających integracji społecznej i aktywności lokalnej.

Głównym ośrodkiem koncentracji funkcji usługowych i administracyjnych pozostaje miejscowość Adamówka, pełniąca rolę centrum gminnego. Funkcje uzupełniające realizowane są w pozostałych sołectwach, zgodnie z ich skalą, potencjałem i potrzebami mieszkańców. Układ komunikacyjny gminy, oparty na sieci dróg powiatowych i gminnych, stanowi podstawę obsługi przestrzennej i wymaga dalszej modernizacji w celu poprawy dostępności wewnętrznej i powiązań z otoczeniem zewnętrznym.

Rysunek 10 Główne ośrodki koncentracji funkcji usługowych i administracyjnych

Opracowanie własne

Tereny aktywności gospodarczej

Niezbędne jest wyznaczenie nowych obszarów przeznaczonych na działalność gospodarczą, sprzyjających rozwojowi gminy przy jednoczesnym zachowaniu zasad ochrony środowiska naturalnego.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej zaproponowano orientacyjne rozmieszczenie stref mieszkaniowych, usługowych i aktywności gospodarczej. Mają one charakter wstępny i powinny być weryfikowane w odniesieniu do istniejącego zagospodarowania oraz aktualnych potrzeb rozwojowych.

Szczegółowe ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym potrzeby wyznaczania nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej, przedstawiono w rozdziale 11 oraz 14.

W modelu strukturalno-przestrzennym gminy Adamówka niezbędne jest jednoznaczne wskazanie układu komunikacyjnego oraz infrastruktury technicznej, ponieważ elementy te stanowią podstawowy szkielet funkcjonalny gminy i w decydujący sposób warunkują jej rozwój

społeczny, gospodarczy i przestrzenny. Ich czytelne ujęcie umożliwi prowadzenie spójnej, racjonalnej i długofalowej polityki zagospodarowania przestrzennego, dostosowanej do realnych możliwości rozwojowych gminy.

Układ komunikacyjny, obejmujący drogi powiatowe i gminne, sieć dojazdową do terenów zabudowy oraz powiązania z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, determinuje dostępność przestrzenną miejscowości, lokalizację zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz warunki funkcjonowania gospodarstw rolnych i lokalnej przedsiębiorczości. W gminie Adamówka, charakteryzującej się rozproszoną strukturą osadniczą i dominacją funkcji rolniczej, sprawny i czytelny układ komunikacyjny ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia mieszkańcom dostępu do usług publicznych, rynków pracy, edukacji i opieki zdrowotnej.

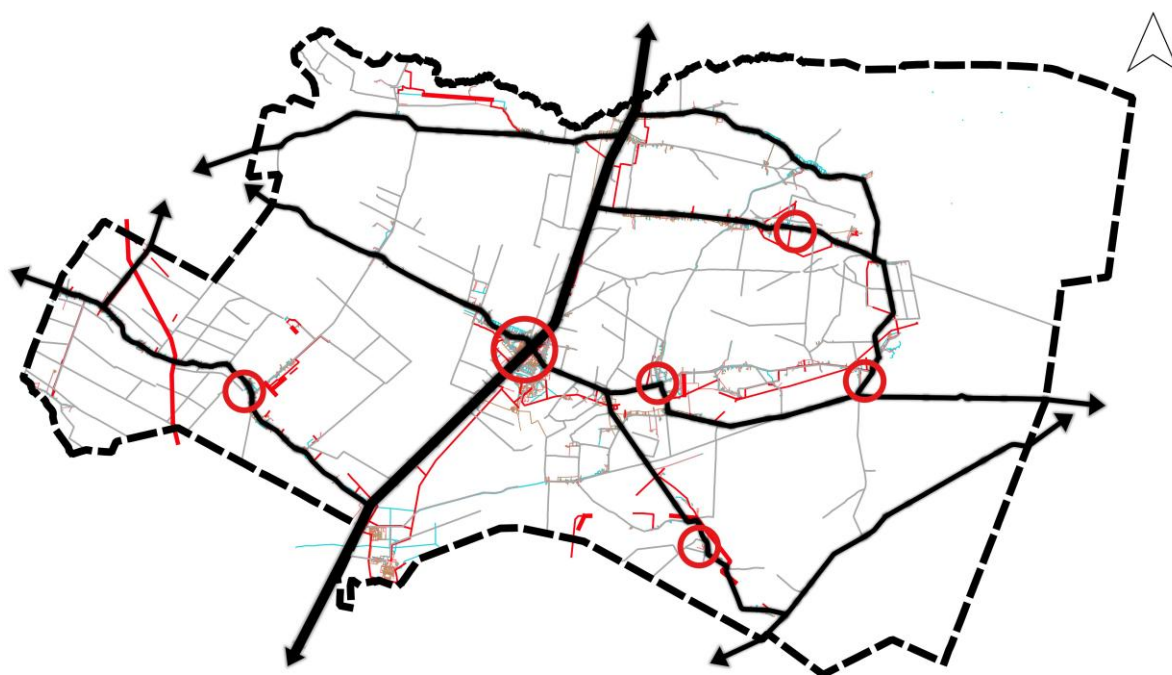
Zaznaczenie układu komunikacyjnego w modelu strukturalno-przestrzennym pozwala na wskazanie głównych osi rozwoju osadnictwa oraz terenów preferowanych pod nowe inwestycje, ograniczając jednocześnie chaotyczne rozpraszanie zabudowy. Umożliwia także planowanie modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej w sposób skoordynowany z kierunkami rozwoju przestrzennego, poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej.

Równie istotnym elementem modelu jest infrastruktura techniczna, obejmująca sieci wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne, gazowe, telekomunikacyjne oraz systemy gospodarki odpadami. Dostępność i jakość infrastruktury technicznej warunkują możliwość lokalizacji nowej zabudowy, rozwój funkcji usługowych i przetwórczych oraz poprawę standardu życia mieszkańców. W warunkach gminy Adamówka, gdzie występują zróżnicowane poziomy wyposażenia poszczególnych miejscowości w infrastrukturę, jej czytelne ujęcie w modelu przestrzennym pozwala na identyfikację obszarów wymagających interwencji oraz racjonalne planowanie inwestycji infrastrukturalnych.

Uwzględnienie infrastruktury technicznej w modelu strukturalno-przestrzennym sprzyja również optymalizacji kosztów rozwoju, poprzez koncentrację nowej zabudowy w obszarach już wyposażonych w sieci lub możliwych do efektywnego uzbrojenia. Ogranicza to konieczność rozpraszania inwestycji infrastrukturalnych oraz minimalizuje negatywny wpływ rozwoju przestrzennego na środowisko.

Zintegrowane ujęcie układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej w modelu strukturalno-przestrzennym gminy Adamówka umożliwia prowadzenie spójnej i przewidywalnej polityki przestrzennej, opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju. Stanowi ono podstawę do koordynacji działań planistycznych, inwestycyjnych i finansowych gminy, a także do skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury i poprawę dostępności przestrzennej.

Rysunek 11 Układ komunikacyjny i infrastruktura techniczna

LEGENDA:

granica gminy	ośrodek ponadlokalny	linie energetyczne niskiego napięcia
drogi wojewódzkie	ośrodek lokalny	sieć kanalizacji sanitarnej
drogi powiatowe	linie energetyczne wysokiego napięcia	sieć wodociągowa
drogi gminne	linie energetyczne średniego napięcia	

Opracowanie własne

Funkcja rolnicza

Rolnictwo wraz z leśnictwem stanowi podstawowy i trwały element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, determinując jej charakter gospodarczy, krajobrazowy oraz społeczny. Gmina charakteryzuje się znacznym udziałem użytków rolnych, w tym gruntów o dobrej i średniej jakości gleb, co sprzyja prowadzeniu produkcji roślinnej oraz hodowlanej. Rolniczy charakter gminy wzmacnia jej położenie w północnej części województwa małopolskiego, na obszarze o relatywnie niskim stopniu urbanizacji i presji inwestycyjnej.

Potencjał rozwojowy rolnictwa w gminie Adamówka związany jest w szczególności z możliwością specjalizacji gospodarstw w kierunku produkcji jakościowej, w tym rolnictwa ekologicznego, produkcji tradycyjnej oraz niszowej, a także rozwoju krótkich łańcuchów dostaw. Kierunki te mogą sprzyjać zwiększeniu dochodowości gospodarstw, dywersyfikacji źródeł dochodu mieszkańców oraz wzmocnieniu lokalnej gospodarki.

Istotnym uzupełnieniem funkcji rolniczej jest rozwój drobnego i średniego przetwórstwa rolno-spożywczego, bazującego na lokalnych surowcach. Przetwórstwo to może stanowić impuls do

wzrostu wartości dodanej produkcji rolnej oraz tworzenia miejsc pracy poza tradycyjnym rolnictwem, przy jednoczesnym zachowaniu wiejskiego charakteru gminy.

Działania strategiczne w zakresie rozwoju funkcji rolniczej powinny koncentrować się na poprawie warunków funkcjonowania gospodarstw rolnych, w tym wspieraniu modernizacji produkcji, poprawie struktury agrarnej oraz dostępie do infrastruktury technicznej. Szczególną rolę odgrywa racjonalne kształtowanie przestrzeni rolniczej, zapewniające ciągłość użytkowania gruntów oraz ochronę gleb o wysokiej wartości produkcyjnej przed niekontrolowaną urbanizacją.

Lokalizacja gospodarstw rolnych, w szczególności drobnotowarowych i rodzinnych, powinna następować na terenach przeznaczonych pod zabudowę zagrodową, wyposażonych lub możliwych do wyposażenia w podstawową infrastrukturę techniczną, przy zachowaniu zasad ładu przestrzennego i ochrony środowiska. Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego powinny być lokowane przede wszystkim w obszarach przeznaczonych do obsługi produkcji rolniczej lub w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących gospodarstw, w sposób ograniczający konflikty przestrzenne i środowiskowe.

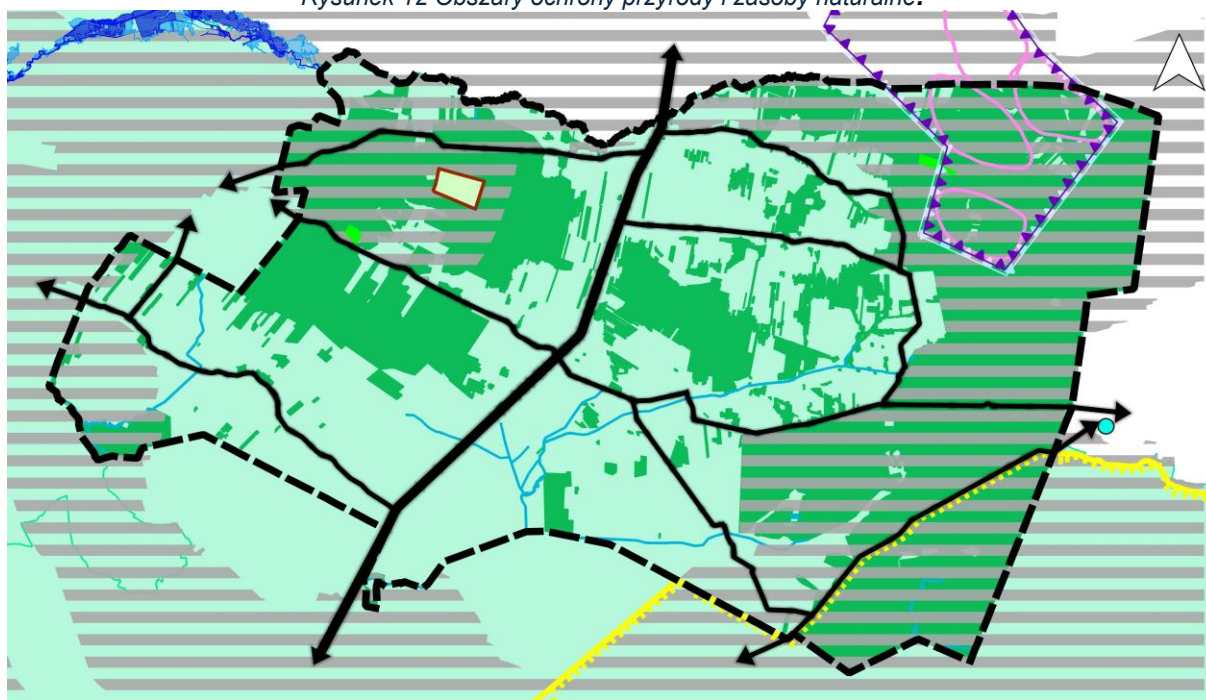
Prowadzona polityka przestrzenna gminy Adamówka zakłada utrzymanie i wzmacnianie funkcji rolniczej jako jednego z kluczowych filarów rozwoju lokalnego, przy jednoczesnym wspieraniu jej stopniowej modernizacji, innowacyjności oraz dostosowania do zmieniających się warunków rynkowych i środowiskowych.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Adamówka konieczne jest uwzględnienie stref ochrony przyrody, krajobrazu oraz obszarów zagrożenia powodzią, ponieważ czynniki te w istotny sposób determinują możliwości i kierunki zagospodarowania przestrzennego, bezpieczeństwo mieszkańców oraz trwałość rozwoju lokalnego. Pominięcie tych uwarunkowań prowadziłoby do naruszenia zasad ładu przestrzennego, zwiększenia ryzyk środowiskowych oraz generowania wysokich kosztów społecznych i infrastrukturalnych w przyszłości.

Gmina Adamówka charakteryzuje się znacznym udziałem terenów otwartych, rolnych i przyrodniczych, które pełnią istotne funkcje ekologiczne i krajobrazowe. Obszary te wymagają ochrony nie tylko ze względu na swoje walory środowiskowe, ale również z uwagi na ich znaczenie dla jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności przestrzeni wiejskiej. Uwzględnienie stref ochrony przyrody w modelu funkcjonalno-przestrzennym pozwala na zachowanie ciągłości systemów przyrodniczych, ochronę bioróżnorodności oraz ograniczenie degradacji krajobrazu rolniczego, który stanowi jeden z kluczowych elementów tożsamości gminy.

Równie istotne jest uwzględnienie stref ochrony krajobrazu, obejmujących obszary o wysokich walorach widokowych i kulturowych. Krajobraz gminy Adamówka, ukształtowany przez rolniczy sposób użytkowania ziemi, układ wsi oraz elementy środowiska naturalnego, stanowi istotny zasób rozwojowy. Jego ochrona sprzyja zachowaniu ładu przestrzennego, przeciwdziała chaotycznej zabudowie oraz wspiera rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych o charakterze lokalnym. Włączenie tych stref do modelu przestrzennego umożliwia świadome kształtowanie zabudowy, dostosowanej skalą i formą do otoczenia.

Rysunek 12 Obszary ochrony przyrody i zasoby naturalne.

LEGENDA:

granica gminy	obszary chronionego krajobrazu	obszar górniczy
ważniejszy układ komunikacyjny	obszar Natura 2000	teren górniczy
drogi wojewódzkie	korytarze ekologiczne	tereny złóż surowców mineralnych
drogi powiatowe	elektrownia wiatrowa	lasy
użytki ekologiczne	obszary zagrożenia powodzią Q10%	wody
rezerwat przyrody	obszary zagrożenia powodzią Q1%	
	obszary zagrożenia powodzią Q0,2%	

Opracowanie własne

Szczególne znaczenie w warunkach gminy Adamówka ma również uwzględnienie stref zagrożenia podtopieniami, związanych z obecnością cieków wodnych i obszarów dolinnych. Tereny te pełnią naturalną funkcję retencyjną i są kluczowe z punktu widzenia ochrony przeciwpowodziowej..

Uwzględnienie stref zagrożenia podtopieniami w modelu funkcjonalno-przestrzennym pozwala na racjonalne planowanie rozwoju osadnictwa, ograniczenie presji inwestycyjnej na tereny dolinne oraz zachowanie ich funkcji przyrodniczych i rolniczych. Takie podejście jest zgodne z zasadą zapobiegania ryzykom oraz adaptacji do zmian klimatu, które w coraz większym stopniu wpływają na funkcjonowanie obszarów wiejskich.

Zintegrowane uwzględnienie stref ochrony przyrody, stref ochrony krajobrazu oraz obszarów zagrożenia podtopieniami umożliwia prowadzenie spójnej i odpowiedzialnej polityki przestrzennej, opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju. Pozwala ono na pogodzenie potrzeb rozwojowych gminy Adamówka z koniecznością ochrony jej zasobów naturalnych, krajobrazowych i bezpieczeństwa mieszkańców, stanowiąc tym samym jeden z kluczowych warunków trwałego i długofalowego rozwoju lokalnego.

9. REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Tabela 15 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 1

Cel strategiczny 1 : Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka		
	Kierunki działań - projekty	Oczekiwana tendencja w 2036 roku
Cel operacyjny 1.1 Podniesienie poziomu aktywności, kompetencji i kwalifikacji mieszkańców na wszystkich etapach życia	1. Podejmowanie działań służących podnoszeniu kompetencji, kwalifikacji i umiejętności u osób starszych (kursy, szkolenia, warsztaty).	wzrost
	2. Podniesienie jakości i efektywności kształcenia ogólnego poprzez systemowy rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności przekrojowych uczniów – w szczególności kompetencji proinnowacyjnych – z jednoczesnym dostosowaniem wsparcia do ich zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych (deficytów i uzdolnień).	wzrost
	3. Podejmowanie przez gminę systemowych działań na rzecz podnoszenia i doskonalenia kompetencji kadry pedagogicznej oraz wychowawczej, w szczególności w zakresie nowoczesnych metod dydaktycznych, pracy z uczniem o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych oraz rozwijania kompetencji kluczowych.	wzrost
	4. Kształcenie osób dorosłych w zakresie kompetencji przekrojowych oraz kwalifikacji zawodowych.	wzrost
	5. Zwiększenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży w zakresie nauczania języków obcych, rozwijania talentów oraz pasji muzycznych, plastycznych itp.	wzrost
	6. Wsparcie dla podejmowanych dla działań służących integracji środowisk rolniczych oraz szkoleń specjalistycznych organizowanych dla rolników.	wzrost

<p>Cel operacyjny 1.2</p> <p>Rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej sprzyjającej poprawie jakości życia oraz aktywności i integracji mieszkańców</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz poszerzenia oferty spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież. 2. Udzielanie wsparcia finansowego oraz promocja działań sportowych na terenie gminy. 3. Podejmowanie działań promujących rozwój turystyki, agroturystyki i ekologii na terenie gminy. 4. Wzmacnianie potencjału grup społecznych poprzez działania szkoleniowe oraz rozwój sieci współpracy i wymiany doświadczeń. 5. Wzmacnianie wiedzy o historii, tradycjach i dziedzictwie kulturowym gminy jako elementu budowania tożsamości lokalnej. 6. Organizacja spotkań plenerowych, pikników, zabaw oraz jarmarków tematycznych służących integracji społecznej. 7. Udzielanie wsparcie finansowego i promocyjnego dla organizowanych rajdów rowerowych oraz pieszych. 8. Podejmowanie wielokierunkowych działań służących promocji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych mających miejsce na terenie gminy. 9. Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi. 	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p>
---	---	---

Opracowanie własne

Tabela 16 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 2

Cel strategiczny 2 : Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych		
	Kierunki działań - projekty	Oczekiwana tendencja w 2036 roku
Cel operacyjny 2.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej warunkującej poprawę jakości życia i rozwój gospodarczy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania na rzecz podnoszenie standardu i funkcjonalności istniejących przystanków autobusowych na terenie gminy oraz rozwoju oferty komunikacji zbiorowej w relacjach z miastami ościennymi. 2. Modernizacje i remonty istniejących oraz budowa nowych ciągów komunikacyjnych na terenie wszystkich sołectw. 3. Modernizacja istniejących oraz budowa nowych ciągów kanalizacyjno – wodociągowych na terenie wszystkich sołectw w gminie Adamówka. 4. Zakup nowego, dostosowanego do współczesnych standardów wyposażenia dla jednostek OSP. 	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p>
Cel operacyjny 2.2 Poprawa dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz tworzenie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa oświetlenia oraz infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym we wszystkich sołectwach gminy Adamówka. 2. Podejmowanie działań służących poprawie estetyki miejsc publicznych. 3. Budowa skwerów, parków linowych oraz ścieżek sensorycznych i edukacyjnych. 4. Modernizacja istniejących boisk, „orlików” oraz placów zabaw. 5. Likwidacja barier architektonicznych oraz budowa tzw. przyjaznej infrastruktury służącej osobom starszym i niepełnosprawnym. 6. Podjęcie działań służących modernizacji i rozbudowie sieci światłowodowej na terenie wszystkich sołectw. 	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>spadek</p> <p>wzrost</p>

Cel operacyjny 2.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla aktywności społeczno-gospodarczej i turystycznej	1. Utworzenie punktu informacyjno - doradczego dla przedsiębiorców.	+1
	2. Uzbrajanie terenów gminnych w niezbędną infrastrukturę dla podjęcia działalności gospodarczej i inwestycyjnej.	wzrost
	3. Zastosowanie korzystnej polityki podatkowej (ulgi podatkowe) skierowanej w stronę przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą na terenie gminy.	wzrost
	4. Podjęcie inicjatywy służącej wydaniu publikacji związanych z gminą.	+
	5. Budowa nowoczesnych ścieżek rowerowych oraz pieszych wraz z towarzyszącą infrastrukturą (wiaty, punkty widokowe, oznakowanie).	wzrost
	6. Podjęcie działań na rzecz utworzenia muzeum ludowego/izby pamięci.	+1
	7. Modernizacja domu ludowego w Majdanie Sieniawskim.	+1
	8. Rozbudowa remizy - domu strażaka w Adamówce.	+1

Opracowanie własne

Tabela 17 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 3

Cel strategiczny 3: Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka		
	Kierunki działań - projekty	Oczekiwana tendencja w 2036 roku
Cel operacyjny 3.1 Zapewnienie ładu przestrzennego i racjonalnego gospodarowania przestrzenią gminy	1. Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych gminy (plan ogólny gminy, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) z uwzględnieniem zasad ochrony krajobrazu i ograniczania rozpraszania zabudowy.	wzrost
	2. Program porządkowania i estetyzacji przestrzeni publicznych oraz terenów zabudowy mieszkaniowej (mała architektura, zieleń, standardy estetyczne).	wzrost
	3. Wdrożenie standardów kształtowania nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w	+

Cel operacyjny 3.2 Zrównoważony rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych opartych na walorach lokalnych	<p>szczegółności na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.</p> <p>4. Rozwój systemu monitorowania zmian przestrzennych oraz ich wpływu na środowisko.</p>	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p>
	<p>1. Tworzenie i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej o niskiej presji środowiskowej (miejsca odpoczynku, punkty widokowe, polany rekreacyjne).</p> <p>2. Wsparcie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej poprzez doradztwo, szkolenia oraz promocję lokalnej oferty turystycznej.</p> <p>3. Opracowanie i promocja lokalnych produktów turystycznych oraz pakietów tematycznych (turystyka przyrodnicza, aktywna, rodzinna).</p> <p>4. Rozwój systemu informacji turystycznej oraz działań promujących walory przyrodnicze i kulturowe Gminy Adamówka.</p>	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p>
	<p>1. Wdrażanie i upowszechnianie rozwiązań proekologicznych w realizacji inwestycji infrastrukturalnych, w tym rozwoju zielonej infrastruktury, systemów retencji wód opadowych oraz energooszczędnego oświetlenia.</p> <p>2. Wykorzystywanie projektów i programów wsparcia na rzecz poprawy jakości powietrza oraz zwiększania efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy, w tym poprzez termomodernizację i zastosowanie odnawialnych źródeł energii.</p> <p>3. Ochrona i odtwarzanie zasobów przyrodniczych, w tym zieleni, zadrzewień śródpolnych oraz ekosystemów leśnych i wodnych.</p> <p>4. Realizacja programów edukacji ekologicznej skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych.</p> <p>5. Wspieranie lokalnych inicjatyw ekologicznych i społecznych, promujących postawy prośrodowiskowe oraz odpowiedzialne korzystanie z zasobów naturalnych.</p>	<p>wzrost</p> <p>wzrost</p> <p>wzrost</p>
	<p>Cel operacyjny 3.3 Integracja działań środowiskowych z rozwojem infrastruktury i osadnictwa oraz ponoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy</p>	

Opracowanie własne

Planowane działania w gminie Adamówka, zawarte w strategii rozwoju, zmierzają do kompleksowej poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia lokalnej gospodarki i ochrony zasobów naturalnych. Poniżej przedstawiono opisowe zestawienie rezultatów tych działań na trzech kluczowych poziomach.

Poziom społeczny:

Działania na poziomie społecznym koncentrują się na podniesieniu jakości usług publicznych oraz wzmocnieniu kapitału ludzkiego i integracji mieszkańców. Do 2036 roku gmina planuje:

- Wsparcie dla seniorów i osób wymagających opieki: Planowany jest znaczący wzrost dostępności usług dla osób starszych poprzez organizację kursów, szkoleń oraz poszerzenie oferty rehabilitacyjnej.
- Wsparcie rodzin i edukacji: Gmina zakłada poprawę warunków opieki nad dziećmi do lat 3 oraz w wieku przedszkolnym, co ma umożliwić rodzicom powrót na rynek pracy.
- W szkołach nastąpi wzrost jakości kształcenia ogólnego, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów o specjalnych potrzebach poprzez zwiększenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży w zakresie nauczania języków obcych, rozwijania talentów oraz pasji muzycznych, plastycznych itp.
- Rozwój infrastruktury kulturalno-sportowej: Wychodząc naprzeciw potrzebom sygnalizowanym przez lokalną społeczność przewiduje się modernizację domu ludowego w Majdanie Sieniawskim oraz rozbudowa remizy - domu strażaka w Adamówce W planach strategiczno - operacyjnych jest modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej: stadionów, boisk i placów zabaw we wszystkich sołectwach gminy.
- Wsparcie dla pracujących na roli: Przewiduje się udzielanie wsparcia dla podejmowanych działań służących integracji środowisk rolniczych oraz szkoleń specjalistycznych organizowanych dla rolników.
- Integracja i dziedzictwo: Rezultatem działań ma być silniejszy sektor organizacji pozarządowych, stała współpraca i budowanie aktywnego kapitału ludzkiego.
- Cyfryzacja i dostępność: Planowany jest spadek barier architektonicznych oraz rozwój e-usług i szerokopasmowego Internetu.

Poziom gospodarczy:

W sferze gospodarczej celem jest wzmocnienie przedsiębiorczości oraz dywersyfikacja dochodów gminy poprzez turystykę:

- Wsparcie przedsiębiorczości: Gmina przewiduje wzrost postaw przedsiębiorczych dzięki doradztwu dla osób zakładających firmy oraz promowaniu nowoczesnych, energooszczędnych technologii produkcji. Rezultatem ma być również promocja wdrożenie systemów zarządzania i oszczędzania energii .
- Rozwój turystyki i rekreacji: Głównym punktem rozwoju będzie zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, w tym budowa ścieżek rowerowych, zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych oraz wsparcie dla działalności agroturystycznej. Na terenie całej gminy powstanie sieć miejsc rekreacji indywidualnej i ścieżek rowerowych.
- Promocja dziedzictwa: Planowany jest wzrost działań związanych z ochroną i udostępnianiem zabytków, co ma przyciągnąć turystów i promować walory gminy.

Poziom przestrzenno-środowiskowy:

Działania te mają na celu zapewnienie ładu przestrzennego oraz modernizację infrastruktury komunalnej w sposób zrównoważony:

- Estetyka przestrzeni publicznych: Ważnym rezultatem będzie stworzenie terenów zieleni urządzonej we wszystkich sołectwach poprzez budowę skwerów, miejsc rekreacyjnych , placów zabaw.
- Gospodarka wodno-ściekowa i odpady: Kontynuowana będzie modernizacja oraz rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej.

- Ochrona środowiska i OZE: Gmina dąży do kompleksowej termomodernizacji budynków publicznych oraz dalszego rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Rezultatem będzie również systematyczna likwidacja azbestu z terenu gminy.
- Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą i rozwój firm na terenie gminy: Gmina przewiduje działania polegające na uzbrajaniu terenów gminnych w niezbędną infrastrukturę dla podjęcia działalności gospodarczej i inwestycyjnej
- Infrastruktura komunikacyjna: Planowana jest budowa nowych oraz modernizacja istniejących dróg, remonty i modernizacja istniejących przystanków autobusowych, a także rozbudowa parkingów przy instytucjach publicznych i szkołach.

10. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

OBSZAR STRATEGICZNY I

OCHRONA POWIETRZA, ENERGIA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Cel strategiczny

Utrzymanie dobrej jakości powietrza w gminie Adamówka oraz stopniowe ograniczanie niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych źródeł ogrzewania, przy jednoczesnym wzmacnianiu lokalnej samowystarczalności energetycznej i odporności gminy na skutki zmian klimatu, z poszanowaniem wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru Puszczy Sandomierskiej.

Rekomendowane kierunki działań

1. Ograniczanie niskiej emisji w zabudowie rozproszonej

Ze względu na dominujący w gminie Adamówka model zabudowy jednorodzinnej o charakterze rozproszonym, kluczowym wyzwaniem pozostaje emisja zanieczyszczeń pochodząca z indywidualnych źródeł ciepła. Gmina powinna konsekwentnie wspierać wymianę przestarzałych, wysokoemisyjnych urządzeń grzewczych, w szczególności w starszych gospodarstwach domowych ogrzewanych paliwami stałymi niskiej jakości. Priorytetem powinny być zwarte części miejscowości Adamówka, Dobcza, Cieplice i Majdan Sieniawski, gdzie kumulacja emisji ma największy wpływ na lokalną jakość powietrza. Działania te powinny być powiązane z programami krajowymi i regionalnymi, przy jednoczesnym zapewnieniu mieszkańcom wsparcia informacyjnego i doradczego.

2. Poprawa efektywności energetycznej budynków

Istotnym elementem działań na rzecz ochrony powietrza i klimatu jest wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów użyteczności publicznej, w szczególności szkół, przedszkola, budynków Ochotniczych Straży Pożarnych oraz świetlic wiejskich. Działania te powinny obejmować docieplenie przegród zewnętrznych, wymianę stolarki oraz modernizację systemów grzewczych. Poprawa efektywności energetycznej przyczyni się do ograniczenia zużycia energii, redukcji emisji zanieczyszczeń oraz obniżenia kosztów eksploatacyjnych ponoszonych przez mieszkańców i gminę.

3. Rozwój odnawialnych źródeł energii z poszanowaniem walorów przyrodniczych

Gmina Adamówka powinna systematycznie rozwijać wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, przede wszystkim mikroinstalacji fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych, gospodarczych oraz obiektach gminnych. Szczególne znaczenie mają rozwiązania dedykowane gospodarstwom rolnym, które mogą zwiększać ich niezależność energetyczną i odporność ekonomiczną. Rozwój OZE powinien być prowadzony w sposób rozproszony, bez

presji na tereny cenne przyrodniczo, w szczególności obszary Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”, użytki ekologiczne oraz Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu, z zachowaniem ładu krajobrazowego.

4. Promowanie niskoemisyjnej mobilności lokalnej

Ze względu na niewielkie odległości pomiędzy miejscowościami gminy oraz jej wysokie walory krajobrazowe, zasadne jest promowanie ruchu pieszego i rowerowego jako podstawowych form mobilności lokalnej. Działania te powinny koncentrować się na poprawie bezpieczeństwa użytkowników dróg gminnych, tworzeniu krótkich połączeń pieszo-rowerowych oraz integracji tras z sąsiednimi gminami. Rozwój niskoemisyjnych form transportu powinien być powiązany z funkcją rekreacyjną i turystyczną gminy, opartą na walorach Puszczy Sandomierskiej i obszarów chronionych.

OBSZAR STRATEGICZNY II

OCHRONA PRZYRODY, BIORÓŻNORODNOŚCI I ZASOBÓW LEŚNYCH

Cel strategiczny

Zachowanie wysokich walorów przyrodniczych gminy Adamówka, wynikających z jej położenia w obrębie Puszczy Sandomierskiej, poprzez ochronę cennych ekosystemów leśnych, rolniczych i wodnych oraz utrzymanie ich funkcji przyrodniczych i krajobrazowych.

Gmina, w przeważającej części jest objęta ochroną przyrodniczą - Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (o pow. ogólnej 52 408 ha) oraz Kuryłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (o pow. ogólnej 10 200 ha).

Cel powyższy obejmuje również ochronę i wzmacnianie struktur ekologicznych zapewniających ciągłość procesów przyrodniczych, swobodną migrację gatunków oraz stabilność środowiska naturalnego, w warunkach narastającej presji antropogenicznej i zmian klimatu.

Rekomendowane kierunki działań

1. Zapewnienie ochrony ciągłości korytarzy ekologicznych

Gmina Adamówka powinna zapewnić trwałą ochronę ciągłości korytarzy ekologicznych łączących rozległe kompleksy leśne Puszczy Sandomierskiej, doliny lokalnych cieków wodnych oraz tereny otwarte o charakterze rolniczym. Szczególne znaczenie mają korytarze ekologiczne zlokalizowane na obszarze Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”, gdzie pełnią one kluczową rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej i spójności przestrzennej ekosystemów. Działania ochronne powinny być realizowane poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych, ograniczające fragmentację siedlisk i niekontrolowaną zabudowę.

2. Aktywne przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych

Istotnym kierunkiem działań jest podejmowanie systematycznych i skoordynowanych działań mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych, które stanowią zagrożenie dla rodzimych siedlisk i gatunków. Działania te powinny koncentrować się przede wszystkim na terenach otwartych, poboczach dróg, nieużytkach oraz w sąsiedztwie cieków wodnych i obszarów chronionych. W praktyce obejmować one powinny mechaniczne usuwanie roślin inwazyjnych, właściwe zagospodarowanie biomasy oraz prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców i rolników, zwiększających świadomość zagrożeń dla bioróżnorodności.

3. Ochrona i odtwarzanie zadrzewień śródpolnych oraz małych kompleksów leśnych

Gmina Adamówka powinna dążyć do ochrony istniejących oraz odtwarzania zdegradowanych zadrzewień śródpolnych, miedz, zakrzewień i niewielkich kompleksów leśnych, które stanowią ważny element krajobrazu rolniczo-leśnego. Elementy te pełnią istotne funkcje ekologiczne, w tym wspierają bioróżnorodność, poprawiają mikroklimat, zwiększają retencję wody w krajobrazie oraz ograniczają procesy erozji gleb. Działania te powinny być realizowane we współpracy z właścicielami gruntów oraz w powiązaniu z działaniami adaptacyjnymi do zmian klimatu.

4. Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy dla rozwoju turystyki cichej

Walory przyrodnicze gminy Adamówka, w tym obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, powinny być wykorzystywane jako istotny zasób rozwojowy, umożliwiający rozwój turystyki cichej i rekreacji o niskiej presji środowiskowej. Działania w tym zakresie powinny koncentrować się na rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i edukacyjnej, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ochrony przyrody oraz minimalizowaniu ingerencji w środowisko. Rozwój tego typu aktywności może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności gminy, bez ryzyka degradacji cennych przyrodniczo terenów.

OBSZAR STRATEGICZNY III

KRAJOBRAZ, PRZESTRZEŃ I ODPORNOŚĆ TERENÓW ROLNICZYCH

Cel strategiczny

Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczo-leśnego gminy Adamówka, ukształtowanego przez wieloletnie współistnienie działalności rolniczej i gospodarki leśnej, oraz ochrona jego walorów przyrodniczych, estetycznych i kulturowych. Równocześnie celem jest zwiększenie odporności terenów rolnych na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności zjawiska suszy, podtopień i erozji gleb, poprzez racjonalne kształtowanie przestrzeni, właściwe użytkowanie gruntów oraz wdrażanie rozwiązań sprzyjających stabilności środowiskowej i długoterminowej produktywności rolnictwa.

Rekomendowane kierunki działań

1. Ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy na terenach wrażliwych środowiskowo

Gmina Adamówka powinna konsekwentnie ograniczać lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej na terenach podmokłych, leśnych oraz obszarach zagrożonych okresowymi podtopieniami i zaburzeniami stosunków wodnych. Działania te powinny być realizowane poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planistycznych, które jednoznacznie wykluczą możliwość intensywnej zabudowy na obszarach o wysokim ryzyku środowiskowym. Takie podejście pozwoli na ograniczenie strat materialnych, zmniejszenie presji na ekosystemy oraz poprawę bezpieczeństwa mieszkańców w obliczu coraz częstszych ekstremalnych zjawisk pogodowych.

2. Ochrona gruntów rolnych jako podstawy lokalnej gospodarki

Niezbędnym kierunkiem działań jest ochrona gruntów rolnych jako kluczowego zasobu produkcyjnego gminy Adamówka oraz podstawy utrzymania znacznej części mieszkańców. Działania te powinny polegać na ograniczaniu przeznaczania gruntów rolnych na cele nierolnicze, szczególnie w przypadku terenów o dobrej jakości gleb, a także na promowaniu racjonalnego i zrównoważonego użytkowania rolniczego. Ochrona gruntów rolnych przyczynia się nie tylko do zachowania lokalnej gospodarki rolnej, lecz także stanowi istotny element bezpieczeństwa żywnościowego i stabilności krajobrazu wiejskiego.

3. Rozwijanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury

W odpowiedzi na nasilające się skutki zmian klimatu, w szczególności deficyty wodne i okresowe podtopienia, gmina Adamówka powinna systematycznie rozwijać rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury. Obejmuje to tworzenie i odtwarzanie oczek wodnych, zbiorników małej retencji, pasów zieleni, zadrzewień śródpolnych oraz innych elementów krajobrazu sprzyjających zatrzymywaniu wody w środowisku. Rozwiązania te poprawiają bilans wodny, ograniczają spływ powierzchniowy, chronią gleby przed erozją oraz wzmacniają odporność terenów rolnych na zmienne warunki klimatyczne.

4. Zachowanie lokalnej tożsamości krajobrazowej gminy

Gmina Adamówka powinna dążyć do zachowania i wzmacniania lokalnej tożsamości krajobrazowej, wynikającej z rolniczo-leśnego charakteru obszaru oraz tradycyjnej struktury osadniczej. Osiągnięcie tego celu wymaga wprowadzenia zasad kształtowania nowej zabudowy wiejskiej, odnoszących się do jej skali, gabarytów, formy architektonicznej oraz lokalizacji względem istniejącej zabudowy i otwartego krajobrazu. Dbłość o ład przestrzenny i estetykę zabudowy przyczyni się do ochrony walorów krajobrazowych gminy oraz zwiększenia jej atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej.

OBSZAR STRATEGICZNY IV

ZASOBY WODNE, GOSPODARKA ŚCIEKOWA I BEZPIECZEŃSTWO ŚRODOWISKOWE

Cel strategiczny

Poprawa stanu ilościowego i jakościowego wód gruntowych oraz wód powierzchniowych na terenie gminy Adamówka poprzez ograniczenie źródeł zanieczyszczeń, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz minimalizowanie presji środowiskowej wynikającej

z rozproszonej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. Cel ten zakłada również zwiększenie bezpieczeństwa środowiskowego mieszkańców poprzez zapobieganie degradacji wód, ograniczanie ryzyka skażeń oraz dostosowanie systemów gospodarki wodno-ściekowej do wyzwań związanych ze zmianami klimatu.

Rekomendowane kierunki działań

1. Rozwój systemów kanalizacyjnych oraz wspieranie przydomowych oczyszczalni ścieków

Gmina Adamówka powinna dążyć do stopniowego rozwoju zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej na obszarach o zwartej strukturze zabudowy, tam gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione i korzystne z punktu widzenia ochrony środowiska. Jednocześnie, na terenach o rozproszonej zabudowie, zasadne jest wspieranie budowy i modernizacji przydomowych oczyszczalni ścieków jako rozwiązania efektywnego, bezpiecznego i dostosowanego do lokalnych uwarunkowań przestrzennych. Działania te przyczynią się do ograniczenia niekontrolowanych zrzutów ścieków do gruntu i wód powierzchniowych.

2. Eliminacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych oraz wzmocnienie systemu kontroli

Istotnym kierunkiem działań jest systematyczna eliminacja nieszczelnych i nielegalnych zbiorników bezodpływowych (szamb), które stanowią jedno z głównych zagrożeń dla jakości wód gruntowych. W tym celu gmina powinna wzmocnić system kontroli w zakresie gospodarki nieczystościami ciekłymi, obejmujący ewidencję zbiorników, częstotliwość ich opróżniania oraz sposób zagospodarowania ścieków. Skuteczny nadzór i egzekwowanie obowiązujących przepisów przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń i poprawy stanu środowiska wodnego.

3. Promowanie rozwiązań małej retencji w gospodarstwach domowych i rolnych

W celu poprawy bilansu wodnego oraz zwiększenia odporności gminy na skutki suszy i intensywnych opadów, rekomenduje się promowanie rozwiązań z zakresu małej retencji wodnej w gospodarstwach domowych i rolnych. Obejmuje to m.in. zbieranie i wykorzystywanie wód opadowych, budowę niewielkich zbiorników retencyjnych, ogrodów deszczowych oraz rozwiązań spowalniających odpływ wody z terenów utwardzonych. Działania te sprzyjają oszczędzaniu zasobów wodnych oraz ograniczają ryzyko lokalnych podtopień.

4. Edukacja rolników w zakresie ochrony gleb i wód przed zanieczyszczeniem biogenami

Ważnym elementem poprawy stanu wód jest prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do rolników, dotyczących zasad racjonalnego gospodarowania nawozami naturalnymi i mineralnymi oraz ochrony gleb i wód przed zanieczyszczeniem biogenami. Działania te powinny obejmować upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, właściwego magazynowania nawozów, stosowania stref buforowych wzdłuż cieków wodnych oraz ograniczania splywu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych. Edukacja i doradztwo przyczynią się do długofalowej poprawy jakości środowiska wodnego na obszarach rolniczych.

11. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Ustalenia ogólne

Gmina Adamówka dysponuje cennym, lecz rozproszonym dziedzictwem kulturowym, charakterystycznym dla obszarów północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, położonych w obrębie Puszczy Sandomierskiej i historycznego regionu Lasowiaków. Dziedzictwo to obejmuje m.in. obiekty sakralne, cmentarze i miejsca pamięci narodowej, kapliczki i krzyże przydrożne, historyczne zespoły zabudowy wiejskiej, a także tradycyjne formy zagospodarowania przestrzeni rolniczo-leśnej. Zasoby te ujęte są zarówno w rejestrze zabytków, jak i w gminnej ewidencji zabytków.

Na współczesny krajobraz kulturowy gminy Adamówka składają się również dobra kultury współczesnej, w tym przestrzenie publiczne pełniące funkcje społeczne i rekreacyjne, obiekty użyteczności publicznej, infrastruktura kulturalna oraz aktywność lokalnych instytucji (szkoły, biblioteka, dom kultury), parafii, jednostek OSP oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Elementy te odgrywają istotną rolę w kształtowaniu i podtrzymywaniu lokalnej tożsamości mieszkańców.

Dziedzictwo kulturowe gminy Adamówka ma charakter wielowymiarowy i obejmuje:

- zabytki nieruchome – obiekty sakralne, cmentarze, miejsca pamięci, tradycyjne układy ruralistyczne wsi oraz historyczną zabudowę drewnianą i murowaną,
- zabytki ruchome – elementy wyposażenia obiektów sakralnych, pamiątki historyczne, dokumenty i przedmioty związane z lokalnymi tradycjami,
- stanowiska archeologiczne – świadczące o długotrwałej obecności osadnictwa i działalności człowieka na obszarze Puszczy Sandomierskiej.

Z perspektywy historycznej zasoby te dokumentują rozwój osadnictwa puszczańskiego, przemiany społeczno-gospodarcze oraz udział lokalnej społeczności w wydarzeniach o znaczeniu regionalnym i ogólnokrajowym. Zabytki i miejsca pamięci stanowią materialne świadectwa przeszłości, umożliwiające zachowanie ciągłości kulturowej oraz lepsze zrozumienie uwarunkowań rozwoju gminy.

W wymiarze edukacyjnym dziedzictwo kulturowe gminy Adamówka stanowi ważne narzędzie kształtowania świadomości historycznej i tożsamości lokalnej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży. Funkcja ta realizowana jest poprzez działalność szkół, inicjatywy kulturalne, współpracę z instytucjami kultury oraz działania oddolne, takie jak wydarzenia rocznicowe, projekty międzypokoleniowe czy lokalne publikacje i wystawy.

W wymiarze społecznym dziedzictwo kulturowe sprzyja integracji mieszkańców wokół wspólnych wartości, tradycji i historii. Działania związane z ochroną zabytków, pielęgnowaniem miejsc pamięci oraz organizacją wydarzeń lokalnych wzmacniają więzi społeczne, kapitał społeczny i poczucie odpowiedzialności za wspólną przestrzeń.

Istotny jest również aspekt ekonomiczny. Odpowiednio chronione i promowane dziedzictwo kulturowe gminy Adamówka może stanowić element dywersyfikacji lokalnej gospodarki, w szczególności poprzez rozwój turystyki kulturowej, krajoznawczej i przyrodniczej, powiązanej z walorami Puszczy Sandomierskiej oraz obszarami chronionymi. Może to sprzyjać rozwojowi drobnej przedsiębiorczości, usług lokalnych oraz zwiększeniu atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Z tego względu ochrona, dokumentowanie i popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka mają charakter strategiczny. Działania te pozwalają przeciwdziałać degradacji zasobów kulturowych, wzmacniają tożsamość lokalną oraz wspierają zrównoważony rozwój przestrzenny i społeczno-gospodarczy gminy.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 4 lit. c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Plan Ogólny gminy Adamówka powinien uwzględniać ustalenia dotyczące form ochrony zabytków wynikające z przepisów odrębnych oraz z gminnego programu opieki nad zabytkami.

Na terenie gminy Adamówka występują obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, a także stanowiska archeologiczne i obszary objęte ochroną konserwatorską.

Uwzględnienie tych form ochrony w Planie Ogólnym służy:

- zachowaniu dziedzictwa kulturowego o znaczeniu historycznym, krajobrazowym i tożsamościowym dla gminy,
- zapewnieniu zgodności ustaleń planistycznych z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- wprowadzeniu zasad i ograniczeń dla nowych inwestycji, które mogłyby negatywnie oddziaływać na wartości kulturowe i krajobrazowe, w szczególności na obszarach o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych.

Główne formy ochrony zabytków uwzględnione w Planie Ogólnym gminy Adamówka obejmują:

1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków – w szczególności obiekty sakralne, zespoły cmentarne, miejsca pamięci oraz inne obiekty o potwierdzonych wartościach historycznych i architektonicznych.
2. Zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków (GEZ) – w tym historyczna zabudowa mieszkalna i gospodarcza, kapliczki, krzyże przydrożne oraz elementy tradycyjnego krajobrazu kulturowego wsi.
3. Obszary objęte ochroną archeologiczną – stanowiska archeologiczne wymagające uwzględnienia w procesach inwestycyjnych oraz prowadzenia badań archeologicznych zgodnie z przepisami odrębnymi.
4. Strefy ochrony konserwatorskiej – obejmujące historyczne układy ruralistyczne oraz obszary o zachowanych cechach tradycyjnego krajobrazu rolniczo-leśnego, dla których należy określić zasady kształtowania zabudowy, gabarytów obiektów oraz zagospodarowania terenu.

Tabela 18 Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy Adamówka wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Datowanie	Nazwa	Data wpisu	Numer wpisu	Miejscowość
1.	1. poł. XVIII w.	dzwonnica	30.11.1948	A-290	Adamówka
2.	1914 r.	cmentarz wojenny z I wojny światowej	06.09.1990	A-521	Adamówka
3.	przełom XIX/XX w.	aleja lipowa	22.06.2011	A-596	Adamówka

Opracowanie własne

Tabela 19 Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy Adamówka wpisanych do ewidencji zabytków

Lp.	Datowanie	Status	Nazwa	Data wpisu	Miejscowość
1.	lata 60. XIX w.	ujęty w ewidencji (nie istnieje)	dzwonnica	01.08.1959	Adamówka
2.	XVIII w.	ujęty w ewidencji (nie istnieje)	stodoła nr 181	01.07.1959	Adamówka
3.	lata 60. XIX w.	ujęty w ewidencji (nie istnieje)	cerkiew gr. - kat. par. pw. św. Michała Archanioła	01.08.1959	Adamówka
4.	1. poł. XVIII w.	ujęty w ewidencji (nie istnieje)	kostnica	01.08.1959	Adamówka
5.	2. poł. XIX w.	ujęty w ewidencji	cmentarz rzymskokatolicki	05.10.1993	Adamówka
6.	1946 r.	ujęty w ewidencji	cmentarz greckokatolicki, mogiła	05.10.1993	Adamówka
7.	1915 r.	ujęty w ewidencji	cmentarz choleryczny	05.10.1983	Adamówka
8.	1701 - 1801	ujęty w ewidencji	kapliczka	25.04.1961	Adamówka
9.	XIX w.	ujęty w ewidencji	kapliczka	26.05.1961	Adamówka
10.	2. poł. XIX w.	ujęty w ewidencji	zespół cerkwi gr. - kat. par. pw. św. Michała Archanioła	14.07.2020	Adamówka
11.	1. poł. XVIII w.	ujęty w ewidencji	dzwonnica	01.08.1959	Adamówka
12.	1956 - 1960	ujęty w ewidencji	kościół parafialny pw. św. Mikołaja Biskupa	01.10.2020	Adamówka
13.	2. poł. XIX w.	ujęty w ewidencji	cmentarz wojenny, ob. rzymskokatolicki	01.08.1988	Adamówka
14.	data nieznana	ujęty w ewidencji	cmentarz rzymskokatolicki	05.10.1993	Adamówka
15.	pocz. XX w.	ujęty w ewidencji	cmentarz greckokatolicki, ob. rzymskokatolicki	01.08.1988	Adamówka
16.	XIX w.	ujęty w ewidencji	kapliczka	25.04.1961	Adamówka

17.	1914 r.	ujęty w ewidencji	w cmentarz z I wojny światowej	01.08.1989	Adamówka
18.	1. ćw. XIX w.	ujęty w ewidencji	w park folwarczny	01.01.1973	Adamówka

Opracowanie własne

Na terenie gminy Adamówka brak jest stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

W ewidencji zabytków znajdują się natomiast 163 pozycje z wykazem stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Adamówka.

W kontekście planu ogólnego należy zwrócić uwagę aby projektowane ustalenia dotyczące wskaźników oraz parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu nie kolidowały z ochroną krajobrazu kulturowego i zabytków, jednocześnie winny tworzyć harmonijną całość oraz uwzględniać w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania przestrzenne i wymagania funkcjonalne. Winny również przyczyniać się do zachowania i utrzymania ww. zabytków w niezmienionej formie i strukturze, a zagospodarowanie najbliższego ich otoczenia nie może pogarszać walorów przestrzennych, krajobrazowych i widokowych.

Rekomendacje:

Swoje rekomendacje dotyczące ochrony zabytków w kontekście tworzenia Planu Ogólnego przesłał na ręce Wójta Gminy Adamówka Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków w dniu 24.04.2025r:

- „przy określaniu wskaźników, o których mowa w art. 13e ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.), należy uwzględnić obiekty i obszary zabytkowe oraz ich otoczenie. Zwraca się uwagę na konieczność ochrony ekspozycji czynnej i biernej obiektów zabytkowych poprzez ustalenie wskaźników zabudowy, przede wszystkim maksymalnej wysokości w sposób, który nie wpłynie negatywnie na zabytki oraz ich otoczenie,
- parametry nowych obiektów budowlanych nie mogą wpływać negatywnie na ekspozycję historycznej zabudowy, zaburzać historycznych osi widokowych oraz stanowić elementów dominujących,
- objęcie określoną strefą planistyczną obszaru lub obiektu zabytkowego powinno uwzględniać walory zabytku, nowa funkcja powinna być odpowiednio wkomponowana w zabytkowy układ funkcjonalno — przestrzenny,

należy zwrócić szczególną uwagę przy wyznaczaniu obszaru uzupełnienia zabudowy, który nie powinien obejmować m.in. terenów zabytkowych cmentarzy, stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej (grodziska, kurhany, kopce).”

Dziedzictwo niematerialne

Zarówno miejscowość Adamówka, jak i pozostałe sołectwa gminy, wyróżniają się bogatym dziedzictwem niematerialnym, zakorzenionym w tradycjach regionu Puszczy Sandomierskiej oraz kulturze ludowej o cechach lasowiackich. Tradycje te są wciąż żywe i kultywowane przez

mieszkańców, stanowiąc istotny element tożsamości lokalnej oraz międzypokoleniowego przekazu wartości kulturowych.

Do najważniejszych przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka należą w szczególności:

- tradycje bożonarodzeniowe – obejmujące przygotowywanie szopek bożonarodzeniowych, wspólne kolędowanie, jasełka oraz obrzędy związane z Wigilią i okresem świątecznym, często organizowane przy udziale szkół, parafii i lokalnych grup społecznych;
- zwyczaje wielkanocne – takie jak wykonywanie palm wielkanocnych, zdobienie pisanek, dekorowanie koszyczków oraz obrzędy związane z Triduum Paschalnym, będące ważnym elementem lokalnej religijności i tradycji rodzinnych;
- straże grobowe oraz inne formy obrzędowości religijnej – charakterystyczne dla regionu południowo-wschodniej Polski, pełniące zarówno funkcję religijną, jak i integrującą społeczność lokalną;
- kuchnia tradycyjna i świąteczna – oparta na lokalnych produktach rolnych i leśnych, obejmująca regionalne potrawy przygotowywane z okazji świąt, uroczystości rodzinnych i wydarzeń lokalnych;
- plastyka obrzędowa i twórczość ludowa – rozwijająca się zwłaszcza w okresach świąt i uroczystości religijnych, obejmująca rękodzieło, dekoracje, stroje oraz elementy wystroju związane z lokalnymi zwyczajami.

Istotną rolę w ochronie, kultywowaniu i upowszechnianiu dziedzictwa niematerialnego gminy Adamówka odgrywają lokalne instytucje i organizacje społeczne, w szczególności:

- Gminny Ośrodek Kultury w Adamówce, pełniący funkcję centrum animacji życia kulturalnego i społecznego;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Adamówce, wspierająca działania edukacyjne, popularyzujące historię lokalną i tradycje regionu;
- Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, kluby sportowe oraz organizacje pozarządowe, które poprzez swoją działalność podtrzymują tradycje, organizują wydarzenia lokalne i angażują mieszkańców w życie społeczne gminy.

Dziedzictwo materialne i niematerialne gminy Adamówka stanowi integralny element tożsamości lokalnej, będąc źródłem dumy mieszkańców oraz ważnym zasobem kulturowym. Jego zachowanie i rozwój sprzyjają wzmocnieniu więzi społecznych, edukacji kulturowej młodego pokolenia oraz budowaniu atrakcyjności gminy jako miejsca do życia, wypoczynku i aktywności społecznej.

Dziedzictwo niematerialne gminy Adamówka w powiecie przeworskim może stanowić istotny element promocji kultury i rozwoju turystyki, ponieważ wyróżnia gminę na tle innych obszarów wiejskich regionu i nadaje jej unikalny, autentyczny charakter. Żywe tradycje kulturowe, zakorzenione w historii Puszczy Sandomierskiej oraz kulturze lasowiackiej, tworzą rozpoznawalną markę miejsca, opartą na lokalnej tożsamości i ciągłości międzypokoleniowej.

Kultywowane zwyczaje religijne i obrzędowe, tradycje świąteczne, lokalna kuchnia oraz rękodzieło ludowe stanowią atrakcyjną ofertę dla turystów poszukujących autentycznych

doświadczeń kulturowych, a nie jedynie biernego wypoczynku. Wydarzenia związane z kalendarzem obrzędowym, festyny, warsztaty rękodzielnicze czy prezentacje tradycyjnej kuchni mogą być wykorzystywane jako produkty turystyki kulturowej i edukacyjnej, skierowane zarówno do rodzin z dziećmi, jak i do turystów indywidualnych oraz grup zorganizowanych.

Dziedzictwo niematerialne dobrze komponuje się z walorami przyrodniczymi gminy, w tym z obszarami leśnymi Puszczy Sandomierskiej i terenami objętymi formami ochrony przyrody. Takie połączenie sprzyja rozwojowi turystyki zrównoważonej, krajoznawczej i „cichej”, opartej na lokalnych zasobach, przy jednoczesnym ograniczeniu presji na środowisko.

Ponadto, wykorzystanie dziedzictwa niematerialnego w działaniach promocyjnych wzmacnia aktywność lokalnej społeczności, sprzyja rozwojowi inicjatyw oddolnych oraz drobnej przedsiębiorczości (np. gastronomia, rękodzieło, usługi turystyczne). W efekcie przyczynia się to do dywersyfikacji lokalnej gospodarki, zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy oraz budowania jej pozytywnego wizerunku jako miejsca autentycznego, gościnnego i zakorzenionego w tradycji.

Rekomendacje w zakresie sporządzania Planu Ogólnego dla gminy Adamówka w zakresie ochrony zabytków :

- Zachowanie i rewitalizację zabytków objętych ochroną jako element tożsamości lokalnej i potencjał rozwoju turystyki kulturowej.
- Wprowadzanie zapisów planistycznych ograniczających możliwość realizacji inwestycji mogących kolidować z wartościami dziedzictwa.
- Obowiązek uzgadniania inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na terenach objętych ochroną.
- Promowanie programów dotacyjnych i współpracy z właścicielami zabytków.

12. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW W TYM OKREŚLENIA POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

Rozwój przestrzenny osadnictwa

Rozwój przestrzenny gminy Adamówka powinien być prowadzony w sposób zrównoważony i racjonalny, z poszanowaniem wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych wynikających z położenia gminy w obrębie Puszczy Sandomierskiej, obecności Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz sąsiedztwa obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”. Kluczowe znaczenie ma ochrona terenów leśnych, użytków ekologicznych oraz tradycyjnego krajobrazu rolniczo-leśnego, przy jednoczesnym zapewnieniu warunków do rozwoju osadnictwa odpowiadającego lokalnym potrzebom mieszkańców.

Rekomenduje się:

- **koncentrację nowej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej w obrębie istniejących struktur osadniczych** miejscowości Adamówka, Dobcza, Cieplice oraz Majdan Sieniawski, w celu utrzymania zwarteści układów wiejskich, ograniczenia dalszego rozpraszania zabudowy oraz zmniejszenia presji na tereny leśne i cenne przyrodniczo;
- **w procesie sporządzania Planu Ogólnego gminy Adamówka wyznaczenie terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy związanej z funkcjami turystycznymi i rekreacyjnymi**, w szczególności w sąsiedztwie kompleksów leśnych i tras o walorach krajobrazowych, przy zachowaniu rygorystycznych zasad ochrony przyrody, krajobrazu oraz ładu przestrzennego;
- **ze względu na rozproszony charakter zabudowy typowy dla gminy Adamówka**, zasadne jest racjonalne poszerzanie obszarów już uzbrojonych, posiadających dostęp do dróg publicznych i infrastruktury technicznej, o tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, z jednoczesnym ograniczeniem powstawania nowych enklaw zabudowy w terenach otwartych;

Uzasadnienie:

Rozproszona struktura osadnicza gminy Adamówka, wynikająca z historycznego rozwoju osadnictwa leśno-rolniczego, utrudnia wyznaczanie Obszarów Uzupełnienia Zabudowy zgodnie z obowiązującymi kryteriami planistycznymi. Jednocześnie na terenie gminy występują obszary posiadające dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, które predysponują je do dalszego, kontrolowanego zagospodarowania. Skoncentrowanie nowej zabudowy w tych lokalizacjach pozwoli na racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów infrastrukturalnych, ograniczenie kosztów ich rozbudowy oraz uporządkowanie procesów osadniczych, co wpisuje się w zasadę zrównoważonego rozwoju i poprawy ładu przestrzennego.

- **W kontekście zapisów Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 08.12.2023r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy**, dokumentowania prac

planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów, zgodnie z paragrafem 3. ustęp 10. w brzmieniu: „Dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru, o którym mowa w ust.2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej określonymi w strategii rozwoju gminy...”, zasadne jest wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową na terenie gminy Adamówka, gdzie będą one kontynuacją istniejących już tendencji i procesów oraz w sposób naturalny wypełnią strefy zabudowy mimo, iż nie wynika to wprost z tzw. Obszarów Uzupełnienia Zabudowy.

- **Wyznaczenie w Planie Ogólnym strefy przeznaczonej pod rozwój przedsiębiorczości (SP)** w południowej części gminy Adamówka, wzdłuż drogi wojewódzkiej, stanowi racjonalne i perspektywiczne rozwiązanie rozwojowe. Lokalizacja ta charakteryzuje się korzystną dostępnością komunikacyjną oraz bezpośrednim powiązaniem z regionalnym układem transportowym, co istotnie zwiększa jej atrakcyjność inwestycyjną dla podmiotów gospodarczych. Zaplanowanie strefy SP w tym obszarze stwarza realne warunki do lokowania nowych działalności gospodarczych, w szczególności z sektora usług, logistyki, drobnej produkcji oraz rzemiosła. Dostęp do infrastruktury transportowej sprzyja obniżeniu kosztów prowadzenia działalności, zwiększa dostępność rynków zbytu oraz ułatwia dojazd pracowników, co bezpośrednio przekłada się na wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy.
- **Rozwój przedsiębiorczości w strefie SP będzie skutkował powstawaniem nowych miejsc pracy**, zarówno bezpośrednio w nowo powstałych przedsiębiorstwach, jak i pośrednio – w usługach towarzyszących. Zwiększenie lokalnych możliwości zatrudnienia ograniczy konieczność migracji zarobkowej mieszkańców do większych ośrodków miejskich oraz przyczyni się do poprawy stabilności ekonomicznej gospodarstw domowych. W konsekwencji, rozwój strefy przedsiębiorczości wpłynie na wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy Adamówka. Dostępność miejsc pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, w połączeniu z walorami środowiskowymi i spokojnym charakterem gminy, stanowi istotny czynnik zachęcający do osiedlania się nowych mieszkańców, w tym osób aktywnych zawodowo i rodzin z dziećmi.
- **Dodatkowo, wzrost zapotrzebowania na miejsca zamieszkania przełoży się na zwiększenie popytu na tereny pod zabudowę mieszkaniową**, co umożliwi racjonalne i planowe zagospodarowanie kolejnych obszarów gminy. Taki kierunek rozwoju sprzyja zachowaniu ładu przestrzennego, integracji funkcji mieszkaniowych i gospodarczych oraz efektywnemu wykorzystaniu istniejącej i planowanej infrastruktury technicznej.

Podsumowując, wyznaczenie strefy SP w południowej części gminy Adamówka wzdłuż drogi wojewódzkiej stanowi spójny element długofalowej polityki rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego, prowadzący do wzrostu aktywności gospodarczej, zatrudnienia oraz atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Ponadto rekomenduje się:

- **ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy na terenach leśnych, podmokłych, torfowiskowych oraz w obszarach zagrożonych okresowymi podtopieniami**, w szczególności w rejonach użytków ekologicznych w Cieplicach i Majdanie Sieniawskim;
- **preferowanie rozwoju zabudowy wzdłuż istniejących dróg gminnych i powiatowych**, umożliwiających efektywne wykorzystanie infrastruktury technicznej i ograniczenie fragmentacji krajobrazu;
- **sukcesywne porządkowanie struktur osadniczych** w rejonach chaotycznej lub nadmiernie rozproszonej zabudowy poprzez zapisy planistyczne określające czytelne zasady kształtowania przestrzeni;
- **przekształcanie istniejących terenów zabudowanych poprzez:**
 - modernizację i wymianę zdegradowanej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej,
 - uzupełnianie zabudowy w granicach istniejących wsi,
 - rozwój zabudowy w ścisłym powiązaniu z infrastrukturą techniczną i społeczną (drogi, szkoły, świetlice, wodociągi, kanalizacja);
- **zwiększanie pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego**, zwłaszcza na terenach przewidywanego rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz działalności gospodarczej.

Rozwój mieszkalnictwa

Gmina Adamówka, jako gmina wiejska o dominującej funkcji rolniczo-leśnej i umiarkowanych procesach demograficznych, powinna rozwijać funkcję mieszkaniową w sposób dostosowany do lokalnych potrzeb społecznych i ekonomicznych.

Zaleca się:

- kształtowanie rozwoju mieszkalnictwa w oparciu o realne zapotrzebowanie lokalne, w szczególności potrzeby młodych rodzin oraz procesy sukcesji międzypokoleniowej;
- zachowanie tradycyjnego charakteru zabudowy wiejskiej, z poszanowaniem skali, gabarytów i form architektonicznych typowych dla regionu Puszczy Sandomierskiej;
- rezerwowanie terenów pod nową zabudowę mieszkaniową z zapewnieniem dostępu do dróg publicznych i podstawowych mediów;
- promowanie zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej, w tym adaptacji istniejących siedlisk rolnych do funkcji mieszkaniowych;
- poprawę jakości istniejących zasobów mieszkaniowych poprzez termomodernizację budynków, poprawę estetyki otoczenia oraz porządkowanie przestrzeni publicznych w centrach wsi;
- minimalizowanie konfliktów przestrzennych pomiędzy zabudową mieszkaniową a działalnością rolniczą i leśną poprzez stosowanie stref buforowych i zieleni izolacyjnej;
- zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez rozwój infrastruktury społecznej i rekreacyjnej.

Rozwój usług

Ze względu na lokalny charakter funkcji usługowych gminy Adamówka rekomenduje się:

- koncentrację usług podstawowych i publicznych w centralnych częściach miejscowości Adamówka oraz pozostałych wsi;
- lokalizację drobnych usług handlowych i rzemieślniczych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych;
- wspieranie usług związanych z rolnictwem i leśnictwem;
- rozwój usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych;
- adaptację nieużytkowanych budynków gospodarczych na cele usługowe;
- poprawę jakości przestrzeni publicznych w centrach miejscowości.

Rozwój produkcji i przedsiębiorczości

Rekomenduje się:

- tworzenie, lokalnych stref aktywności gospodarczej poza terenami mieszkaniowymi;
- wspieranie mikro- i małych przedsiębiorstw o profilu rolno-spożywczym, przetwórczym i usługowym;
- zagospodarowanie terenów zdegradowanych;
- unikanie lokalizacji działalności uciążliwej środowiskowo;
- tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości lokalnej i sprzedaży bezpośredniej;
- wyznaczenie w Planie Ogólnym strefy przeznaczonej pod rozwój przedsiębiorczości (SP) w południowej części gminy Adamówka, wzdłuż drogi wojewódzkiej numer 835 relacji: Lublin - Biłgoraj – Przeworsk – Jarosław – Przemyśl – Sanok.

Rozwój rolnictwa

Rolnictwo stanowi istotny element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Adamówka oraz podstawę użytkowania znacznej części jej obszaru. Kierunki zagospodarowania terenów rolnych powinny sprzyjać zachowaniu ich funkcji produkcyjnych, ochronie krajobrazu rolniczo-leśnego oraz zwiększaniu odporności gospodarstw na zmiany klimatu.

Ustala się następujące kierunki i zasady:

- Ochrona gruntów rolnych

Ustala się zasadę ochrony gruntów rolnych przed niekontrolowaną urbanizacją, w szczególności poprzez ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy niezwiązanej z produkcją rolną na terenach użytkowanych rolniczo oraz preferowanie koncentracji zabudowy w obrębie istniejących struktur osadniczych.

- Zachowanie i wzmacnianie funkcji rolniczej gminy

Ustala się utrzymanie dominującej funkcji rolniczej na terenach otwartych, z dopuszczeniem lokalizacji zabudowy zagrodowej, obiektów i urządzeń służących

produkcji rolnej, przechowywaniu płodów rolnych oraz obsłudze gospodarstw, zgodnie z zasadami ochrony środowiska i krajobrazu.

➤ **Dywersyfikacja działalności rolniczej**

Dopuszcza się rozwój zróżnicowanych form produkcji rolnej, w tym ogrodnictwa, sadownictwa, produkcji ekologicznej oraz chowu zwierząt w systemach ekstensywnych, jako element zwiększający stabilność ekonomiczną gospodarstw oraz odporność lokalnego rolnictwa na zmiany klimatu.

➤ **Rozwój lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego**

Dopuszcza się lokalizację niewielkoskalowego przetwórstwa rolno-spożywczego, związanego bezpośrednio z lokalną produkcją rolną, w szczególności w ramach istniejących siedlisk lub adaptowanych obiektów gospodarczych, pod warunkiem braku negatywnego oddziaływania na środowisko i sąsiednią zabudowę mieszkaniową.

➤ **Wspieranie krótkich łańcuchów dostaw**

Ustala się możliwość rozwoju form sprzedaży bezpośredniej oraz lokalnych punktów dystrybucji produktów rolnych jako elementu wzmacniającego lokalną gospodarkę i skracającego łańcuchy dostaw.

➤ **Zwiększanie odporności rolnictwa na zmiany klimatu**

Ustala się wspieranie działań sprzyjających adaptacji rolnictwa do zmian klimatu, w szczególności poprzez rozwój małej retencji, ochronę i odtwarzanie zadrzewień śródpolnych, racjonalne gospodarowanie wodą oraz promowanie praktyk rolniczych ograniczających degradację gleb i presję na zasoby wodne..

Rozwój leśnictwa

Lasy stanowią jeden z najważniejszych elementów środowiska przyrodniczego gminy Adamówka, kształtując jej tożsamość krajobrazową oraz pełniąc kluczowe funkcje przyrodnicze, ochronne i klimatyczne. Znaczna część gminy położona jest w obrębie Puszczy Sandomierskiej, w tym na terenach objętych formami ochrony przyrody o znaczeniu ponadlokalnym, takimi jak obszar Natura 2000 „Lasy Sieniawskie” oraz Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu. Rozwój leśnictwa powinien być prowadzony w sposób zrównoważony, z poszanowaniem celów ochrony przyrody oraz zasad trwałej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Zaleca się:

➤ **Ochronę kompleksów leśnych Puszczy Sandomierskiej oraz ich spójności przestrzennej.**

Priorytetem powinna być ochrona istniejących kompleksów leśnych, w szczególności tych wchodzących w skład obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”, poprzez

ograniczanie ich fragmentacji oraz eliminowanie presji związanej z rozpraszaniem zabudowy i infrastruktury. Działania planistyczne powinny zapewniać zachowanie ciągłości ekosystemów leśnych oraz powiązań funkcjonalnych pomiędzy kompleksami leśnymi a terenami otwartymi.

- Zalesianie gruntów marginalnych i o niskiej przydatności rolniczej

Zaleca się stopniowe zalesianie gruntów rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej, terenów zdegradowanych oraz nieużytkowanych rolniczo, w szczególności w sąsiedztwie istniejących kompleksów leśnych. Działania te powinny sprzyjać powiększaniu powierzchni leśnej gminy, wzmocnieniu korytarzy ekologicznych oraz poprawie warunków mikroklimatycznych i krajobrazowych.

- Wzmacnianie funkcji ochronnych i retencyjnych lasów

Lasy gminy Adamówka pełnią istotną rolę w retencji wód opadowych, ochronie gleb przed erozją oraz łagodzeniu skutków ekstremalnych zjawisk klimatycznych. Zaleca się prowadzenie działań wzmacniających te funkcje, w tym ochronę siedlisk wilgotnych, torfowisk leśnych i obniżeń terenowych, a także wspieranie naturalnych procesów odtwarzania drzewostanów i zwiększania różnorodności gatunkowej lasów.

- Prowadzenie gospodarki leśnej z poszanowaniem celów ochrony obszarów Natura 2000.

Na terenach objętych obszarem Natura 2000 „Lasy Sieniawskie” gospodarka leśna powinna być prowadzona w sposób podporządkowany celom ochrony siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony. Zaleca się ograniczanie działań mogących negatywnie oddziaływać na integralność obszaru Natura 2000 oraz stosowanie praktyk sprzyjających zachowaniu naturalnej struktury lasów i ich różnorodności biologicznej.

- Wykorzystanie lasów dla rozwoju rekreacji i edukacji przyrodniczej o niskiej presji środowiskowej

Lasy Puszczy Sandomierskiej powinny być wykorzystywane jako istotny zasób dla rozwoju rekreacji i edukacji przyrodniczej, przy zachowaniu zasad ochrony przyrody. Zaleca się rozwój turystyki pieszej i rowerowej, ścieżek edukacyjnych oraz infrastruktury rekreacyjnej o niewielkiej skali, zlokalizowanej poza najbardziej wrażliwymi siedliskami, w sposób niepowodujący degradacji środowiska leśnego.

- Integrację działań leśnych z planowaniem przestrzennym gminy

Działania związane z ochroną i rozwojem lasów powinny być spójne z ustaleniami dokumentów planistycznych gminy, w tym Planu Ogólnego, oraz uwzględniać potrzeby ochrony krajobrazu, bioróżnorodności i bezpieczeństwa środowiskowego. Szczególną uwagę należy zwrócić na strefy styku lasów z terenami zabudowanymi i rolniczymi, zapewniając odpowiednie rozwiązania buforowe.

Rozwój zieleni i infrastruktury rekreacyjnej

Rekomenduje się:

- rozwój systemu zieleni w powiązaniu z lasami i ciekami wodnymi;
- tworzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury;
- rozwój tras pieszych i rowerowych oraz infrastruktury rekreacyjnej;
- ochronę krajobrazu otwartego i leśnego;
- rozwój zieleni urządzonej w centrach wsi;
- wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu.

13. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (Dz.U.2024 r. poz. 1130)

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Handel wielkopowierzchniowy dotyczy obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m².

Do tej kategorii zalicza się m.in.:

- hipermarkety,
- supermarkety o dużej powierzchni,
- centra handlowe z dużymi sklepami typu „anchor”, markety budowlane typu Leroy Merlin czy Castorama.

Cechy handlu wielkopowierzchniowego to m.in.:

- szeroki asortyment produktów,
- samodzielna organizacja zakupów przez klientów (self-service),
- lokalizacja najczęściej przy głównych drogach lub w dużych aglomeracjach,
- duże natężenie ruchu klientów.

Obecnie na terenie gminy nie funkcjonują tego typu placówki, ani nie są planowane ich budowy.

W przypadku pojawienia się inwestorów zainteresowanych realizacją takich obiektów, decyzje o ich lokalizacji będą podejmowane w oparciu o następujące zasady:

- uwzględnienie potrzeb mieszkańców,
- poszanowanie środowiska naturalnego,
- dążenie do ograniczenia nadmiernego ruchu drogowego.

Preferowane lokalizacje to tereny położone wzdłuż ważnych ciągów komunikacyjnych na przykład droga krajowa czy wojewódzka.

Muszą one:

- być dobrze skomunikowane z publiczną siecią drogową,
- posiadać odpowiednią powierzchnię umożliwiającą budowę parkingów i zaplecza technicznego.

14. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Na terenie gminy Adamówka przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców, wyrównywanie dostępu do usług publicznych, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej oraz zwiększenie odporności środowiska i gospodarki lokalnej na zmiany klimatu.

Zakres i lokalizacja inwestycji powinny uwzględniać rozproszony charakter zabudowy, uwarunkowania przyrodnicze wynikające z położenia gminy w obrębie Puszczy Sandomierskiej oraz obecność obszarów chronionych, w tym obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie” i Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

W szczególności planuje się:

- **Modernizację i rozbudowę obiektów użyteczności publicznej**, w tym budynków administracji gminnej, placówek oświatowych, świetlic wiejskich, remiz Ochotniczych Straży Pożarnych oraz obiektów ochrony zdrowia, w celu poprawy jakości i dostępności usług publicznych dla mieszkańców wszystkich miejscowości gminy, w szczególności Adamówki, Majdanu Sieniawskiego, Cieplic i Dobczy.
- **Termomodernizację budynków gminnych**, zwłaszcza szkół, przedszkola, budynków OSP i obiektów administracyjnych, ukierunkowaną na poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie kosztów eksploatacyjnych oraz redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza, z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii tam, gdzie jest to uzasadnione.
- **Rozbudowę i porządkowanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej**, obejmującą modernizację istniejących boisk, placów zabaw i terenów rekreacji oraz tworzenie nowych, ogólnodostępnych przestrzeni aktywności fizycznej, w tym siłowni plenerowych, tras pieszych i rowerowych oraz miejsc wypoczynku, przy zachowaniu zasad ochrony krajobrazu i środowiska.
- **Budowę, przebudowę i modernizację dróg gminnych**, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy ich stanu technicznego, bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz dostępności komunikacyjnej poszczególnych sołectw, w powiązaniu z siecią dróg powiatowych i regionalnych.
- **Rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej**, w tym rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w obszarach o większej koncentracji zabudowy oraz modernizację istniejących systemów, przy jednoczesnym wspieraniu rozwiązań indywidualnych (przydomowe oczyszczalnie ścieków) na terenach o rozproszonej zabudowie.
- **Budowę i modernizację infrastruktury technicznej**, w szczególności sieci elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych i szerokopasmowych, z zapewnieniem rezerw terenowych pod rozwój infrastruktury oraz poprawą dostępności nowoczesnych usług cyfrowych dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych.
- **Realizację inwestycji z zakresu gospodarki wodnej i adaptacji do zmian klimatu**, obejmujących rozwój małej retencji (stawy, zbiorniki, oczka wodne, urządzenia melioracyjne), renaturyzację cieków oraz działania ograniczające skutki suszy i podtopień, z poszanowaniem cennych siedlisk przyrodniczych.

- **Modernizację infrastruktury oświatowej i społecznej**, dostosowaną do aktualnych i prognozowanych potrzeb demograficznych, z uwzględnieniem funkcji integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną.
- **Tworzenie i porządkowanie przestrzeni publicznych**, w tym terenów zieleni, parków wiejskich, miejsc spotkań i integracji społecznej, z naciskiem na poprawę estetyki centrów miejscowości oraz wzmocnienie lokalnej tożsamości.
- **Likwidację barier architektonicznych** i zapewnienie dostępności obiektów oraz przestrzeni publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Uwarunkowania realizacji

Realizacja inwestycji celu publicznego na terenie gminy Adamówka powinna uwzględniać uwarunkowania przyrodnicze, przestrzenne i społeczne, w szczególności wynikające z obecności obszarów chronionych, rolniczo-leśnego charakteru gminy oraz rozproszonej struktury osadniczej. Kluczowym wyzwaniem pozostaje harmonijne łączenie rozwoju infrastruktury z ochroną środowiska, krajobrazu i lokalnych wartości kulturowych.

Podejmowane działania przyczynią się do:

- poprawy dostępności i jakości infrastruktury technicznej i społecznej,
- zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców,
- wzmocnienia spójności przestrzennej i społecznej gminy,
- wspierania lokalnej gospodarki, rekreacji i turystyki przyrodniczej,
- zwiększenia odporności gminy na skutki zmian klimatu,
- kształtowania ładu przestrzennego oraz estetyki przestrzeni publicznych.

Realizacja zaplanowanych inwestycji celu publicznego stanowi istotny element długofalowego, zrównoważonego rozwoju gminy Adamówka, prowadzonego z poszanowaniem jej zasobów przyrodniczych, dziedzictwa kulturowego oraz lokalnej tożsamości.

15. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Ustalenia i rekomendacje zostały sformułowane na podstawie diagnozy stanu systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej gminy Adamówka oraz analizy jej lokalnych uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych i społecznych. Ich celem jest wskazanie kierunków działań służących poprawie dostępności komunikacyjnej, jakości życia mieszkańców, bezpieczeństwa środowiskowego oraz zwiększeniu odporności gminy na skutki zmian klimatu, przy jednoczesnym poszanowaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Systemy komunikacji drogowej:

Ustalenia

- Gmina Adamówka posiada układ komunikacyjny oparty głównie na drogach powiatowych i gminnych, pełniących funkcję obsługi lokalnej oraz połączeń z sąsiednimi gminami i ośrodkami powiatowymi.
- Przez obszar gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 835. Jest ona jednym z głównych szlaków drogowych łączących województwa lubelskie i podkarpackie. Liczy 225 km i zasadniczo jest drogą główną ruchu przyspieszonego (drogą klasy GP). Odbyna się nią ruch na trasie: Lublin -Biłgoraj- Przeworsk - Jarosław- Przemyśl- Sanok. Długość drogi nr 835 na obszarze gminy wynosi około 8,996 km, co stanowi około 14,1% łącznej długości ważniejszych dróg na obszarze gminy.
- Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe ani linie kolejowe, co wzmacnia znaczenie transportu drogowego i komunikacji autobusowej.
- Układ drogowy charakteryzuje się rozproszoną strukturą, dostosowaną do wiejskiego charakteru gminy oraz rozmieszczenia sołectw.
- Stan techniczny części dróg gminnych i dojazdowych wymaga modernizacji, szczególnie w zakresie nawierzchni, odwodnienia oraz bezpieczeństwa ruchu.

Rekomendacje

- Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji dróg gminnych i powiatowych, obejmującej ocenę stanu nawierzchni, szerokości jezdni, odwodnienia, przepustów oraz oznakowania.
- Uwzględnienie w planie ogólnym gminy zasady ochrony funkcji komunikacyjnej drogi wojewódzkiej nr 835, zgodnie z jej klasą techniczną (GP).
- Współpraca z zarządcą drogi wojewódzkiej w zakresie:
 - planowania inwestycji poprawiających bezpieczeństwo,
 - koordynacji lokalizacji nowych zjazdów i skrzyżowań,
 - realizacji działań edukacyjnych i prewencyjnych.

- Monitorowanie zdarzeń drogowych i wypadkowości na odcinkach DW 835 przebiegających przez gminę oraz dostosowywać działania do identyfikowanych zagrożeń.
- Podejmowanie działań na rzecz budowy i uzupełniania ciągów pieszych i pieszo-rowerowych wzdłuż DW 835 na odcinkach przebiegających przez obszary zabudowane.
- Stopniowa modernizacja dróg gminnych, ze szczególnym uwzględnieniem odcinków łączących sołectwa oraz zapewniających dojazd do obiektów użyteczności publicznej.
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę poboczy, elementów uspokojenia ruchu w centrach miejscowości oraz doświetlenie newralgicznych skrzyżowań.
- Uwzględnianie rozwiązań sprzyjających adaptacji do zmian klimatu, w tym właściwego odwodnienia dróg oraz stosowania nawierzchni ograniczających wpływ powierzchniowy wód.

Wzmocnienie transportu publicznego:

Rekomendacje

- Analiza potrzeb komunikacyjnych mieszkańców w zakresie dojazdów do pracy, szkół, usług i instytucji publicznych.
- Współpraca z organizatorami transportu publicznego w celu utrzymania i poprawy dostępności połączeń autobusowych z Przeworskiem, Sieniawą i innymi ośrodkami usługowymi.
- Dostosowanie rozkładów jazdy do potrzeb uczniów, seniorów i osób bez dostępu do transportu indywidualnego.
- Tworzenie funkcjonalnych przystanków autobusowych, wyposażonych w wiaty, oświetlenie i czytelną informację pasażerską.
- Promowanie transportu zbiorowego jako rozwiązania ograniczającego wykluczenie komunikacyjne i presję środowiskową.

Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej:

Ustalenia

- Gmina Adamówka położona jest w atrakcyjnym krajobrazowo obszarze Puszczy Sandomierskiej, co stwarza potencjał dla rozwoju rekreacji pieszej i rowerowej.
- Istniejące ciągi piesze i rowerowe mają charakter fragmentaryczny i wymagają uzupełnienia oraz poprawy bezpieczeństwa.

Rekomendacje

- Opracowanie koncepcji lokalnej sieci tras pieszo-rowerowych, łączących sołectwa, obiekty publiczne oraz tereny rekreacyjne.
- Budowa i modernizacja chodników w centrach miejscowości oraz w rejonach szkół i przystanków.
- Rozwój tras rowerowych o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, prowadzonych w sposób nieingerujący w obszary Natura 2000 i cenne siedliska przyrodnicze.

- Wyposażanie tras w infrastrukturę towarzyszącą: miejsca odpoczynku, stojaki rowerowe, tablice informacyjne.

Zrównoważony rozwój mobilności

Rekomendacje dla gminy Adamówka

- **Promowanie mobilności pieszej i rowerowej** jako podstawowych i najbardziej dostępnych form przemieszczania się w obrębie miejscowości, w szczególności na krótkich dystansach związanych z dojazdem do szkół, przystanków komunikacji zbiorowej, obiektów użyteczności publicznej oraz miejsc rekreacji.

Systematyczny rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, obejmujący:

- budowę i uzupełnianie chodników oraz ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa przejść dla pieszych, zwłaszcza w rejonach szkół, przystanków autobusowych i centrów miejscowości,
- tworzenie spójnych połączeń pomiędzy sołectwami oraz powiązań z terenami rekreacyjnymi i leśnymi Puszczy Sandomierskiej.

Wspieranie rozwiązań transportu współdzielonego oraz lokalnych inicjatyw przewozowych, w tym:

- wspólnych przejazdów mieszkańców (car-pooling),
- lokalnych, elastycznych form transportu zbiorowego dostosowanych do rozproszonej struktury osadniczej,
- rozwiązań umożliwiających dojazd do przystanków komunikacji publicznej i usług podstawowych osobom bez dostępu do własnego samochodu.

Integracja różnych form mobilności, poprzez:

- zapewnianie bezpiecznych dojazdów pieszych i dojazdów rowerowych do przystanków autobusowych,
- lokalizację stojaków rowerowych i zadaszonych miejsc oczekiwania przy obiektach publicznych,
- poprawę czytelności i dostępności przystanków komunikacji zbiorowej.

Uwzględnianie infrastruktury pieszej i rowerowej przy lokalizacji nowych inwestycji publicznych, w szczególności szkół, świetlic, obiektów sportowo-rekreacyjnych i administracyjnych, jako standardowego elementu ich obsługi komunikacyjnej.

Kształtowanie przestrzeni sprzyjających mobilności aktywnej, w tym:

- uspokajanie ruchu samochodowego w obszarach zabudowy mieszkaniowej,
- tworzenie stref o ograniczonej prędkości,
- poprawę estetyki i komfortu przestrzeni publicznych, zachęcających do poruszania się pieszo.

Monitorowanie potrzeb komunikacyjnych mieszkańców, poprzez:

- analizę dostępności transportowej poszczególnych sołectw,
- identyfikację grup o ograniczonej mobilności (dzieci, młodzież, seniorzy),
- dostosowywanie oferty transportowej do zmieniających się uwarunkowań demograficznych i społecznych.

Promowanie niskoemisyjnych form mobilności, poprzez działania informacyjne i edukacyjne, zachęcające do ograniczania korzystania z samochodów na krótkich dystansach oraz wyboru bardziej przyjaznych środowisku środków transportu.

Infrastruktura techniczna:

Infrastruktura wodociągowa

System zaopatrzenia w wodę w gminie Adamówka zapewnia podstawowe potrzeby mieszkańców, jednak wymaga sukcesywnej modernizacji oraz rozbudowy w celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw i odporności na okresowe susze.

Rekomenduje się:

- modernizację ujęć wody i stacji uzdatniania,
- rozbudowę sieci wodociągowej na terenach rozwoju zabudowy,
- ograniczanie strat wody w sieci,
- rozwój lokalnej retencji w powiązaniu z systemem wodociągowym.

Infrastruktura kanalizacyjna

Ze względu na rozproszoną zabudowę kanalizacja sanitarna ma ograniczony zasięg, co wymaga zróżnicowanych rozwiązań technicznych.

Rekomenduje się:

- rozwój sieci kanalizacyjnej w obszarach zwartej zabudowy,
- wspieranie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rozproszonych,
- eliminację nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych,
- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności na obszarach Natura 2000.

Gospodarka wodami opadowymi i roztopowymi

Rekomendacje

- Utrzymanie i modernizację rowów melioracyjnych.
- Rozwój małej retencji, w tym zbiorników i oczek wodnych.
- Stosowanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury w przestrzeniach publicznych.
- Promowanie wykorzystania wód opadowych w gospodarstwach domowych i rolnych.

Infrastruktura elektroenergetyczna i OZE

Rekomendacje

- Modernizacja sieci elektroenergetycznej i oświetlenia ulicznego.
- Wspieranie mikroinstalacji OZE, w szczególności fotowoltaiki na budynkach mieszkalnych i publicznych.
- Uwzględnianie ograniczeń środowiskowych przy lokalizacji instalacji OZE.

Gospodarka odpadami

Rekomendacje

- Rozwój selektywnej zbiórki odpadów i PSZOK-u.
- Edukacja ekologiczna mieszkańców.
- Przeciwdziałanie dzikim wysypiskom.
- Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym.

Infrastruktura społeczna

Ustalenia diagnostyczne

- Gmina Adamówka charakteryzuje się stabilną, lecz starzejącą się strukturą demograficzną.
- Infrastruktura społeczna pełni kluczową rolę w integracji mieszkańców i przeciwdziałaniu wykluczeniu.

Kierunki działań i rekomendacje

Edukacja i opieka:

- modernizacja szkół i przedszkola,
- wspieranie punktów opieki przedszkolnej,

Zdrowie i opieka społeczna:

- poprawa dostępności do POZ,
- rozwój usług opiekuńczych dla seniorów,

Kultura i integracja:

- modernizacja świetlic wiejskich i OSP jako centrów życia lokalnego,
- wspieranie wydarzeń kulturalnych i działań międzypokoleniowych.

16. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 Kw

W kontekście transformacji energetycznej rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Adamówka stanowi istotny kierunek wspierania niezależności energetycznej, bezpieczeństwa energetycznego mieszkańców oraz zrównoważonego rozwoju lokalnej gospodarki. Wykorzystanie potencjału energetyki słonecznej, biogazowej i prosumenckiej daje szansę na ograniczenie kosztów energii, redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz wzrost konkurencyjności gospodarczej gminy.

Lokalizacja i budowa kolejnych urządzeń OZE powinna odbywać się z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu, środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego gminy, przy równoczesnym poszanowaniu interesu mieszkańców. Kluczowe znaczenie ma również zapewnienie odpowiedniego dostępu do sieci elektroenergetycznej oraz zgodność z przepisami odrębnymi, w tym dotyczącymi ochrony gruntów rolnych, ochrony przyrody i ocen oddziaływania na środowisko.

Każda inwestycja powinna respektować zasadę minimalizacji uciążliwości środowiskowych oraz negatywnego wpływu na warunki życia ludzi, przy jednoczesnym spełnianiu obowiązujących norm odległościowych i akustycznych. Rekomenduje się także aktywne włączanie społeczności lokalnej w proces konsultacji inwestycji OZE o mocy powyżej 500 kW, w szczególności poprzez działania informacyjne i partycypacyjne.

Kierunki działań i rekomendacje planistyczne

W zakresie planowania i lokowania inwestycji odnawialnych źródeł energii (OZE) o mocy powyżej 500 kW zaleca się stosowanie następujących zasad i kierunków:

➤ Planowanie przestrzenne

- Inwestycje OZE o mocy powyżej 500 kW powinny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- W procesie lokalizacji należy analizować wpływ inwestycji na krajobraz przyrodniczy i kulturowy, szczególnie w rejonach o wysokich walorach krajobrazowych.

➤ Dobór lokalizacji

- Preferowane są grunty o niskiej przydatności rolniczej (klasy IV–VI), nieużytki, tereny zdegradowane, poprzemysłowe, pokopalniane lub przewidziane pod zabudowę produkcyjną.
- Należy unikać lokalizacji na glebach wysokiej klasy bonitacyjnej (I–III), terenach rolniczo-cennych, obszarach chronionego krajobrazu oraz terenach o szczególnych walorach przyrodniczych i kulturowych.
- Dla gminy Adamówka szczególnie predysponowane do rozwoju większych instalacji OZE mogą być tereny o mniejszej intensywności zabudowy rolniczej.

➤ **Klastry i wspólnoty energetyczne**

- Gmina powinna wspierać tworzenie lokalnych klastrów energii i wspólnot energetycznych, umożliwiających bilansowanie energii w skali lokalnej i zwiększenie autokonsumpcji energii elektrycznej wśród mieszkańców, rolników i przedsiębiorców.
- Zaleca się, aby lokalizacja klastrów następowała na gruntach rolnych niewymagających zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze.
- W ramach klastrów preferowane jest łączenie różnych źródeł energii (np. fotowoltaiki z biogazowniami rolniczymi i magazynami energii), co zwiększy stabilność lokalnych systemów energetycznych.

➤ **Infrastruktura techniczna**

- Przy lokalizacji inwestycji należy zapewnić dostęp do istniejącej lub planowanej infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej.
- Rekomenduje się stosowanie rozwiązań technologicznych minimalizujących obciążenie lokalnych sieci elektroenergetycznych, np. poprzez montaż magazynów energii lub systemów zarządzania popytem.
- Gmina powinna współpracować z operatorami systemów dystrybucyjnych w zakresie planowania rozwoju sieci niskiego i średniego napięcia w miejscach potencjalnego rozwoju inwestycji OZE.

➤ **Rozwój biogazowni rolniczych**

- Na terenie gminy Adamówka dopuszcza się lokalizację biogazowni rolniczych w ramach indywidualnych gospodarstw lub grup producenckich, wykorzystujących odpady rolnicze i hodowlane.
- Szczególnie rekomendowane są lokalizacje w rejonach o wysokiej koncentracji gospodarstw rolnych.
- Biogazownie mogą stanowić istotny element gospodarki obiegu zamkniętego, przyczyniając się do zagospodarowania odpadów organicznych i produkcji nawozów naturalnych.

➤ **Edukacja i świadomość społeczna**

- Gmina powinna promować energetykę prosumencką i zachęcać mieszkańców do inwestycji w mikroinstalacje fotowoltaiczne i pompy ciepła.
- Wskazane jest prowadzenie programów informacyjnych i doradczych dotyczących efektywności energetycznej, magazynowania energii oraz możliwości pozyskiwania dofinansowań z programów krajowych i unijnych (np. „Czyste Powietrze”, „Mój Prąd”, „Energia dla Wsi”).

Podsumowanie

Rozwój odnawialnych źródeł energii w gminie Adamówka powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju, synergii między gospodarką rolną a energetyką lokalną oraz aktywnym udziale społeczności.

Instalacja urządzeń z zakresu odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Adamówka, w tym farm fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych oraz dużych instalacji biogazowych, powinna odbywać się przy szerokiej akceptacji społecznej, ze względu na specyfikę przestrzenną, przyrodniczą i społeczną gminy.

Gmina Adamówka charakteryzuje się rolniczo-leśnym profilem, znacznym udziałem terenów o wysokich walorach krajobrazowych oraz bliskością i współwystępowaniem obszarów objętych formami ochrony przyrody. Inwestycje OZE o dużej skali należą do przedsięwzięć silnie ingerujących w przestrzeń – wpływają na krajobraz, sposób użytkowania gruntów, a w przypadku farm wiatrowych i biogazowni również na warunki akustyczne, zapachowe oraz postrzegane bezpieczeństwo zdrowotne. Z tego względu ich lokalizacja bez społecznego konsensusu może prowadzić do konfliktów i trwałych napięć społecznych.

Szeroka akceptacja społeczna jest szczególnie istotna w gminie o rozproszonej zabudowie i silnych więziach sąsiedzkich, gdzie oddziaływanie takich inwestycji jest bezpośrednio odczuwalne przez mieszkańców. Farmy fotowoltaiczne mogą ograniczać dostęp do gruntów rolnych, elektrownie wiatrowe znacząco zmieniać sylwetę krajobrazu, natomiast duże biogazownie budzić obawy związane z transportem, emisjami zapachów czy intensyfikacją ruchu ciężkiego. Uwzględnienie głosu mieszkańców na etapie planowania pozwala dostosować lokalizację, skalę i parametry inwestycji do lokalnych uwarunkowań.

Akceptacja społeczna zwiększa również prawdopodobieństwo skutecznej i długofalowej realizacji inwestycji. Projekty OZE, które są poprzedzone dialogiem społecznym, konsultacjami oraz rzetelną informacją o korzyściach i potencjalnych oddziaływaniach, rzadziej napotykają na sprzeciw formalny i protesty, a tym samym są bardziej stabilne i przewidywalne w realizacji.

Włączenie społeczności lokalnej w proces decyzyjny umożliwia także powiązanie rozwoju OZE z realnymi korzyściami dla gminy i jej mieszkańców, takimi jak poprawa bezpieczeństwa energetycznego, niższe koszty energii, wsparcie lokalnych gospodarstw rolnych, nowe miejsca pracy czy wpływy do budżetu gminy. W kontekście gminy Adamówka, której rozwój powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju i ochrony krajobrazu, tylko inwestycje OZE realizowane przy szerokiej akceptacji społecznej mogą stać się elementem trwałej i odpowiedzialnej transformacji energetycznej.

Dzięki temu gmina może stać się przykładem obszaru, który w sposób harmonijny łączy ochronę środowiska, bezpieczeństwo energetyczne i korzyści ekonomiczne dla mieszkańców.

17. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy Adamówka wynikają z przepisów prawa krajowego, w szczególności z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Celem tych regulacji jest zapewnienie zgodności procesów inwestycyjnych z zasadą zrównoważonego rozwoju, ochrona cennych zasobów przyrodniczych oraz zachowanie wysokiej jakości życia mieszkańców.

Gmina Adamówka charakteryzuje się znacznym udziałem terenów leśnych i rolnych, wysokimi walorami krajobrazowymi oraz obecnością form ochrony przyrody o randze regionalnej i europejskiej, w tym obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”. Uwarunkowania te wymagają szczególnie ostrożnego i selektywnego podejścia do lokalizacji przedsięwzięć mogących powodować istotne oddziaływania środowiskowe.

Podstawowe zasady lokalizacji przedsięwzięć

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ)

Każde przedsięwzięcie mogące w istotny sposób oddziaływać na środowisko przyrodnicze, krajobraz, klimat akustyczny, jakość powietrza oraz stan wód powierzchniowych i podziemnych powinno być poprzedzone przeprowadzeniem procedury OOŚ.

Na terenie gminy Adamówka szczególną uwagę należy zwrócić na inwestycje planowane:

- w granicach lub w bezpośrednim sąsiedztwie Sieniawskiego i Kuryłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- w obrębie i w otoczeniu obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”,
- w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych pełniących funkcje korytarzy ekologicznych,
- na terenach rolnych o istotnym znaczeniu produkcyjnym i krajobrazowym,
- w pobliżu cieków wodnych, obniżek terenu i obszarów o podwyższonej wrażliwości hydrologicznej.

Wymóg uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach stanowi kluczowy instrument oceny dopuszczalności realizacji inwestycji. Powinna być oparta na rzetelnych analizach środowiskowych oraz poprzedzona konsultacjami społecznymi, w szczególności z mieszkańcami miejscowości potencjalnie narażonych na oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia.

Sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko

Raport OOŚ powinien uwzględniać specyfikę gminy Adamówka, w tym:

- znaczenie lasów i obszarów chronionych dla zachowania bioróżnorodności,

- rolę obszaru Natura 2000 „Lasy Sieniawskie” jako siedliska chronionych gatunków,
- walory krajobrazu leśno-rolniczego,
- lokalne warunki wodne i glebowe,
- potencjalny wpływ inwestycji na ciągłość korytarzy ekologicznych oraz spójność systemu przyrodniczego.

Raport powinien zawierać analizę wpływu inwestycji na środowisko przyrodnicze, krajobraz, zdrowie mieszkańców oraz funkcjonowanie obszarów chronionych.

Uwarunkowania lokalizacyjne

Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy Adamówka powinna spełniać następujące warunki:

- zgodność z ustaleniami obowiązujących dokumentów planistycznych,
- zachowanie odpowiednich odległości od zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej,
- ograniczenie lokalizacji inwestycji na gruntach rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych,
- unikanie obszarów o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych,
- zakaz lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko w granicach obszaru Natura 2000, o ile nie zostanie wykazane brak negatywnego wpływu na cele ochrony tego obszaru,
- ochrona ciągłości korytarzy ekologicznych oraz stref buforowych obszarów chronionych.

Uciążliwości środowiskowe i społeczne

Uciążliwości związane z realizacją i funkcjonowaniem przedsięwzięć, w tym hałas, emisje zanieczyszczeń, zapachy i drgania, nie mogą wykraczać poza granice terenu inwestycji. Inwestorzy zobowiązani są do stosowania nowoczesnych, niskoemisyjnych technologii oraz rozwiązań minimalizujących oddziaływanie na środowisko i krajobraz, w szczególności w przypadku:

- instalacji OZE o większej skali (biogazownie, farmy fotowoltaiczne, elektrownie wiatrakowe),
- obiektów magazynowych i infrastrukturalnych,
- działalności przetwórczej i produkcyjnej.

Zakaz lokalizacji w obszarach cennych przyrodniczo

Sieniawski i Kuryłowski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz obszar Natura 2000 „Lasy Sieniawskie” stanowią kluczowe elementy systemu przyrodniczego gminy Adamówka, pełniące funkcje:

- ochrony bioróżnorodności,
- migracyjne dla fauny,
- krajobrazowe i klimatyczne,
- rekreacyjne i edukacyjne.

Zabrania się lokalizacji przedsięwzięć, które mogłyby prowadzić do trwałej degradacji tych obszarów, fragmentacji siedlisk lub pogorszenia stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Rekomendacje uzupełniające dla gminy Adamówka

Strefowanie przestrzeni inwestycyjnej

W dokumentach planistycznych gminy należy jednoznacznie wyznaczyć obszary dopuszczalne dla lokalizacji inwestycji o potencjalnie większym oddziaływaniu na środowisko, przede wszystkim w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury technicznej, poza obszarami chronionymi i korytarzami ekologicznymi.

Wzmocnienie monitoringu środowiskowego

Rekomenduje się rozwój monitoringu jakości powietrza, wód oraz hałasu, zwłaszcza w rejonach potencjalnej koncentracji inwestycji oraz w sąsiedztwie obszarów chronionych.

Uwzględnianie aspektów klimatycznych i przyrodniczych

Każda inwestycja powinna uwzględniać konieczność zachowania powierzchni biologicznie czynnych, stosowania rozwiązań małej retencji oraz adaptacji do zmian klimatu.

Włączenie społeczności lokalnej w proces decyzyjny

W przypadku inwestycji mogących budzić kontrowersje społeczne zaleca się prowadzenie pogłębionych konsultacji społecznych i dialogu z mieszkańcami.

Promocja inwestycji proekologicznych

Gmina Adamówka powinna wspierać rozwój inwestycji przyjaznych środowisku, w szczególności:

- odnawialnych źródeł energii o skali dostosowanej do lokalnych uwarunkowań,
- ekologicznego przetwórstwa rolno-spożywczego,
- działań wzmacniających ochronę przyrody i krajobrazu.

18. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo stanowi jeden z kluczowych elementów struktury funkcjonalnej gminy Adamówka, pełniąc istotną rolę gospodarczą, społeczną i krajobrazową. Gmina charakteryzuje się znacznym udziałem gruntów rolnych, w tym gruntów o dobrej i średniej jakości, mozaikowym układem pól, łąk, pastwisk oraz bezpośrednim sąsiedztwem rozległych kompleksów leśnych Puszczy Sandomierskiej.

Jednocześnie znaczna część gminy położona jest w granicach Sieniawskiego i Kuryłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a użytkowanie rolnicze w wielu miejscach pozostaje w ścisłych relacjach z obszarem Natura 2000 „Lasy Sieniawskie”, co wymaga prowadzenia gospodarki rolnej w sposób szczególnie odpowiedzialny, z poszanowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Ochrona zasobów glebowych

- Zachować funkcję produkcyjną gruntów rolnych o najwyższej przydatności rolniczej, ograniczając ich przeznaczenie na cele nierolnicze, w szczególności w obszarach o zwartej strukturze użytkowania rolniczego.
- Chronić ciągłość przestrzenną gruntów rolnych przed nadmierną fragmentacją wynikającą z rozpraszania zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej.
- Każdorazowo analizować zmiany przeznaczenia gruntów rolnych w kontekście ochrony krajobrazu, bezpieczeństwa żywnościowego oraz uwarunkowań wynikających z form ochrony przyrody.

Racjonalna gospodarka rolna i zrównoważony rozwój

- Prowadzić gospodarkę rolną dostosowaną do lokalnych warunków siedliskowych, glebowych i wodnych, z uwzględnieniem obszarów podmokłych, dolin cieków oraz terenów przyległych do kompleksów leśnych.
- Promować praktyki rolnictwa zrównoważonego i integrowanego, ograniczające presję na środowisko, w szczególności na obszarach objętych ochroną krajobrazową.
- Wspierać rozwój rolnictwa ekologicznego oraz produkcji niskonakładowej, sprzyjającej zachowaniu bioróżnorodności i tradycyjnego krajobrazu wiejskiego.

Gospodarka wodna i adaptacja do zmian klimatu

- Utrzymywać i modernizować urządzenia melioracyjne z zachowaniem ich funkcji retencyjnych i przyrodniczych, szczególnie w sąsiedztwie lasów i terenów chronionych.
- Zachować trwałe użytki zielone, łąki i pastwiska jako elementy stabilizujące stosunki wodne i mikroklimat gminy.
- Rozwijać małą retencję w krajobrazie rolniczym poprzez oczka wodne, stawy, zadrzewienia śródpolne i przywodne.

Ochrona krajobrazu rolniczego

- Zachować mozaikowy charakter krajobrazu rolniczego, typowy dla obszaru pogranicza rolniczo-leśnego Puszczy Sandomierskiej.
- Chronić i rozwijać zadrzewienia śródpolne, miedze, aleje przydrożne i pasy zieleni, jako elementy krajobrazowe i ekologiczne.
- Ograniczać lokalizację obiektów mogących negatywnie oddziaływać na krajobraz otwarty, zwłaszcza w granicach obszarów chronionego krajobrazu.

Dywersyfikacja działalności rolniczej

- Wspierać rozwój lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego, sprzedaży bezpośredniej i krótkich łańcuchów dostaw, opartych na lokalnych zasobach.
- Promować produkty lokalne i tradycyjne jako element tożsamości gminy i potencjał rozwoju gospodarczego oraz turystycznego.
- Zachęcać do łączenia działalności rolniczej z agroturystyką i edukacją przyrodniczą, z poszanowaniem zasad ochrony przyrody.

Zabudowa rolnicza i ład przestrzenny

- Lokalizować zabudowę zagrodową w sposób zwarty, harmonijny i dostosowany do krajobrazu rolniczo-leśnego.
- Stosować zieleń izolacyjną i rozwiązania ograniczające oddziaływania środowiskowe obiektów gospodarczych.
- Preferować formy architektoniczne nawiązujące do lokalnych tradycji budowlanych.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy zajmują znaczną część powierzchni gminy Adamówka i stanowią jeden z jej najcenniejszych zasobów przyrodniczych. Wchodzą one w skład Lasów Sieniawskich – obszaru Natura 2000, a także Sieniawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, pełniąc kluczowe funkcje ekologiczne, krajobrazowe, klimatyczne i społeczne.

Zrównoważona gospodarka leśna

- Prowadzić gospodarkę leśną zgodnie z zasadami trwałości, wielofunkcyjności i ochrony przyrody, w oparciu o plany urządzenia lasu.
- Priorytetowo traktować funkcje ochronne lasów, w tym retencyjne, klimatyczne i przyrodnicze.
- Stosować odnowienia lasów o zróżnicowanym składzie gatunkowym, zwiększające odporność ekosystemów leśnych na zmiany klimatu.

Ochrona gruntów leśnych

- Ograniczać przeznaczanie gruntów leśnych na cele nieleśne, zwłaszcza na obszarach Natura 2000 i w granicach obszarów chronionego krajobrazu.

- Zapobiegać fragmentacji kompleksów leśnych poprzez kontrolę lokalizacji infrastruktury i zabudowy.

Zalesianie i rekultywacja

- Zalesiać grunty marginalne i nieużytkowane rolniczo, z zachowaniem cennych siedlisk otwartych.
- Wprowadzać pasy zadrzewień ochronnych na styku terenów rolnych i leśnych.
- Rekultywować tereny zdegradowane w kierunku przyrodniczym i leśnym.

Rola lasów w systemie przyrodniczym i społecznym

- Uwzględniać funkcje rekreacyjne, edukacyjne i turystyczne lasów, przy zachowaniu nadrzędnych zasad ochrony przyrody.
- Rozwijać niewielką, niskoinwazyjną infrastrukturę rekreacyjną i edukacyjną (ścieżki przyrodnicze, punkty edukacyjne), szczególnie w powiązaniu z edukacją ekologiczną i promocją walorów przyrodniczych gminy.

19. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH, OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Identyfikacja obszarów problemowych

Na podstawie analizy uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych oraz społeczno-gospodarczych gminy Adamówka zidentyfikowano obszary wymagające działań naprawczych, porządkowych lub przekształceniowych. Są to w szczególności:

- zdegradowane lub niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne w centralnych częściach miejscowości gminnych (m.in. w rejonach szkół, obiektów OSP, świetlic wiejskich, kościołów i terenów rekreacyjnych),
- tereny po dawnych lub nieczynnych funkcjach gospodarczych, w tym nieużytkowane zabudowania zagrodowe i gospodarcze,
- obszary o chaotycznym lub rozproszonym układzie zabudowy wiejskiej, wymagające poprawy ładu przestrzennego i estetyki,
- tereny zdegradowane środowiskowo, w szczególności w dolinach cieków wodnych, na obszarach podmokłych, okresowo zalewowych lub z obniżoną jakością gleb.

Działania rewitalizacyjne i naprawcze powinny mieć charakter zintegrowany i być powiązane z polityką społeczną, środowiskową, rolną i klimatyczną gminy. Ich nadrzędnym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców, wzmocnienie funkcji lokalnych oraz przywracanie ładu przestrzennego.

Wyznaczanie i realizacja obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

- Dopuszcza się wyznaczanie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zgodnie z ustawą o rewitalizacji, z uwzględnieniem specyfiki gminy wiejskiej oraz skali lokalnych problemów.
- Proces delimitacji powinien opierać się na analizie:
 - wskaźników społecznych (starzenie się ludności, ograniczona aktywność społeczna, wykluczenie komunikacyjne),
 - wskaźników przestrzennych (zły stan techniczny zabudowy, brak uporządkowanych przestrzeni publicznych),
 - wskaźników środowiskowych (lokalne zanieczyszczenia, degradacja gleb, deficyt zieleni urządzonej).

W pierwszej kolejności działaniami rewitalizacyjnymi należy obejmować centralne części miejscowości pełniących funkcje usługowe i społeczne oraz wybrane obszary o kumulacji problemów społeczno-przestrzennych.

Priorytetowe kierunki zagospodarowania na obszarach zdegradowanych

- Poprawa jakości przestrzeni publicznych poprzez modernizację placów wiejskich, ciągów pieszych, oświetlenia, zieleni urządzonej i elementów małej architektury.
- Rozwój infrastruktury społecznej – modernizacja i adaptacja świetlic wiejskich, obiektów OSP, boisk i terenów rekreacyjnych jako lokalnych centrów aktywności.
- Rewitalizacja zabudowy – adaptacja pustostanów i nieużytkowanych budynków gospodarczych na funkcje społeczne, usługowe, edukacyjne lub senioralne.
- Aktywizacja gospodarcza o skali lokalnej – tworzenie warunków dla drobnych usług, rzemiosła, przetwórstwa rolno-spożywczego i działalności okołorolniczej.
- Poprawa estetyki wsi poprzez porządkowanie przestrzeni wspólnych oraz eksponowanie elementów tożsamości lokalnej.

Zasady przekształceń funkcjonalno-przestrzennych

- Tereny zdegradowane i nieużytkowane przekształcać w:
 - tereny zieleni urządzonej i rekreacji lokalnej,
 - obszary edukacji przyrodniczej i ekologicznej,
 - wybrane tereny usług lokalnych, przy zachowaniu skali i charakteru zabudowy wiejskiej.
- Porządkować strukturę przestrzenną w obszarach zabudowy rozproszonej poprzez:
 - uzupełnianie zabudowy,
 - poprawę dostępności komunikacyjnej,
 - wyznaczanie czytelnych przestrzeni publicznych.
- Adaptować istniejące obiekty gospodarcze do nowych funkcji zgodnych z potrzebami mieszkańców i lokalnej gospodarki.

Rehabilitacja urbanistyczna i estetyczna

- Poprawiać stan techniczny zabudowy mieszkaniowej i publicznej poprzez termomodernizację, remonty elewacji i dachów oraz uporządkowanie otoczenia budynków.
- Kształtować spójny krajobraz kulturowy wsi, z poszanowaniem lokalnych proporcji, materiałów i kolorystyki zabudowy.
- Ograniczać dysonanse architektoniczne, zwłaszcza w otoczeniu obiektów publicznych, sakralnych i historycznych.
- Chronić i eksponować lokalne dziedzictwo kulturowe, w tym kapliczki, krzyże przydrożne oraz historyczne zagrody.

Rekultywacja terenów zdegradowanych

- Prowadzić rekultywację techniczną i biologiczną terenów zdegradowanych zgodnie z opracowanymi dokumentacjami.
- Docelowo przeznaczać je na:
 - tereny zieleni i zalesienia,
 - zbiorniki wodne o funkcjach retencyjnych,
 - tereny rekreacji o niskiej intensywności użytkowania.
- W działaniach rekultywacyjnych uwzględniać poprawę stosunków wodnych oraz zwiększanie bioróżnorodności.

Remediacja gleb i terenów zanieczyszczonych

- W przypadku identyfikacji terenów zanieczyszczonych prowadzić remediację zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Preferować metody przyjazne środowisku, w tym fitoremediację i bioremediację.
- Po zakończeniu remediacji wprowadzać zieleń, łąki kwietne i zadrzewienia.

Integracja rewitalizacji z polityką przestrzenną gminy

- Działania rewitalizacyjne integrować z dokumentami planistycznymi, polityką społeczną, senioralną oraz działaniami adaptacyjnymi do zmian klimatu.
- Wykorzystywać dostępne środki zewnętrzne, w tym fundusze krajowe i unijne.
- Zapewniać aktywny udział mieszkańców, organizacji społecznych i lokalnych podmiotów w procesach rewitalizacyjnych.

Kierunki długofalowe

Rozwijanie sieci zielonych przestrzeni wiejskich pełniących funkcje rekreacyjne, społeczne i klimatyczne

Długofalowy rozwój gminy Adamówka powinien opierać się na wzmacnianiu systemu zieleni wiejskiej, obejmującego zarówno tereny urządzone (place wiejskie, tereny rekreacyjne, otoczenie świetlic i obiektów publicznych), jak i obszary półnaturalne, takie jak doliny cieków wodnych, zadrzewienia śródpolne, miedze i obrzeża lasów. Zielone przestrzenie powinny pełnić funkcje rekreacyjne i integracyjne dla mieszkańców, a jednocześnie odgrywać istotną rolę w adaptacji do zmian klimatu poprzez poprawę retencji wód opadowych, ograniczanie zjawiska suszy oraz poprawę mikroklimatu. Istotne jest tworzenie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi terenami zieleni, w tym ciągów pieszo-rowerowych i tras spacerowych, sprzyjających aktywnemu wypoczynkowi i lokalnej turystyce.

Kształtowanie zwartych i funkcjonalnych układów zabudowy, ograniczających dalsze rozpraszanie inwestycji

W warunkach gminy o rozproszonej strukturze osadniczej, jaką jest Adamówka, kluczowe znaczenie ma dążenie do porządkowania i dogęszczania istniejących układów zabudowy, w

szczegółności w centralnych częściach miejscowości oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Ograniczanie dalszego rozpraszania zabudowy na terenach rolnych i leśnych pozwoli na racjonalniejsze wykorzystanie infrastruktury technicznej, obniżenie kosztów jej utrzymania oraz ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych gminy. Kształtowanie zwartych struktur osadniczych sprzyja również budowaniu lokalnych centrów życia społecznego oraz poprawie dostępności do usług publicznych.

Promowanie rozwiązań energooszczędnych i odnawialnych źródeł energii w projektach rewitalizacyjnych

Długofalowe działania rozwojowe w gminie Adamówka powinny uwzględniać stopniowe zwiększanie efektywności energetycznej zabudowy oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w szczególności w obiektach publicznych i projektach rewitalizacyjnych. Preferowane powinny być rozwiązania o skali lokalnej, takie jak instalacje fotowoltaiczne na budynkach użyteczności publicznej, pompy ciepła czy modernizacja systemów grzewczych, realizowane z poszanowaniem krajobrazu i ładu przestrzennego. Kluczowym elementem tych działań powinna być szeroka akceptacja społeczna, osiągnięta poprzez dialog z mieszkańcami, działania informacyjne oraz uwzględnianie lokalnych uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych.

Stopniowa transformacja obszarów zdegradowanych w atrakcyjne i bezpieczne przestrzenie życia lokalnego

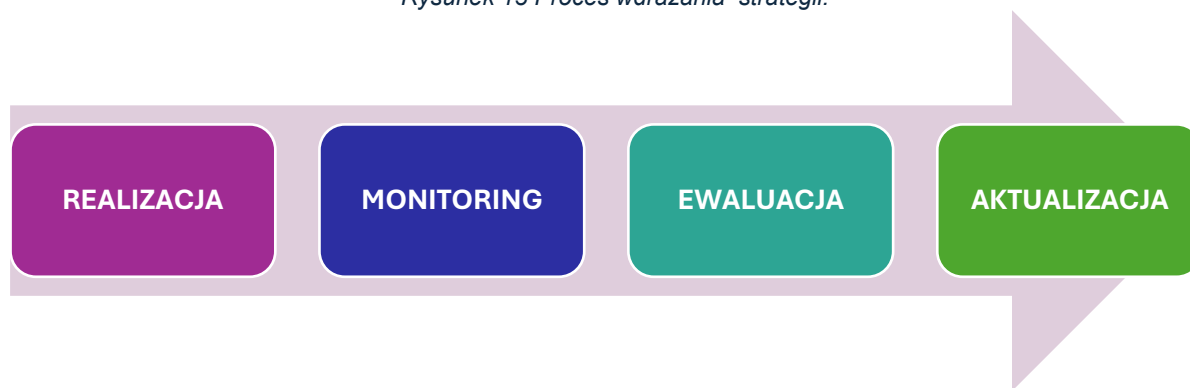
Dążenie do poprawy jakości przestrzeni w gminie Adamówka powinno opierać się na konsekwentnej, etapowej transformacji obszarów zdegradowanych i nieużytkowanych w funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne miejsca sprzyjające codziennemu życiu mieszkańców. Proces ten powinien obejmować zarówno poprawę stanu technicznego zabudowy, jak i zagospodarowanie przestrzeni publicznych z uwzględnieniem lokalnej tożsamości kulturowej, tradycyjnego charakteru wsi oraz dziedzictwa krajobrazowego. Szczególną rolę należy przypisać rozwiązaniom wzmacniającym funkcje społeczne i integracyjne, takim jak place spotkań, tereny rekreacyjne czy obiekty pełniące funkcje wspólnotowe, co przyczyni się do budowania trwałego kapitału społecznego gminy.

20. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY ADAMÓWKA

Rozdział wynika z zapisów przepisu Art.10e.3.8) o treści: *system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych, ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 poz. 609 wraz z późniejszymi zmianami).*

Proces wdrażania strategii obrazuje poniższy schemat.

Rysunek 13 Proces wdrażania strategii.

Opracowanie własne

Właściwie przygotowany system wdrażania - realizacji strategii powinien uwzględniać:

- podmioty odpowiedzialne za poszczególne elementy procesu,
- wytyczne do dokumentów wykonawczych,
- zasady współpracy podmiotów realizujących,
- charakterystykę procesu monitorowania
- charakterystykę procesu ewaluacji,
- procedurę aktualizacji.

Dla zwiększenia szans powodzenia w realizowaniu celów strategicznych gminy należy podjąć współpracę z różnymi grupami interesariuszy. Uznano bowiem, że szerokie stosowanie narzędzi partycypacyjnych zwiększa akceptację realizowanych polityk publicznych. Ponadto wpisuje się to w założenie dotyczące samej istoty strategii rozwoju, tj. nieograniczanie ich zapisów jedynie do zadań leżących w wyłącznej kompetencji samorządu terytorialnego, a uwzględnianie wyzwań dla całej społeczności lokalnej, interesariuszy zarówno już związanych z terenem gminy, jak i działających w jej granicach.

1. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

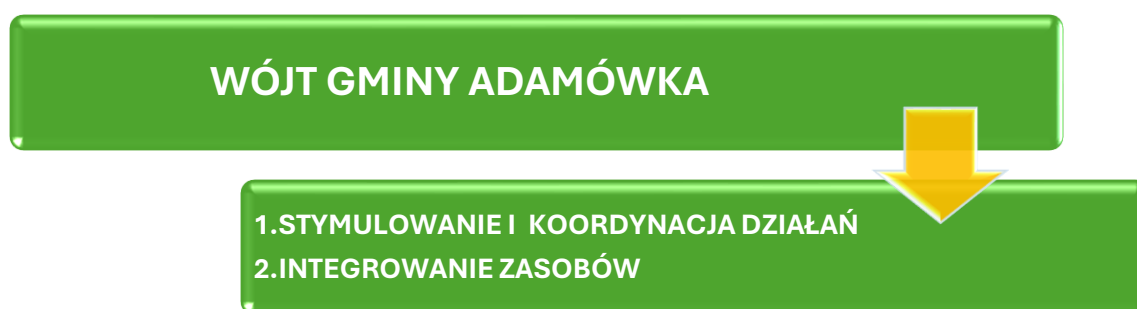
Odpowiedzialność za realizację strategii:

Strategia nie powinna ograniczać się w swych zapisach jedynie do zadań należących do wyłącznej kompetencji gminy, realizowanych bezpośrednio przez urząd gminy i jednostki gminne. Strategia ma proponować przede wszystkim zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie gminy lub pozostających z nią w relacji.

W procesie zarządzania gminą (jej rozwojem), strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Powoduje to konieczność określenia głównych zadań oraz zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jej realizację

Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, jak również monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii tworzą:

- 1. Wójt, jako organ wykonawczy, którego rola polega na stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również na mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji.**

Rola **wójta** w procesie wdrażania strategii rozwoju gminy jest kluczowa i wieloaspektowa. Jako organ wykonawczy gminy, wójt nie tylko inicjuje i koordynuje prace nad strategią, ale przede wszystkim odpowiada za jej realizację w praktyce:

Główne obszary, w których wójt odgrywa istotną rolę sprowadzają się do następujących:

Liderstwo i inicjowanie działań

- Wójt inicjuje prace nad strategią, przedstawia jej projekt Radzie Gminy Adamówka i promuje strategiczne podejście do rozwoju,
- Buduje świadomość wśród mieszkańców, radnych i urzędników o znaczeniu planowania strategicznego.

Koordynacja procesu wdrażania

- Wójt zapewnia spójność działań podejmowanych przez urząd i jednostki organizacyjne z zapisami strategii,
- Powołuje zespoły zadaniowe lub komórki odpowiedzialne za wdrażanie i monitorowanie strategii.

Zarządzanie środkami finansowymi

- Wójt planuje budżet gminy w sposób umożliwiający realizację celów strategicznych.
- Pozyskuje środki zewnętrzne (np. fundusze unijne) na realizację projektów strategicznych.

Współpraca z partnerami

- Wójt nawiązuje i utrzymuje współpracę z instytucjami publicznymi, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
- Wspiera partnerstwa publiczno-prywatne, które mogą przyspieszyć realizację strategii.

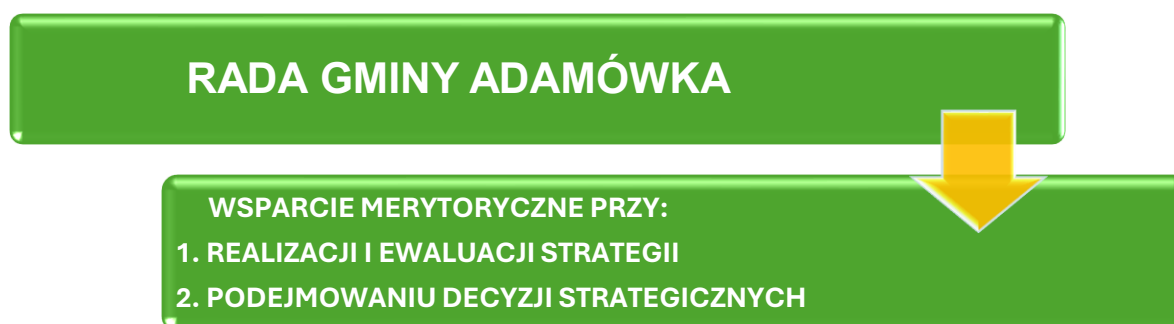
Monitorowanie i raportowanie

- Wójt odpowiada za bieżące monitorowanie realizacji strategii oraz przygotowanie okresowych raportów dla Rady Gminy i mieszkańców.
- Inicjuje aktualizacje strategii w przypadku zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

Budowanie poparcia społecznego

- Komunikuje mieszkańcom cele i korzyści wynikające z realizacji strategii.
- Organizuje konsultacje społeczne, by uwzględnić głos lokalnej społeczności w realizacji celów strategicznych.

- 2. Rada gminy, jako organ uchwałodawczy, będący wsparciem merytorycznym w zakresie dbałości o osiągnięcie założonych w strategii celów, jej ewaluacji i podejmowania decyzji strategicznych dla realizacji zapisów strategii (jak np. aktualizacja strategii)**

Rola **Rady Gminy Adamówka** w procesie wdrażania strategii rozwoju gminy jest również istotna jak rola wójta, choć bardziej nadzorcza, opiniotwórcza i legislacyjna. To organ stanowiący i kontrolny, który zapewnia demokratyczną legitymizację strategii i kontrolę nad jej realizacją. Oto główne zadania i funkcje Rady Gminy w tym procesie:

Uchwalenie strategii

- Rada Gminy uchwała strategię rozwoju gminy – to kluczowy moment, ponieważ strategia zaczyna obowiązywać dopiero po jej zatwierdzeniu przez radnych.
- Może zgłaszać poprawki do projektu strategii przygotowanego przez wójta.

Nadzór nad wdrażaniem

- Monitoruje działania wójta i urzędu gminy pod kątem zgodności z przyjętą strategią.

- Może żądać sprawozdań z realizacji strategii i weryfikować postępy.

Kontrola finansowa

- Rada uchwała budżet gminy, więc ma realny wpływ na finansowanie działań strategicznych.
- Może blokować lub wspierać wydatki inwestycyjne i projektowe zgodne ze strategią.

Kreowanie kierunków rozwoju

- Radni, jako przedstawiciele społeczności lokalnej, zgłaszają wnioski i postulaty mieszkańców do strategii.
- Mają wpływ na aktualizację strategii, jeśli zachodzą istotne zmiany społeczno-gospodarcze.

Współpraca z mieszkańcami

- Rada reprezentuje społeczność lokalną, dlatego często organizuje lub bierze udział w konsultacjach społecznych dotyczących strategii.
- Działa na rzecz zwiększenia udziału obywateli w procesie rozwoju gminy.

Ocena działań wójta

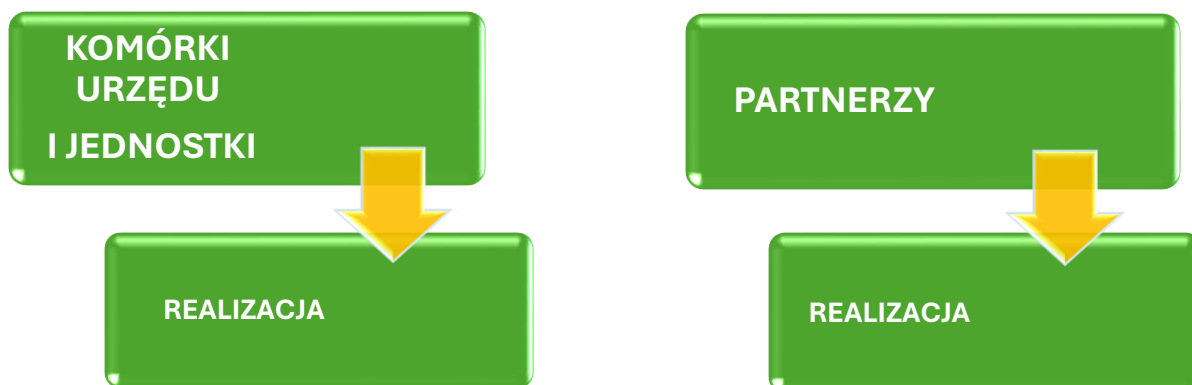
- Rada Gminy ocenia działalność wójta – m.in. poprzez udzielanie absolutorium i wotum zaufania, które mogą być związane z oceną wdrażania strategii.

- 3. Podmiot zarządzający wdrażaniem strategii (może to być osoba, zespół lub komórka w ramach urzędu gminy), odpowiedzialny za koordynację realizacji kierunków działań, w tym harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa, poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań, a także monitoring i ewaluację oraz przygotowywanie zmian w ramach strategii czy zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji przyjętej wizji rozwoju gminy i sposobów jej urzeczywistnienia.**

PODMIOT ZARZĄDZAJĄCY PROCESEM WDRAŻANIA

-
1. KOORDYNACJA DZIAŁAŃ
 2. HARMONIZOWANIA I POSZERZANIE PARTNERÓW
 3. POSZUKIWANIE NOWYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA
 4. MONITORING I EWALUACJA
 5. PRZYGOTOWANIE ZMIAN DO AKTUALIZACJI
 5. PROMOCJA

4. Komórki w ramach urzędu gminy oraz jednostki gminne,
5. Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w strategii rozwoju.

Institucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

Rysunek 14 Trójkąt współpracy.

Opracowanie własne

2. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Wdrożeniu aktualizacji strategii służyć będą dokumenty wykonawcze, których przygotowanie przez jednostki samorządu terytorialnego regulują różne akty prawne zarówno fakultatywne jak i obligatoryjne. W dokumentach tych strategia znajduje swoje uszczegółowienie.

Sporządzanie dokumentów wykonawczych powinno opierać się na kilku zasadach:

- dokumenty wykonawcze powinny być spójne ze Strategią Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036,
- dokumenty powinny być spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu tj. opracowanymi na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym czy unijnym oraz sąsiednich samorządów gmin,
- sporządzane dokumenty wykonawcze powinny być wzajemnie spójne, zarówno pod kątem koordynacji w czasie jak i ze względu na ich zakres merytoryczny,
- powinny być napisane w możliwie przejrzystym języku, zrozumiałym dla osób nie będących specjalistami w danej dziedzinie,
- obowiązkowe jest oznakowanie dokumentu zgodnie z obowiązującymi zasadami.
- przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
- każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom z mieszkańcami, podmiotami społeczno-gospodarczymi i innymi interesariuszami, a także z odpowiednimi organami administracji publicznej.
- w każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii.
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną, jako wiodącą i odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

3. PROCEDURA MONITOROWANIA

Cel procedury

- Celem procedury jest zapewnienie systematycznego monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036, identyfikacja postępów, zagrożeń oraz potrzeba wprowadzenia ewentualnych korekt w realizowanych działaniach.

Zakres procedury

- Procedura obejmuje monitorowanie wszystkich celów strategicznych, operacyjnych oraz przypisanych im działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036.

Podmioty odpowiedzialne

- Wójt Gminy Adamówka – inicjuje, koordynuje oraz sprawuje nadzór nad działaniami służącymi monitorowaniu realizacji strategii.
- Koordynator ds. strategii – odpowiada za zbieranie danych, analizę oraz przygotowanie raportów.
- Referaty/Jednostki organizacyjne gminy – dostarczają dane dotyczące realizowanych działań.
- Rada Gminy – przyjmuje raporty z monitorowania i może rekomendować zmiany w strategii.
- Zespół ds. strategii (jeśli będzie powołany) – opiniuje raporty i wspiera proces monitorowania.

Etapy monitorowania

- Ustalenie wskaźników monitorowania – przypisanie mierzalnych wskaźników do celów i działań.
- Zbieranie danych – cykliczne zbieranie danych przez odpowiedzialne jednostki..
- Analiza danych – analiza stopnia osiągnięcia wskaźników przez koordynatora.
- Przygotowanie raportu z monitoringu – raport zawiera analizę, problemy i rekomendacje.
- Przedstawienie raportu Radzie Gminy – prezentacja raportu w ramach przygotowywanego corocznie Raportu o stanie gminy.
- Podjęcie decyzji dotyczących dalszych działań.

Wdrażanie działań naprawczych

- W przypadku opóźnień lub braku efektów mogą zostać zaproponowane i wdrożone działania korygujące.

Komunikacja z mieszkańcami

- Raporty i wyniki monitorowania powinny być publikowane na stronie internetowej gminy oraz dostępne w formie skróconej dla mieszkańców.

Przy opracowaniu raportów z monitoringu odpowiedzialne komórki merytoryczne będą się posługiwać przedstawionym poniżej modelem karty:

Tabela 20 Model karty w raporcie z monitoringu strategii

	Podjęte działania	Planowany okres zakończenia	Poziom zaangażowania prac (%)	Zidentyfikowane problemy	Planowane/podjęte działania naprawcze/korekty
Kierunek działań 1					
Kierunek działań 2					
...					

Opracowanie własne

4. EWALUACJA

Procedura ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 będzie polegać na systematycznej ocenie stanu jej realizacji.

Główne cele ewaluacyjne:

- Ocena stopnia realizacji celów strategicznych i operacyjnych
- Identyfikacja skutków podejmowanych działań
- Wskazanie mocnych i słabych stron strategii
- Sformułowanie rekomendacji do dalszych działań.

Rekomendacje:

- Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych (ewaluacji) w okresie obowiązywania strategii.

- Wynikiem przeprowadzania przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz kierunków działań.
- Raporty ewaluacyjne są prezentowane Radzie Gminy przez Wójta Gminy wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnieniami zawartości dokumentu.

Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 zostało poprzedzone ewaluacją ex-ante, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, służącą ocenie planowanej interwencji.

Wyniki tego rodzaju ewaluacji mogą poprawić jakość planowanej do wdrożenia interwencji oraz pozwalają ocenić trafność, przewidywaną skuteczność oraz efektywność realizacji strategii.

Po przyjęciu przez Radę Gminy Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 będą przeprowadzane ewaluacje on-going oraz ex-post.

Ewaluacja bieżąca (on-going):

- Przeprowadzana w trakcie realizacji strategii. Służy do bieżącego dostosowywania działań.

Ewaluacja końcowa (ex-post):

- Przeprowadzana po zakończeniu realizacji strategii. Służy ocenie całościowej skuteczności i efektów strategii.

Elementy procesu ewaluacji (kryteria):

- Skuteczność (czy osiągnięto cele?)
- Efektywność (czy działania były opłacalne?)
- Trafność (czy cele odpowiadały realnym potrzebom?)
- Trwałość efektów (czy będą one kontynuowane po zakończeniu działań?)

Rysunek 15 Kryteria ewaluacji

Opracowanie własne

Podstawę do ewaluacji stanowią będą analizy jakościowe, w tym analizy danych statystycznych, odnoszące się do wskaźników uwzględnianych na etapie opracowania diagnozy.

Ewaluacja on-going zostanie przeprowadzona w 2027 r. Jej efektem może być proces aktualizacji dokumentu, polegający w szczególności na zmianie/dodaniu/usunięciu kierunków działań. Natomiast ewaluacja ex-post przeprowadzona zostanie w 2036 r., za cały okres obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036.

5. PROCEDURA AKTUALIZACJI DOKUMENTU

Celem procedury jest zapewnienie elastyczności i skuteczności strategii poprzez jej modyfikację w odpowiedzi na zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne.

Strategia może zostać zaktualizowana, gdy:

- zmieniają się uwarunkowania społeczno-gospodarcze, prawne lub środowiskowe,
- pojawiają się nowe potrzeby mieszkańców lub grup interesu,
- wyniki monitorowania i ewaluacji wskazują na nieosiągnięcie założonych celów,
- konieczna jest korekta wskaźników lub działań,
- pojawiają się nowe źródła finansowania lub ograniczenia budżetowe.

Etapy aktualizacji strategii:

Inicjacja procesu

- Wójt podejmuje decyzję o konieczności aktualizacji strategii, np. na podstawie raportu z monitorowania lub ewaluacji.

Analiza istniejącego dokumentu

- Przegląd dotychczasowej strategii,
- Ocena aktualności celów, działań, wskaźników i założeń.

Konsultacje społeczne

- Przeprowadzenie spotkań z mieszkańcami, organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami i innymi interesariuszami,
- Zbieranie opinii i sugestii.

Opracowanie projektu zmian

- Zespół ds. strategii przygotowuje projekt aktualizacji dokumentu,
- Uwzględniane są wyniki analiz i konsultacji.

Opinia organów i ekspertów

- Projekt może zostać przekazany do konsultacji instytucjom regionalnym, partnerom społecznym i gospodarczym.

Przyjęcie zaktualizowanej strategii

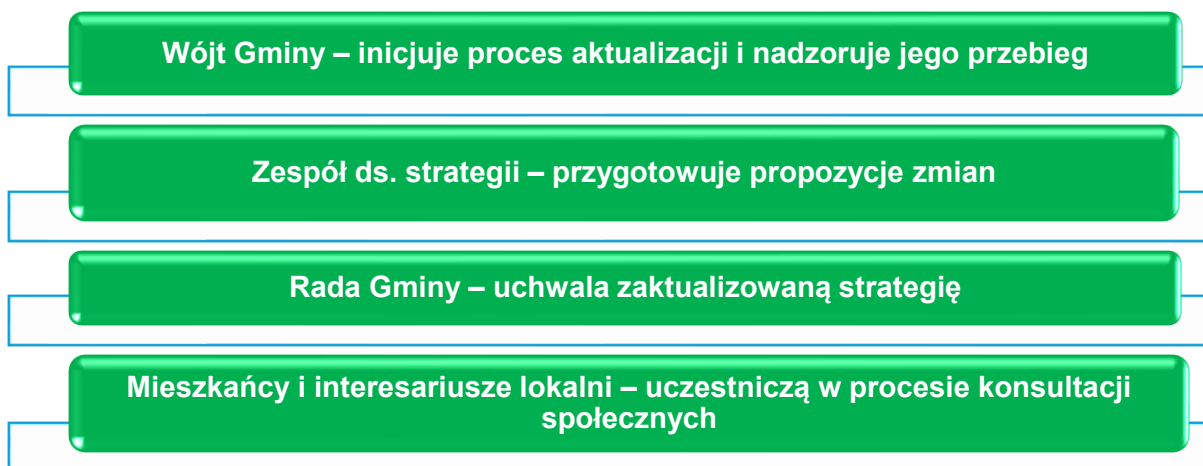
- Projekt zmian przedkładany jest Radzie Gminy,
- Po akceptacji – strategia wchodzi w życie w nowym brzmieniu.

Dokumentacja i publikacja

- Zaktualizowana strategia oraz protokół z konsultacji są publikowane na stronie internetowej gminy,
- Mieszkańcy są informowani o wprowadzonych zmianach.

Podmioty odpowiedzialne za aktualizację dokumentu:

Rysunek 16 Podmioty odpowiedzialne za aktualizację strategii

Opracowanie własne

6. WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

- Dokumenty wykonawcze powinny być tworzone w czytelnym i przystępnym języku, zrozumiałym również dla osób spoza danej dziedziny.
- Każdy dokument musi być prawidłowo oznakowany zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Czas opracowania dokumentu nie powinien przekraczać 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia jego realizacji.
- Dokumenty muszą zostać skonsultowane z mieszkańcami, organizacjami społecznymi, gospodarczymi, innymi interesariuszami oraz odpowiednimi organami administracji publicznej.
- Każdy dokument powinien zawierać odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań opisanych w strategii.
- Obowiązkowo należy przypisać dokumentowi komórkę organizacyjną odpowiedzialną za jego realizację i jej efekty.

21. EWALUACJA EX-ANTE

Rozdział odnosi się do art. 10a ust. 2. ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225) wskazującego, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem

Ewaluacja **ex ante** strategii rozwoju gminy to ocena dokumentu strategicznego **przed jego przyjęciem i wdrożeniem**. Jej głównym zadaniem jest sprawdzenie, czy projekt strategii jest logiczny, spójny, realistyczny i odpowiada na rzeczywiste potrzeby gminy.

Na czym polega ewaluacja ex ante?

- Ocena jakości dokumentu – sprawdzenie, czy strategia zawiera wszystkie wymagane elementy (diagnozę, cele, kierunki działań, wskaźniki, mechanizmy wdrażania).
- Analiza spójności – czy cele są powiązane z diagnozą, czy działania prowadzą do osiągnięcia zakładanych rezultatów, czy nie ma sprzeczności między różnymi obszarami polityki.
- Ocena realności – czy strategia jest możliwa do zrealizowania w oparciu o zasoby gminy (finansowe, kadrowe, organizacyjne).
- Weryfikacja zgodności – sprawdzenie, czy dokument wpisuje się w dokumenty wyższego rzędu (np. strategie wojewódzkie, krajowe, unijne).
- Identyfikacja ryzyk i luk – wychwycenie braków, niespójności czy potencjalnych problemów we wdrażaniu.

Cel ewaluacji ex ante:

- Poprawa jakości strategii – daje możliwość wprowadzenia korekt jeszcze przed uchwaleniem.
- Zwiększenie skuteczności – sprawdza, czy zaplanowane działania rzeczywiście przyczynią się do osiągnięcia celów.
- Wzrost efektywności wydatkowania środków – ogranicza ryzyko nietrafionych inwestycji czy działań.
- Wzmocnienie legitymizacji i akceptacji społecznej – pokazuje, że dokument został zweryfikowany pod kątem użyteczności i spójności.
- Lepsze przygotowanie do pozyskiwania środków zewnętrznych – strategię ocenioną ex ante są bardziej profesjonalne i zgodne z wymaganiami instytucji finansujących (np. funduszy UE).

Na podstawie przeprowadzonej ewaluacji ex ante Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036, można stwierdzić, że zaplanowane cele oraz kierunki działania, przedstawione w podziale na trzy wymiary:

- społeczny,
- gospodarczy
- środowiskowy,

zostały trafnie dobrane oraz stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy oraz wyzwania:

Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka.

Powyższy cel strategiczny został określony w odpowiedzi na kluczowe wyzwania społeczne, w szczególności związane z niekorzystnymi trendami demograficznymi. Gmina Adamówka odnotowuje systematyczny odpływ ludności, czego przejawem jest utrzymujące się ujemne saldo migracji. Zjawisko to stanowi konsekwencję zarówno ogólnokrajowych procesów demograficznych, jak i lokalnych uwarunkowań rozwojowych, w tym ograniczonej atrakcyjności osiedleńczej wynikającej z relatywnie słabej sytuacji na lokalnym rynku pracy, niedostatecznego dostępu do usług publicznych oraz deficytów w zakresie infrastruktury mieszkaniowej.

Strategia zakłada realizację zintegrowanych działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców, obejmujących rozwój i modernizację usług publicznych, kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni wspólnych oraz rozbudowę infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Równolegle przewiduje się wzmacnianie kapitału społecznego, budowanie lokalnej tożsamości kulturowej oraz doskonalenie systemu zarządzania gminą w kierunku zwiększenia jego efektywności, przejrzystości i partycypacyjnego charakteru.

Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych.

Wybór celu strategicznego polegającego na wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości i gospodarki wynika z potrzeby zwiększenia aktywności ekonomicznej gminy oraz tworzenia stabilnych miejsc pracy, w szczególności w sektorze mikro- i małych przedsiębiorstw. To właśnie lokalne firmy i drobne inicjatywy gospodarcze stanowią podstawę gospodarki Gminy Adamówka, wpływając bezpośrednio na dochody mieszkańców, poziom zatrudnienia oraz odporność lokalnej gospodarki na wahania koniunkturalne.

Rozwój przedsiębiorczości lokalnej pozwala na lepsze wykorzystanie endogenicznych potencjałów gminy, w tym zasobów rolniczych, przyrodniczych i kulturowych, a także sprzyja dywersyfikacji struktury gospodarczej. Wspieranie inicjatyw gospodarczych mieszkańców, rozwoju usług lokalnych oraz działalności okołoturystycznej stwarza warunki do wzrostu konkurencyjności gminy, zwiększenia jej atrakcyjności inwestycyjnej i ograniczenia odpływu ludności, szczególnie osób w wieku produkcyjnym.

Cel powyższy wynika również z identyfikacji kluczowych zasobów i ograniczeń rozwojowych gminy. Do jej najważniejszych atutów należy wysokiej jakości środowisko naturalne oraz malownicze tereny sprzyjające rekreacji i aktywnym formom wypoczynku. Równocześnie, walory przyrodnicze – choć stanowią istotny potencjał – pociągają za sobą ograniczenia wynikające z rygorów ochrony środowiska i przepisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach chronionych.

Strategia zakłada rozwój funkcji turystycznych jako kierunku umożliwiającego wykorzystanie lokalnych zasobów w sposób zrównoważony. Działania ukierunkowane na zwiększanie atrakcyjności turystycznej gminy, prowadzone z poszanowaniem środowiska naturalnego, przyczynią się do dywersyfikacji struktury gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lokalnej oraz tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach powiązanych z turystyką, kulturą i usługami.

Cel strategiczny 3. Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka

Cel ten został określony w odpowiedzi na wyzwania związane z nierównomiernym rozwojem infrastruktury technicznej, który negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców, zwłaszcza w miejscowościach peryferyjnych. Wśród działań priorytetowych, wskazywanych również przez mieszkańców w badaniach ankietowych, znalazły się modernizacja infrastruktury drogowej i chodników oraz rozbudowa sieci ścieżek rowerowych.

Istotnym elementem interwencji jest również rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, który przyczyni się zarówno do poprawy jakości życia, jak i ochrony środowiska. Równolegle przewiduje się rozwój funkcji mieszkaniowych, wzmacniających atrakcyjność osiedleńczą gminy. Integralną częścią realizacji celu jest ochrona zasobów przyrodniczych oraz podejmowanie działań adaptacyjnych wobec skutków zmian klimatycznych, co zapewni harmonijny i zrównoważony rozwój przestrzenny gminy oraz ochronę jej zasobów przyrodniczo – naturalnych.

Tabela 21 Kierunki działań i spodziewanych efektów dla każdego z trzech celów strategicznych

	Kierunki działań (forma opisowa)	Spodziewane efekty
Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka	Rozwój i modernizacja usług publicznych (edukacja, zdrowie, opieka społeczna, transport lokalny)	Wyższa dostępność i jakość usług, poprawa komfortu życia mieszkańców
	Kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych (place, parki, tereny rekreacyjne)	Zwiększenie integracji społecznej, podniesienie walorów estetycznych i funkcjonalnych gminy
	Wspieranie inicjatyw służących rozwojowi sportu i rekreacji	Większa aktywność fizyczna i poprawa zdrowia mieszkańców
	Wsparcie dla osób starszych oraz wzmacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości kulturowej	Wyższy poziom kapitału społecznego i poczucia odpowiedzialności za innych oraz przynależności do wspólnoty lokalnej
	Doskonalenie procesów zarządzania gminą (partycypacja, przejrzystość, e-usługi)	Lepsza komunikacja między mieszkańcami a samorządem, większe zaufanie do instytucji

	Kierunki działań (forma opisowa)	Spodziewane efekty
Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych	Rozwój przedsiębiorczości lokalnej oraz gospodarki	Zwiększenie aktywności ekonomicznej gminy, zwiększenie ilości miejsc pracy, wyższe zarobki na terenie gminy, pobudzenie różnego typu inicjatyw gospodarczych
	Rozwój turystyki aktywnej (ścieżki piesze, rowerowe, szlaki tematyczne)	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, promocja aktywnego stylu życia
	Rozbudowa infrastruktury turystycznej (noclegowej agroturystyka, gastronomicznej, usługowej)	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, promocja aktywnego stylu życia
	Promocja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz walorów przyrodniczych gminy	Wzrost rozpoznawalności marki gminy, większe zainteresowanie ze strony turystów i inwestorów
	Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej w sektorze turystycznym, zrównoważone zarządzanie ruchem turystycznym	Rozwój małych i średnich firm, zwiększenie dochodów mieszkańców, ochrona środowiska i minimalizacja negatywnych skutków rozwoju turystyki

	Kierunki działań (forma opisowa)	Spodziewane efekty
Cel strategiczny 3. Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka	Modernizacja infrastruktury drogowej i chodników	Poprawa bezpieczeństwa i komfortu przemieszczania się
	Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych	Wzrost mobilności ekologicznej, promocja zdrowego trybu życia
	Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Wyższy komfort życia, poprawa stanu środowiska i bezpieczeństwa sanitarnego
	Promocja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz walorów przyrodniczych gminy	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, przyciąganie nowych mieszkańców
	Ochrona zasobów przyrodniczych i działania adaptacyjne do zmian klimatu	Zrównoważony rozwój przestrzenny, zahamowanie degradacji środowiska, większa odporność gminy na skutki zmian klimatycznych

Opracowanie własne

Możliwość efektywnej i skutecznej realizacji Strategii potwierdzają zidentyfikowane źródła finansowania oraz jasno określone oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym także w ujęciu przestrzennym, wraz z przypisanymi wskaźnikami ich osiągnięcia.

W celu zapewnienia wysokiej efektywności wdrażania dokumentu zaplanowano przede wszystkim działania priorytetowe, odpowiadające na najistotniejsze wyzwania i problemy rozwojowe oraz realne potrzeby mieszkańców Gminy Adamówka.

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 charakteryzuje się zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną spójnością.

Cele strategiczne zostały jasno zdefiniowane i rozwinięte poprzez wskazanie kierunków działań oraz konkretnych przedsięwzięć, co umożliwia ocenę ich wzajemnej komplementarności oraz eliminuje ryzyko występowania sprzeczności w strukturze dokumentu.

Wewnętrzna spójność strategii przejawia się w rozdzielności poszczególnych celów, przy jednoczesnym ich wzajemnym uzupełnianiu się, co zostało zobrazowane w schemacie interwencji. Równocześnie dokument zachowuje zgodność z kluczowymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego „Podkarpackie 2030” oraz wskazanymi w niej obszarami strategicznej interwencji.

Dostosowanie celów i działań Strategii do kierunków właściwych dla obszarów strategicznej interwencji, w których położona jest gmina, tworzy podstawy do skutecznego ubiegania się o środki z funduszy krajowych i unijnych, a tym samym zwiększa prawdopodobieństwo osiągnięcia zakładanych celów rozwojowych.

Tabela 22 Wnioski wraz z oceną kluczowych elementów aktualizacji strategii w ramach ewaluacji ex ante

Obszar analizy	Ocena	Uzasadnienie
Analiza diagnostyczna	Pozytywna	Diagnoza kompleksowa, oparta na danych statystycznych i lokalnych analizach. Widoczne odniesienia do wyzwań rozwojowych gminy. Dla potrzeb diagnostycznych przeprowadzono także ankietowanie mieszkańców
Analiza SWOT	Pozytywna	Ujęto kluczowe elementy charakteryzujące gminę (mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia). Na podstawie analizy SWOT wygenerowano wnioski i wskazano główne, pożądane kierunki rozwojowe.
Cele strategiczne i operacyjne	Pozytywna	Cele ogólne spójne z analizą, niektóre cele operacyjne są szczegółowe i konkretne, inne zaś ogólnikowe, bez ściśle określonych terminów realizacji.
Zgodność z dokumentami wyższego rzędu	Pozytywna	Strategia wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030, polityki UE i krajowe cele rozwojowe.

System monitorowania	Pozytywna	Określono wskaźniki do monitorowania oraz odpowiedzialne podmioty za realizację i raportowanie strategii.
-----------------------------	-----------	---

Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 została przygotowana w sposób rzetelny i kompleksowy, a jej zapisy w sposób trafny wyznaczają kierunki długofalowej polityki rozwoju gminy.

Przyjęta w dokumencie struktura interwencji pozostaje spójna z wynikami przeprowadzonej diagnozy, obejmującej identyfikację kluczowych problemów rozwojowych, potrzeb mieszkańców oraz lokalnych potencjałów i wyzwań, z jakimi Gmina Adamówka będzie mierzyć się w perspektywie do 2036 roku.

22. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Rozdział odnosi się do przepisu *Art. 10e. 3. 9) ramy finansowe i źródła finansowania* zawartego w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 poz. 1153 wraz z późniejszymi zmianami).

Źródła finansowania strategii

Szeroki wachlarz działań realizowanych w celu urzeczywistnienia zamierzeń Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036, będzie wymagał zaangażowania środków finansowych pochodzących z różnych źródeł.

Niezwykle istotne dla sfinansowania celów przewidzianych w ramach niniejszego dokumentu strategicznego ma katalog środków publicznych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych (w tym szczególną rolę będą odgrywały środki budżetu UE w perspektywie finansowej 2021-2027). Sukces wdrażania zakładanych celów strategii zależny będzie od zapewnienia odpowiednich źródeł finansowania planowanych zadań, przedsięwzięć oraz kierunków działań.

Jednoznaczne określenie tych źródeł, w kontekście zapewnienia spójności i efektywności realizowanych przedsięwzięć, jest zadaniem złożonym, ponieważ system finansowania zadań publicznych charakteryzuje się wielopoziomowością i hierarchicznością (poziom regionalny, krajowy i europejski), a za jego rozwój i właściwą organizację odpowiedzialnych jest wiele różnych podmiotów z różnych szczebli zarządzania. Występują również różne formy finansowania przedsięwzięć: dotacje, instrumenty finansowe, formuła partnerstwa publiczno-prywatnego.

Skuteczny proces pozyskiwania środków finansowych wymaga wypracowania odpowiedniego systemu organizacji i koordynacji. Przedmiotowy proces powinien przede wszystkim uwzględniać zróżnicowanie wariantów finansowania przedsięwzięć wskazanych w strategii. Niebagatelne znaczenie ma również korzystanie z funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską.

Katalog możliwych źródeł finansowania zadań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036:

1. Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych gminy, w tym:

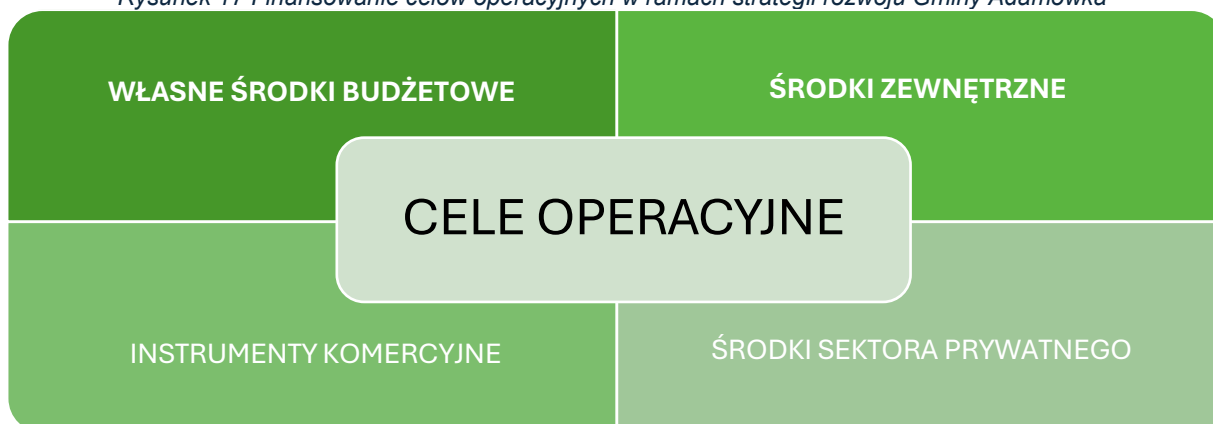
- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień,
- subwencja ogólna (część oświatowa),
- dochody własne (podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku Gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody).

2. Środki zewnętrzne pochodzące m.in. z budżetu Województwa Podkarpackiego, budżetu państwa oraz budżetu Unii Europejskiej z których najważniejsze to:

- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 – regionalny program operacyjny Województwa Podkarpackiego, wspierający m.in. rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, ochronę środowiska i adaptację do zmian klimatu, efektywność energetyczną, odnawialne źródła energii, mobilność lokalną, cyfryzację usług publicznych, edukację, integrację społeczną oraz rozwój obszarów wiejskich i małych gmin.
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027 (FEPW) – program z zakresem wsparcia obejmującym w szczególności:
 - rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności MŚP,
 - rozwój i modernizację infrastruktury energetycznej,
 - adaptację do zmian klimatu i ochronę zasobów przyrodniczych,
 - zrównoważoną mobilność (w tym transport lokalny i niskoemisyjny),
 - gospodarkę o obiegu zamkniętym,
 - zwiększenie dostępności transportowej (drogi lokalne i powiatowe),
 - tworzenie i rozwój miejsc aktywności społecznej,
 - rozwój produktów turystycznych opartych na dziedzictwie przyrodniczym i kulturowym
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – ukierunkowane na zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, rozwój badań i wdrażanie nowych technologii, transformację w kierunku Przemysłu 4.0 oraz zielonej i cyfrowej gospodarki, w tym poprzez współpracę samorządu z sektorem prywatnym.
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS) – wspierające realizację dużych projektów infrastrukturalnych, w tym w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, ochrony środowiska, poprawy jakości powietrza, efektywności energetycznej obiektów publicznych, odnawialnych źródeł energii oraz infrastruktury społecznej.
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) – ukierunkowane na rozwój e-usług publicznych, cyberbezpieczeństwo, cyfryzację administracji samorządowej, rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz wykorzystanie danych i technologii cyfrowych w zarządzaniu gminą.
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – obejmujące działania na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych, wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami, podnoszenia jakości edukacji, opieki nad dziećmi oraz rozwoju ekonomii społecznej.
- Inicjatywy zarządzane na poziomie europejskim, m.in.: Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg, a także instrumenty dostępne na podstawie umów międzynarodowych, w tym Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).
- Krajowe Programy Operacyjne i programy resortowe, realizowane przez administrację rządową i agencje wykonawcze.
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – finansujący inwestycje w zakresie budowy, przebudowy i remontu dróg gminnych i powiatowych, w tym poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz dostępności komunikacyjnej sołectw.

- Programy wspierające elektromobilność i transport niskoemisyjny, w tym rozwój infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych oraz modernizację taboru komunalnego.
 - Pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, w szczególności:
 - programy ochrony środowiska realizowane przez NFOŚiGW i WFOŚiGW w Rzeszowie,
 - programy wsparcia osób z niepełnosprawnościami realizowane przez PFRON,
 - programy senioralne (np. Senior+, Aktywni+),
 - programy w obszarze kultury, dziedzictwa narodowego i infrastruktury kultury.
3. Komercyjne instrumenty finansowe, w tym pożyczki i kredyty bankowe,
4. Środki sektora prywatnego w tym w ramach formuły partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) oraz fundusze sektora pozarządowego.

Rysunek 17 Finansowanie celów operacyjnych w ramach strategii rozwoju Gminy Adamówka

Opracowanie własne

Wymienione powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty. Zakładać bowiem można, że pojawią się również inne programy dofinansowujące, które będą ukierunkowane na realizację zadań inwestycyjnych w samorządach.

Dlatego też rekomenduje się stały monitoring, identyfikację i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia, wykazane w powyższej Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036.

Powyższe będzie wymagać właściwej organizacji, koordynacji i stałej współpracy poszczególnych referatów, biur oraz jednostek organizacyjnych gminy w procesie skutecznego pozyskiwania środków.

Ramy finansowe

Przewidywany udział wydatków na poszczególne cele przedstawia się następująco:

Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, służącego poprawie jakości życia mieszkańców gminy Adamówka: 35%

Cel strategiczny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy Adamówka oparty na wzmocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, poprawie dostępności i jakości infrastruktury technicznej i przestrzeni publicznych: 40%

Cel strategiczny 3. Zrównoważone wykorzystanie przestrzeni, walorów przyrodniczych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Adamówka: 25%

Wyznaczanie ram finansowych dla realizacji strategii gminy jest trudne i narażone na spore ryzyko błędu, ze względu na:

- Długi horyzont czasowy – w perspektywie kilku lat nie sposób precyzyjnie przewidzieć poziomu dochodów i wydatków, które zależą od koniunktury gospodarczej, inflacji, zmian demograficznych czy polityki państwa wobec samorządów.
- Zmiany w systemie prawnym i podatkowym – gminy są silnie uzależnione od subwencji, dotacji i udziałów w podatkach państwowych (PIT, CIT, VAT), których mechanizmy i wysokość mogą ulegać modyfikacjom.
- Nieprzewidywalność środków zewnętrznych – fundusze unijne i rządowe programy wsparcia stanowią istotne źródło finansowania inwestycji, ale ich dostępność i warunki zmieniają się w kolejnych perspektywach budżetowych UE i decyzjach rządu.
- Czynniki makroekonomiczne i kryzysowe – zjawiska takie jak pandemia, wojna w regionie, kryzysy energetyczne czy migracyjne mogą radykalnie zmieniać zarówno potrzeby mieszkańców, jak i możliwości finansowe gminy.
- Potrzeby lokalne i demografia – zmieniająca się struktura ludności (starzenie się społeczeństwa, migracje, rozwój osadnictwa) wpływa na kierunki wydatków, co trudno dokładnie oszacować z wyprzedzeniem.

Koszt realizacji założonych celów operacyjnych w niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Adamówka na lata 2026-2036 będzie na bieżąco monitorowany i aktualizowany w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Adamówka, której podstawowe elementy to:

- Prognoza łącznej kwoty zadłużenia gminy,
- Wykaz planowanych przedsięwzięć (inwestycji),
- Prognoza finansowa budżetu na kolejne lata,
- Wskaźniki zadłużenia i obsługi długu.

Analiza budżetu gminy, dokonana w ramach przeprowadzonej diagnozy strategicznej, pozwala stwierdzić, że jest to budżet zrównoważony, pozwalający na realizację założonych w strategii działań w perspektywie lat 2026-2036.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Prognoza demograficzna ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 roku życia) gminy Adamówka.....	10
Wykres 2 Prognoza demograficzna ludności gminy Adamówka ogółem.....	11
Wykres 3 Liczba ludności gminy Adamówka w wieku produkcyjnym – prognoza	11
Wykres 4 Respondenci wg miejsca zamieszkania.....	15
Wykres 5 Respondenci wg poziomu zamieszkania	16
Wykres 6 Respondenci wg wieku.....	16
Wykres 7 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka z życia w ciągu ostatnich 3 lat.....	17
Wykres 8 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg płci ankietowanych (procentowo).....	18
Wykres 9 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg poziomu wykształcenia ankietowanych.....	18
Wykres 10 Zmiana zadowolenia mieszkańców gminy Adamówka życia w ciągu ostatnich 3 lat wg miejsca zamieszkania ankietowanych (procentowo)	19
Wykres 11 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka	19
Wykres 12 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka wg wieku ankietowanych (procent odpowiedzi)	20
Wykres 13 Poziom zadowolenia z dotychczasowej polityki rozwoju gminy Adamówka wg poziomu wykształcenia ankietowanych	21
Wykres 14 Ocena poszczególnych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie gminy Adamówka.....	23
Wykres 15 Najlepiej oceniane elementy infrastruktury oraz oferty gminy Adamówka.....	25
Wykres 16 Zagrożenie poszczególnymi problemami społecznymi w ocenie mieszkańców gminy Adamówka.....	26
Wykres 17 Najmniej zagrażające problemy społeczne w ocenie mieszkańców gminy Adamówka	27
Wykres 18 Priorytety rozwojowe gminy Adamówka w perspektywie mieszkańców	29
Wykres 19 Ocena sytuacji na rynku pracy w gminie Adamówka	31
Wykres 20 Wartość, z którą chcą utożsamiać się mieszkańcy gminy	32

SPIS TABEL

Tabela 1 Tabelaryczny wykaz działań przy konstrukcji strategii rozwoju gminy	8
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Adamówka	35
Tabela 3 Tabela zgodności celów Gminy z celami strategicznymi Powiatu Przeworskiego	44
Tabela 4 Podział na JCWP w gminie Adamówka.....	47
Tabela 5 Obszary i kierunki interwencji strategicznej.....	54
Tabela 6 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.1)	55
Tabela 7 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.3)	57
Tabela 8 Działania w ramach obszarów strategicznej interwencji z uwzględnieniem specyfiki Gminy Adamówka (7.4)	59
Tabela 9 Przykładowe działania operacyjne służące przeciwdziałaniu odpływowi ludności.....	64
Tabela 10 Przykładowe działania operacyjne służące rozwojowi turystyki i infrastruktury	66
Tabela 11 Przykładowe cele strategiczne i działania operacyjne dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy Adamówka	69
Tabela 12 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 1	72
Tabela 13 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 2.....	74
Tabela 14 Kierunki działań dla gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 3.....	76
Tabela 15 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 1.....	87
Tabela 16 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 2.....	89
Tabela 17 Rezultaty planowanych działań gminy Adamówka w ramach celu strategicznego nr 3.....	90

<i>Tabela 18 Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy Adamówka wpisanych do rejestru zabytków</i>	101
<i>Tabela 19 Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy Adamówka wpisanych do ewidencji zabytków</i>	101
<i>Tabela 20 Model karty w raporcie z monitoringu strategii</i>	139
<i>Tabela 21 Kierunki działań i spodziewanych efektów dla każdego z trzech celów strategicznych</i>	145
<i>Tabela 22 Wnioski wraz z oceną kluczowych elementów aktualizacji strategii w ramach ewaluacji ex ante</i>	147

SPIS RYSUNKÓW

<i>Rysunek 1 Schemat piramidy strategicznej</i>	6
<i>Rysunek 2 Diagnoza – wizja – strategia</i>	34
<i>Rysunek 3 Powiązania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa – Perspektywa 2030 w systemie planowania przestrzennego</i>	43
<i>Rysunek 4 Położenie gminy Adamówka w ramach obszaru Polski Wschodniej</i>	52
<i>Rysunek 5 Położenie gminy Adamówka na tle obszarów zagrożonych marginalizacją</i>	56
<i>Rysunek 6 Położenie gminy Adamówka na tle obszarów wiejskich</i>	58
<i>Rysunek 7 Wymiary strategiczne</i>	61
<i>Rysunek 8 Schemat powiązań wymiarów w celami strategicznymi i operacyjnymi oraz kierunkami działania</i>	61
<i>Rysunek 9 Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Adamówka</i>	62
<i>Rysunek 10 Główne ośrodki koncentracji funkcji usługowych i administracyjnych</i>	82
<i>Rysunek 11 Układ komunikacyjny i infrastruktura techniczna</i>	84
<i>Rysunek 12 Obszary ochrony przyrody i zasoby naturalne</i>	86
<i>Rysunek 13 Proces wdrażania strategii</i>	133
<i>Rysunek 14 Trójkąt współpracy</i>	137
<i>Rysunek 15 Kryteria ewaluacji</i>	140
<i>Rysunek 16 Podmioty odpowiedzialne za aktualizację strategii</i>	142
<i>Rysunek 17 Finansowanie celów operacyjnych w ramach strategii rozwoju Gminy Adamówka</i>	151